

Vaders dubbele Advent

M. HESPER-SINT

„Moet je niet naar huis, Geertje? Het is al haast donker.” De dikke bakkersvrouw, rood van de zaterdagse drukte, had haar hoofd om de hoek van de deur gestoken en trok het haastig weer terug, zonder antwoord af te wachten. In de achterkamer waar haar dochttertje Lenie met Geertje van de vrachtrijder aan het spelen was, viel even een stilte. Geertje keek naar de klok en zei toen, zuchtend: „Half vijf al, jammer.” Toen ruimden ze snel op en even later liep Geertje langs de donkere dijk.

Brrrr, wat was het koud, ze kon haast niet tegen de snijdende wind opkomen. Zou de kachel thuis al branden?

Sinds moeke een half jaar geleden was gestorven, verzorgde buurvrouw hen zo goed mogelijk, maar nu was ze gisteren zelf ziek geworden.

Vader had wel alles voor de kachel klaar gelegd, maar zou hij al thuis zijn? Verdrietig schudde Geertje even het hoofd en stak haar handen nog wat dieper in de zakken. Vader was de laatste tijd aldoor zo laat en ze had heus wel gehoord, wat oma, snibbige oma, laatst tegen buurvrouw had gezegd: „Als er geen gezelligheid thuis is lopen de mannen eruit.” Toen ze binnenkwam had oma gezwegen, maar Geertje kon het niet meer vergeten. Vader zat vaak in het bierhuis, als zijn werk klaar was. Dat deed hij vroeger toch niet. Hè, ze wou, dat ze een echte oma had, lief en zacht, waar ze eens mee praten kon, en bij wie ze op visite kon gaan als ze zin had. Als ze bij deze oma kwam, had ze altijd wat te vitten, nooit was er iets goed, je kon er maar beter vandaan blijven.

Boeh, nou ging het nog hagelen ook, au, wat deden die harde korrels zeer aan je gezicht. Het maakte zo'n herrie dat ze de fiets achter zich niet hoorde en verschrikkelijk schrok, toen een zware stem vlak bij haar oor plotseling hard zei: „Kom maar gauw achterop, kleintje.”

Nee maar, het was de wachtmeester. Verlegen keek ze op naar de grote,

5

brede man, maar die knikte goedig en tilde haar vlug op zijn bagagedrager. „Ik breng je wel, ik kom immers toch langs je huis,” baste hij nog en toen reden ze ook al.

Fijn ging dat, je voelde geen hageltje meer en het was achter die grote rug net of je bij een kachel zat, nu de wind niet meer in je gezicht sloeg.

Boems, ze waren er ook al. De wachtmeester hield zich met zijn been tegen het hekje staande. Geertje sprong eraf, zei zacht: „Dank u wel,” en terwijl de man alweer wegreed, riep hij lachend: „Voor nou en nog eens, hoor. Ga maar gauw naar binnen.”

Naar binnen . . . ja, maar alles was nog donker. O, wat naar! Ze grabbelde in de schuur naar het geheime plaatsje waar de sleutel lag en ging het koude huisje binnen. Toen ze het licht opstak kon ze wel huilen, zo kil en alleen voelde ze zich.

Meestal was vader op zaterdag niet zo laat. Ze moest ineens weer denken aan wat oma had gezegd. Hoe maakte je het gezellig? Hoe deed moeke dat vroeger toch?

Ze keek de kamer rond, en ineens zag ze hoe het op zaterdagmiddag was, toen moeke nog leefde: Vader vroeg thuis, het hele huis ruikend naar boenwas en de extra koffie die moeke had gezet en het mooie roodpluchen tafelkleed op tafel, met een wit kleedje en een vaasje bloemen of een plantje erop. Dat kleed lag er nooit meer en nu de kamer niet was opgeruimd was het helemaal naar.

Even stond ze te aarzelen en toen bedacht ze, dat ze zelf moest gaan proberen voor gezelligheid te zorgen, ze werd toch al acht en buurvrouw leerde haar dikwijls kleine werkjes. Ze kon dan zeggen: „Kom kind, je moet maar vroeg leren aanpakken.”

Kom, nu eerst de kachel aan. Dat mocht ze eigenlijk niet doen van vader, maar ze zou immers wel voorzichtig zijn? Ze was groot genoeg.

Vlug streek ze een lucifer af en hield die bij de krant die onderin lag. Toen zei ze: „Brul nou maar raak, hoor!” En of het kachelte het gehoord had, begon het ook meteen te loeien en te razen dat het een aard had. Geertje sloot het klepje tot op een kier en toen gromde en bromde het daarbinnen als een kwade hond in een hok. Ze lachte zacht. De kachel was net een broertje van de heel grote op school en daarop stonden dezelfde Franse woorden: „Je brûle tout l'hiver . . .” en nog een woord dat ze niet wist uit te spreken. De juffrouw had verteld wat het betekende: Ik brand de hele

6

winter zonder uit te gaan, maar Geertje dacht liever dat het betekende: Ik brul! Want het was immers net brullen wat de kachel deed als hij pas begon te branden! Ziezo, nu de kolen erin, je voelde de warmte al. Wat was die kolenkit zwaar, maar het lukte toch. Ze trok nu haar mantel uit en zat even op de stoof de kamer rond te kijken, wat ze nu kon doen. Op-ruimen en water opzetten. Dat kon mooi op de kachel.

De kruimels van 's morgens lagen nog op het tafelzeil en een late vlieg kroop in de gemorste suiker rond.

Een kerstvlieg, dacht ze. Ach ja, morgen was het de eerste Adventszondag en nu zouden er vast geen kaarsen zijn, want vader zou er wel niet aan denken, als hij de boodschappen haalde. Ze voelde hoe haar keel dik werd van verdriet, maar dapper slikte ze het weg en begon met gezellig-maken. Ze veegde de vloer bij, ruimde de vuile kopjes weg en maakte het tafelzeil schoon.

Maar waar was nu het zondagse tafelkleed, dat al zo lang niet meer werd gebruikt? Ze zocht in de linnenkast en vond het in de onderste lade. Daar was ook een platte doos met keurig gesteven kleedjes. Ze veegde de as om de kachel op en waste toen de kopjes met het water dat intussen vrolijk stond te zingen. Toen ze het theeblad netjes had geschikt keek ze voldaan rond. Zie je, nu was het gezellig. Wat zou vader wel zeggen? Eigenlijk moest er nog een vaasje met bloemen op tafel. Bloemen? Ach nee, die waren er nu niet, maar buurman zou het niet erg vinden als ze een paar takjes hulst afsneed aan hun kant, want de boom groeide half over hun heg. Ze deed het en toen ze in de nu lekker-warme kamer opnieuw op het stoofje zat, moest ze weer aan morgen denken. Jaren geleden had vader uit een dikke berketak zelf een adventskandelaar gesneden. Toen deed hij nog zulke gezellige dingen; daar leek nu wel nooit meer van te komen. De kandelaar lag in de doos bij de kerstversiering op zolder. Ze wist nog hoe mooi het stond, die vier witte kaarsen. Elke week was er één meer aangestoken. Net als juf vanmorgen had verteld was het alles ter ere van het grote Licht dat voor de mensen was gekomen toen het Kindje in Bethlehem werd geboren. Gods Licht. En elk kaarsje meer betekende, dat we nu naar dat Licht togingen. Elke week een stukje dichterbij, tot het heerlijke Kerstfeest er was. Ze wist nog heel goed hoe het verleden jaar was. Elke zondag had moeder in de schemering één kaars meer aangestoken, telkens niet lang, want ze moesten toch een keer alle vier tegelijk branden. Maar

lang genoeg om er een poosje stil bij te zitten en samen te zingen van „Nu daagt het in het Oosten”, dat zo’n mooie wijs was, of een ander advents- of kerstlied. Als vader nu gauw kwam zouden de winkels misschien nog niet dicht zijn. Zou hij dan nog wel kaarsen willen halen?

Geertje stond op om even op de wekker te kijken en ze schrok: het was al zes uur geweest. Waar bleef vader nu? Had hij een ongeluk gehad? In het buurhuis ging de achterdeur en even later werd er op hun deur geklopt. „Ben je erin, buurman?” Meteen kwam buurman Scholte ook binnen. Hij had een pan in zijn handen. „Zit je nog alleen, kind?” vroeg hij verwonderd. „Hier is rijstebrij, meer konden we vandaag niet klaar maken, maar maandag is buurvrouw wel weer op de been hoor. Wie heeft het hier zo opgeknapt?”

„Ik,” zei Geertje trots. „En rijstebrij is erg lekker.”

„Mooi, dat mag ik horen.”

Meteen betrok Geertjes gezicht weer en bedrukt zei ze: „Vader blijft zo lang uit, ik ben bang.”

„Je mag wel zo lang bij ons komen, hoor,” zei buurman goedig. „En je moet niet zo gauw ongerust zijn, misschien heeft vader wel een leuke band of zoiets. Nou, als het je te lang duurt, kom je maar.”

Buurman was alweer weg. Nee, ze ging niet naar het buurhuis, ze wou op vader wachten en zijn gezicht zien, als hij zo’n mooie kamer vond. Over het bierhuis had ze niet willen praten met buurman, maar ze dacht er wel aan.

Hoorde ze daar een motor? Het leek wel een zware wagen . . . Ja! Ze kon wel juichen, de wagen reed langzaam de loods naast het huis in, de deur sloeg hard dicht. Echt vader, die sloeg altijd zo met die deur. Maar ze ging hem niet tegemoet.

Zo vond vader zijn meisje als een huismoedertje naast de kachel op hem wachten.

„Dag meisjemaat,” zei hij en gaf haar een zoen, die erg prikte, maar dat hinderde niet, want . . . ze rook géén drank.

„Waar bleef u toch? Ik was zo bang,” klaagde ze zacht.

„Malle meid, ik loop toch in geen zeven sloten tegelijk. Ik had zulk verwerk vanmiddag, en het is bar slecht weer. Hè, wat is het hier lekker.”

Behaaglijk wreef vader zijn handen, keek eens rond en vroeg verbaasd: „Is buurvrouw weer beter?”

Geertje schudde het hoofd en keek vader verwachtend aan. Begreep hij het niet?

„Jij hebt toch niet . . . ?” vroeg hij, en wuifde met zijn hand in het rond. „Ik heb het gezellig gemaakt,” vertelde ze. „Ik dacht . . . ik dacht . . .” Een beetje bang en heel zacht zei ze: „Als het gezellig is, gaat u dan nóóit meer naar het bierhuis?”

Het was of er even iets door de man heenschokte. Toen liet hij zich in een armstoel vallen, trok Geertje op zijn schoot en zei: „Kom jij maar eens hier, kleine prul, en vertel me wat er allemaal in dat hoofdje is omgegaan.” Ze vertelde alles, van dat wat oma had gezegd, hoe naar het was vader telkens niet te vinden als je thuis kwam, hoe ze gedacht had, dat zij nu wel groot genoeg was om voor de gezelligheid te zorgen, en toen, heel bedroefd, dat het nu te laat was om adventskaarsen te halen.

Vader luisterde heel stil, maar bij de laatste woorden sprong hij op, en zei kort: „Even geduld, ik kom zó terug.”

Waar ging hij nu ineens heen? Had vader wat vergeten? Door een kier van het gordijn zag ze hem weghollen in zijn half-aangeschoten duffel. Het duurde geen vijf minuten of hij was alweer terug en legde een lang wit pak voor haar neer.

„Hier, kleine zorg,” zei hij en lachte.

Toen Geertje aan het pakje raakte begon er iets in te rollen, waardoor het vanzelf open ging. Kaarsen! Vier lange, heel lange, zo mooi als ze nog nooit hadden gehad.

„Dacht jij, dat ouwe Jan Baars me na zessen niet een paar kaarsen voor jou zou willen geven? Nou heb je je adventslicht. Morgenmiddag gaan we eerst bij oma eten, want buurvrouw kan niet koken nu, maar we gaan vóór donker naar huis. Dan halen we de kandelaar van zolder en zetten die prachtige kaarsen erin.”

„En die steken we dan aan, één kaars,” zei Geertje, haast ademloos.

„Die steken we aan, want daar is hij voor,” knikte vader.

„En dan gaat u vertellen. Of gaan we zingen?”

„Allebei,” beloofde vader. „Dat wil zeggen: ik vertel en jij zingt, want zingen, nee, dat kan ik niet, ik heb allemaal schuurpapier in mijn keel.”

„Op uw wangen ook!” plaagde Geertje en toen moesten ze samen erg lachen, tot Geertje plotseling riep: „We moeten eten, vader, de rijstebrij wordt koud.”

Maar vader had nog wat te zeggen, hij boog zich naar haar over en zei zacht, dichtbij haar oor: „En naar het bierhuis ga ik niet meer. Het is zo moeilijk zonder moeke, maar jij, kleintje, maakt het mij weer licht.”

„Net als Advent,” knikte Geertje.

„Voor mij dan een dubbele Advent,” zei vader ernstig.

Maar toen pakte hij haar bij de armen, zwaaide haar hoog in de lucht en riep: „En nou, huismoeder in de dop, hoe lang moet ik nog honger lijden?”

De rijstebrij was lauw, maar ze waren zo blij, dat ze dat niet erg vonden!

Hoe er een kindje kwam in de kribbe onder de Kerstboom

JOH^A KUIPER

„Ziezo,” zei moeder en ze legde de grote, houten lepel neer, waarmee ze de pap had geroerd; „die is klaar, die hoeft alleen nog even door te sudderen. Catrientje, haal jij gauw de borden uit de kast en zet ze op tafel. Dan kunnen we meteen eten, als vader en de broers binnen komen.”

„Ja moe,” zei Catrientje. Maar je kon bijna niet verstaan, wat ze zei, zo zachtjes kwam het eruit en bovendien zat ze weggedoken in het verste hoekje van de keuken.

Een grote keuken was het, die tegelijk voor woonkamer, voor eetkamer en voor slaapkamer diende. Maar dat laatste kon je nu niet zien. 's Nachts sliepen Catrientje en haar ouders en broers in de bedsteden, waarvan nu de deuren gesloten waren. Nu zag je enkel de grote, vierkante tafel van zwaar, donker hout, waarbij de oude, diepe leuningstoel van vader geschoven stond, en de drie stoelen, voor moeder en de twee oudste broers, en dan nog 't kleine bankje, waar Catrientje en haar jongste broer Dirk op zaten.

Ze konden er net precies op, naast elkaar, maar 't ging toch al moeilijk, want Dirk groeide zo hard tegenwoordig. „We zullen een nieuwe stoel erbij moeten kopen,” had moeder al dikwijls gezegd. Maar het kwam er niet van, voorlopig.

Gelukkig niet, want het was veel gezelliger, samen met Dirk op het bankje te zitten, ook al had je daar weinig plaats. Dirk was haar beste vriend, eigenlijk de enige vriend, die ze had.

Want van de poes en de pop hield ze ook veel, maar dat waren allebei meisjes, en dus geen vriendjes, maar vriendinnetjes.

En nu vroeg moeder aan Catrientje, even de borden op tafel te zetten en

Catrientje had met een heel zacht, onduidelijk stemmetje uit de verste hoek van de keuken „ja moe” geantwoord. Ze kwam ook, langzaam en aarzelend, te voorschijn, om te doen wat haar opgedragen was, en ondertussen stond moeder bij de gootsteen en pompte met een paar forse slagen, tot er een dikke straal koud water te voorschijn kwam, waaronder ze haar handen wuste.

Maar nu was moeder klaar met wassen, ze veegde haar handen af aan de ~~borre~~ handdoek; ondertussen keek ze om naar Catrientje en nu merkte ze, dat 't kleine meisje nog helemaal niet bezig was met tafeldekken.

Ze stond nog midden in de grote keuken, die ze voetje voor voetje doorgelopen was en verlangend keek ze om naar het hoekje, waar ze had zitten spelen. En nu keek moeder ook naar dat hoekje en ze werd vreselijk boos. „Wel heb ik van mijn leven,” zei ze. „Nu had ik vanmiddag de hele kamer een grote beurt gegeven en alles opgeruimd en nu heb jij weer rommel gemaakt. Wat ben jij toch voor een vervelend kind. Ik geloof dat je 't doet om mij te plagen!”

„Nee,” zei Catrientje verlegen. Maar of dat nu betekende, dat ze nooit iets deed om te plagen, of dat ze bedoelde, dat wat moeder in de hoek zag helemaal geen rommel was, maar juist iets heel erg prachtigs, dat werd niet duidelijk, want juist op dat ogenblik kwam Dirk binnen en moeder zei tegen Dirk: „Toe, ruim jij eens even die rommel op, daar in de hoek. Catrientje is weer bezig geweest en ik heb het nog zo druk.”

Daarna ging moeder de keuken uit, je hoorde haar klompen klotsen over de stenen van het plaatsje en toen werd het stil: ze was zeker binnengegaan bij de buurvrouw, die een winkeltje had en waar ze nog allerlei moest halen, want morgen was het Kerstdag en dan waren de winkels gesloten, dat sprak vanzelf.

Catrientje bleef alleen met Dirk in de keuken en nu vergat ze de borden helemaal en ze liep op haar broer toe, de jongste broer, maar die toch zeven jaar met haar scheelde. Dirk was vijftien jaar en Catrientje was acht.

„Moet dat nu allemaal weg?” vroeg Catrientje verdrietig.

Ze had een kale tak in een stoof gezet en er kleine stukjes papier en gekleurde draadjes aan gebonden. Dat moest natuurlijk een kerstboom verbeelden, dat begreep Dirk best. Maar waarom stond, onder die versierde tak, een tweede stoof, die op zijn kant was gezet en waarin de pop van Catrientje lag?

Moest Tietie naar de kerstboom kijken? vroeg hij. De pop van Catrientje heette Tietie.

„Nee,” zei 't zusje verlegen, „dat is Tietie niet, dat is het Kindje Jezus, dat in de kribbe ligt. Kan je dat niet zien?”

Nee, dat had Dirk werkelijk niet kunnen raden en bovendien had moeder gezegd, dat de boel moest opgeruimd, omdat het morgen Kerstmis was. Maar hij had medelijden met zijn zusje en hij beloofde haar wat.

„Straks haal ik een kerstboom voor je, die veel, veel mooier is dan deze,” beloofde hij.

„Zo?” zei Catrientje twijfelend. Meestal vond ze haar eigen dingen het mooist. En toen vroeg ze nog:

„En ook een nieuw Kindje Jezus, om in de kribbe te liggen, onder de boom?”

Nee, dat kon Dirk werkelijk niet beloven. Hij lachte er om, dat hij schudde. Hoe kon zijn kleine zus toch zulke grappige dingen zeggen.

„Wees maar blij, dat we geen klein kind hier in huis hebben,” zei hij. „Want dat is het vervelendste, wat je je denken kunt.”

Dat geloofde Catrientje niet. O nee, ze geloofde er geen sikkepitje van. Een klein, klein babytje in huis leek haar het gezelligste, wat er op de hele wereld bestond. Maar dat durfde ze niet zeggen, zelfs niet tegen Dirk.

En nu was het een hele dag later, en nog meer dan een hele dag. 't Was avond geweest en nacht, het was Kerstmorgen geweest en Catrientje was, met haar vader en moeder en de drie broers, naar de kerk gegaan, want in het kleine plaatsje, waar ze woonde, gingen alle mensen naar de kerk, elke zondag en elke feestdag en zeker als 't Kerstmis was. En daarna hadden ze extra lekker gegeten en toen begon het alweer te schemeren en Dirk kwam voor de dag met zijn verrassing voor Catrientje, een speel-kerstboompje, waarin echte waskaarsjes stonden en echte slingers hingen van zilverdraad. 't Boompje zelf was niet echt: 't was maar een klein dingetje van ijzerdraad met groene pluisjes. Maar 't leek echt, als je er een eindje vanaf ging staan en er dan naar keek met half dichtgeknepen ogen.

Niet alleen Catrientje vond het mooi, ook de grote broers en de ouders hadden er plezier in. Ze zaten er, gezellig om de tafel heengeschoven, naar te kijken, tot het voor het kleine meisje tijd werd om naar bed te gaan. En toen lag ze er, in de grote bedstee, nog lang aan te denken, hoe mooi

haar boompje geweest was en hoe lief Dirk was, die het haar had gegeven. 't Was alleen maar jammer, dacht ze, dat er geen kribbe bij was, met een kindje er in.

En toen gebeurde er opeens iets wonderlijks.

Vader, moeder en de broers waren naar bed gegaan. 't was donker en stil in het hele dorpje, dat tegen de dijk aanlag van het IJsselmeer.

De wind kwam, van over het meer, op het land toe en hij bracht grote vlokken koude, natte sneeuw mee, die smolten als ze op de grond vielen en alles nat maakten en kil. En toen werd er opeens, heel, heel hard, op de deur gebonkt. Catrientje, die rustig lag te slapen, schrok wakker met een gillette en haar vader riep met zijn zware stem uit de bedstee:

„Wie is daar!”

„Doe gauw open, Dirk,” riep een stem. Vader heette ook Dirk net als zijn jongste zoon. „Doe gauw open, er zijn mensen in nood!”

Mensen in nood, hoe kon dat nu? Er wordt nog wel gevist op het IJsselmeer, zoals jullie weten, maar welke visser gaat er nu uit op Kerstnacht? En bovendien was 't helemaal geen stormweer: 't was koud en het waaide een beetje, maar gevaarlijk weer was het niet.

't Zal wel zo'n vaart niet lopen, mompelde vader Dirk, terwijl hij op zijn kousevoeten naar de deur liep en opendeed.

Buiten stond een klein, oud kereltje, de veldwachter van het dorp. Zijn pet zat onder de natte sneeuw, en hij stapte gauw naar binnen ~~toe~~ en wreef zijn handen tegen mekaar, om wat warm te worden.

„Er zijn mensen in nood,” vertelde hij. „Ik maakte vannacht nog eens de ronde, en daar was het me net, of ik in de verte iemand roepen hoorde. Ik liep het hele dorp rond, ik kon maar niet begrijpen, waar het geluid vandaan kwam en toch hoorde ik het, ik hoorde duidelijk iemand schreeuwen. En pas na een hele tijd begon ik te begrijpen, dat het geluid van 't meer kwam.”

„Zou er dan een boot zo vlakbij de dijk zijn vastgeraakt?” vroeg zoon Dirk, die ook uit de bedstee gesprongen was en stond te luisteren. Maar dan kan het geen visser zijn, die komen nooit zo vlakbij de kust.”

„Nee,” zei de oude veldwachter, „ik geloof ook, dat het een kleine vrachtboot is, een tjalk waar de schipper zelf op woont, met zijn gezin. Die boten varen meestal door de kanalen van ons land, maar een enkele keer steken ze ook het IJsselmeer over en dan weten ze niet altijd goed de weg. En dan

kan 't gebeuren, dat ze vastraken op een ondiepe plek en niet meer voor- of achteruit kunnen.”

„Ja, dat kan,” gaf vader toe, die vroeger zelf visser geweest was en nu nog een grote roeiboet bezat. „Dat kan, maar dan zitten ze toch nog niet lang vast. Of we hadden ze overdag moeten zien.”

„Dat hoeft helemaal niet,” beweerde Dirk ijverig, „want het is erg mistig geweest de laatste dagen en ik geloof niet, dat een van ons op de dijk is gaan staan om goed te kijken, of we ook een schip zagen in de verte. Wij zaten liever thuis, is het niet?”

„Ik geloof ook, dat ze allang vast zitten,” antwoordde de oude man. „Toen ik eindelijk begrepen had, dat het verre geroep van 't meer moest komen, ben ik op de dijk geklommen en toen zag ik, door de mist heen, een lichtje, dat heen en weer ging, zeker een lantaarn, waarmee de arme schipper stond te zwaaien. En hij schreeuwde maar aldoor weer:

„Help! Help! Help! Man, vrouw en kind in nood! Help. We hebben honger! We hebben honger!”

„Ja, dan is 't zeker een tjalk, die vastzit,” zei vader rustig, „en waar de voorraden op zijn. We zullen morgenvroeg, als 't licht wordt, de roeiboet in het meer brengen en zien, of we ze vinden kunnen. 't Is nu te donker om eruit te gaan en gevaar zal er ook niet zijn: het waait een beetje en ze zullen 't wel koud hebben, en geen eten meer, zoals je vertelt, maar dat is nog geen levensgevaar. 't Kan wel wachten tot morgenvroeg.”

„Vindt u, vader?” vroeg Dirk bezorgd. Hij zou het liefst meteen erop uit zijn gegaan, maar hij durfde het niet goed zeggen. En daar riep opeens een stemmetje:

„O vader, en dat kindje dan?”

„Welk kindje dan?”

Vader keek om en daar gluurden, over de rand van de bedstee, de twee heldere, blauwe kijkertjes van Catrientje, die alles gehoord had.

„Man, vrouw en kind in nood, werd er toch geroepen,” zei Catrientje met een kleurtje van opwinding. „Dus er is een kindje ook, op die boot, midden op 't meer en nu hebben ze geen eten en geen brandstof en het waait zo griezelig. O vader, wat zal dat kindje bang zijn!”

„Ik vind, dat we best meteen konden gaan,” meende Dirk, die nu ook beter durfde. Maar vader zette een zuur gezicht.

„Ik heb zo'n reumatiek in mijn been,” zei hij, „en dan midden in de nacht

erop uit? En alleen kan je niet gaan, jongen. Daarvoor is onze roeiboot veel te zwaar."

„Dan ga ik mee," riep een andere stem en nu was ook Piet, de oudste broer opgestaan en vlug schoot hij zijn bovenkleden aan. „Kom je, Dirk, we gaan met ons beiden."

„Als je je maar warm instopt!" riep moeder nog uit de bedstee. En juist toen de twee jongens in hun dikste jassen en met de muts diep over de oren getrokken, de deur uit wilden gaan, kwam Catrientje hun achterna lopen en stopte hun iets in de hand.

't Was pop Tietie en die moesten ze meenemen, zei ze.

„Daar mag het kindje mee spelen, terwijl het in de roeiboot zit. Misschien dat het dan minder bang is."

De twee broers waren, met de veldwachter, naar buiten gegaan, vader was weer in bed gekropen, hij en moeder sliepen in en Catrientje had zich wel ~~vast~~ voorgenomen wakker te blijven, maar na een poosje vielen ook haar ogen dicht. Ze werd pas wakker, toen 't al licht was en toen merkte ze, dat er iets bijzonders gebeurd was in de kamer.

Op de tafel, die gisteren netjes was opgeruimd, stonden door elkaar kopjes en bordjes en een klein ~~hompje~~ brood, met de boterpot ernaast. Daar hadden zeker mensen zitten eten en Catrientje begreep meteen, dat het de mensen van de boot moesten zijn: die waren zeker door Dirk en Piet met de roeiboot aan land gebracht en toen hadden ze hier een paar flinke dikke boterhammen gekregen van moeder en een kop koffie toe, want ze moesten vreselijk hongerig en koud zijn geweest.

Maar wat stond daar in een hoekje van de kamer, in 't zelfde hoekje, waar Catrientje de avond voor Kerstmis had gespeeld en haar Kerstboom gemaakt had?

Daar stond een klein kistje. 't Was een kistje dat vader weleens voor kachelhoutjes gebruikte en je kon duidelijk zien, dat er iets inlag. Gauw wipte Catrientje het bed uit, om te gaan kijken en wat zag ze daar?

In het kleine, ruw houten kistje was een kussen gelegd, en een deken. En tussen het kussen en de deken lag een kindje te slapen, een klein kindje, van een jaar misschien, dat pop Tietie in de armpjes hield.

Het kindje van de boot!

Catrientje stond er lang naar te kijken. 't Was maar een bleek klein ding, dat kindje, maar wat sliep het lekker en wat zag het er lief uit. Zo'n fijn

klein gezichtje, een mondje dat, al slapend, nog scheen te zuigen en één klein knuistje boven dek.
En dat kleine kindje hadden haar twee broers van een boot gered, midden in de koude, winderige nacht!
Nu hebben we toch een kindje in de kribbe onder de kerstboom, dacht Catrientje blij.
Nog nooit had ze zo'n heerlijk Kerstfeest gehad.

Sampo, de Lappenkleuter

JOH^A KUIPER

Nu moet je stil zijn en goed luisteren. Want ik ga je een verhaal vertellen, waar je stellig om zult moeten lachen, maar waar je toch ook iets uit kunt leren. 't Gaat over een jongetje, dat Sampo heette en in een land woonde, dat Lapland genoemd wordt. Hoe 't land aan die naam komt, weet ik niet. Maar wel kan ik je vertellen, dat het er erg koud is. Zó koud, dat zelfs de zon, die toch niet zo gauw bang is, het soms te erg vindt en wegloopt. Dat is voor de Laplanders (ze worden ook wel eens „Lappen” genoemd) natuurlijk verschrikkelijk naar, en als in die tijd in hun hutjes niet het kleine olielampje bleef branden en 's nachts aan de hemel de trouwe zilveren maan en de reine kleine sterren straalden, zouden ze helemaal in donker zitten. Maar gelukkig komt er altijd weer een dag, dat de zon spijt krijgt. Dan stuurt ze eerst een zonnestraal, die om een hoekje van de aarde moet gluren om te zien, hoe het ermee staat in Lapland. En als dat zonnestraaltje terugkomt en vertelt, hoe droevig het er in het hoge Noorden uitziet en hoe bedroefd de mensen zijn, omdat alles zo donker en akelig is, krijgt de zon spijt. De volgende dag stuurt ze een paar zonnestralen en dan weer een paar, telkens een beetje langer, en tenslotte komt ze zelf terug, warm en stralend en blij, en maakt alle mensen en alle dieren en alle planten weer gelukkig.

De vader van Sampo wist precies wanneer, ieder jaar opnieuw, die eerste zonnestraal op verkenning wordt uitgestuurd. „Dat is op vier en twintig december,” zei hij tegen zijn zoon, „'s middags om twaalf uur precies. Maar hier in het dal waar wij wonen kun je het niet zien: als je op de top van de Kebnekaisse stond, en naar het Zuiden keek, dan zou je het kunnen zien. En dat is toch zo'n prachtig gezicht!”

„Laten we dan van 't jaar eens gaan kijken!” zei Sampo. Hij was een stevig kereltje van zeven jaar en nergens bang voor. En natuurlijk hield hij veel

van zijn ouders, maar toch verveelde hij zich wel eens een beetje in 't kleine hutje, waar hij met zijn vader en moeder woonde. Dus leek zo'n tochtje hem een echt buitenkansje.

Want de Kebnekaisse was de allerhoogste berg in de omtrek. Als je de top wilde zien, moest je je hoofd zó ver naar achteren buigen, dat je nek er pijn van deed.

Maar zijn vader zei, dat dat beslist niet kon.

„Wou jij naar de top van de Kebnekaisse?” zei hij. „En dat nog wel op de dag voor Kerstmis? Jongen, daar kan geen sprake van zijn. Want op de top van die berg woont de boze koning Hussii, die zo groot is, dat hij een rendier in één hap kan opeten en dan nog zoveel honger heeft als tevoren. En die zó boos is, dat hij de hele dag zit te bedenken, wat hij nu weer eens voor lelijke streken zal uithalen.”

„En op de vier en twintigste december, de dag vóór Kerstmis, geeft hij daar op zijn hoge berg een feest voor al zijn dienaren en vrienden. 's Morgens om elf uur moeten zij er allemaal zijn en 's middags om één uur gaan ze allemaal weer weg. In die tijd mogen zij niet eten en drinken en ook elkaar geen kwaad doen, anders zouden zij meteen aan het vechten slaan en dan zou de boze koning Hussii geen enkele dienaar overhouden: ze zouden elkaar opeten, met huid en haar. Maar als een mens die dag op de Kebnekaisse kwam, zou hij verstijven van schrik, alleen maar door 't zien van zoveel akelige, lelijke, gemene, gluiperige en afschuwelijke wezens, en hij zou er zelf ondeugend van worden bovendien.”

„Dus,” besloot Sampo's vader zijn verhaal, „jij kunt niet naar de top van de berg om de eerste zonnestraal om 't hoekje van de wereld te zien kijken. Dat zou veel te gevaarlijk zijn en bovendien is het veel te ver.”

Daarmee was het gesprek afgelopen, want Sampo wist wel, dat je je vader nooit moet tegenspreken. Ten eerste is dat verschrikkelijk ongemanierd en ten tweede helpt het niets. Maar hoe donkerder het werd om hem heen, hoe meer hij aan de zonnestraal moest denken, die op een keertje om de hoek van de aarde zou kijken om te zien hoe het ging met de wereld daar in 't Noorden. Elke keer dat hij daaraan dacht, legde hij zijn hoofd achterover, zodat zijn nekje er pijn van deed en probeerde de top van de hoge berg Kebnekaisse te zien. Als de maan scheen, lukte dat ook wel. En dan rekende hij uit, of hij daar nu heus niet zou kunnen komen, of dat niet zou lukken, en of het werkelijk wel zo heel erg gevaarlijk zou zijn.

Want, dacht hij, als op die dag de boze koning Hussii al zijn dienaren en vrienden op bezoek heeft, zal hij waarschijnlijk geen tijd hebben op mij te letten. En als hij wel op me let, dan zal ik een beleefde buiging voor hem maken en hem vragen of hij lekker heeft geslapen. Dan kan hij toch onmogelijk boos op me worden!

„Vader,” vroeg hij op 23 december, „weet u nu zeker, dat morgen om twaalf uur precies de eerste zonnestraal om een hoekje komt kijken?”

„Ja,” zei Sampo's vader, „dat weet ik zeker.”

„Maar hoe weet u dat nu zeker, vader? De zon kan het toch wel eens vergeten? En die zonnestraal kan toch wel eens geen zin hebben om te gaan kijken?”

„Nee, jongen,” zei vader, „dat kan niet. Want morgen is de dag waarop wij gedenken, dat het Kindje Jezus op de aarde is gekomen. Zijn Vader had hem gezonden om te zien hoe het met ons, mensen, gesteld was en toen Hij zag hoe koud en donker het in onze harten was, kreeg Hij medelijden met ons en Hij is gestorven om dat anders te maken. Daaraan denkt de zon, elke keer, dat zij de mensen bezig ziet om Zijn geboortefeest te vieren en dan schaamt zij zich ons in de steek te hebben gelaten en stuurt gauw de zonnestraal naar ons toe om te kijken. Zo vast en zeker als het Kindje Jezus op aarde is gekomen om ons te redden uit de duisternis, zo vast en zeker komt morgen de zonnestraal om een hoekje kijken.”

„Hm,” zei Sampo, „hm. Ja . . . Zo.” En hij knikte met zijn kleine bol en dacht heel diep na. En toen werd hij naar bed gestuurd. Want wel brandde in de kleine hut het vuur en wel verspreidde het olielampje een zacht, roodachtig licht, maar toch bleef het er vrij koud en donker, en dus vonden Sampo's vader en moeder, dat hij maar beter in bed kon liggen. Zelf kropen ze ook onder de wol.

„Dus morgen gebeurt het,” dacht Sampo aldoor weer. Hij dacht het zó dikwijls, dat hij ervan in slaap viel en ervan droomde en midden in de nacht werd hij wakker en toen dacht hij er meteen weer aan. „Als ik morgenmiddag om twaalf uur op de Kebnekaisse stond, dan zou ik de zonnestraal kunnen zien,” zei hij hardop. „Morgenmiddag? Misschien moet ik 'vanmiddag' zeggen. Want 't kan best zijn, dat het nu al over twaalfen in de nacht is en dan is het nu al 24 december en dan gebeurt het dus vandaag. Vandaag. Vandaag!”

Toen hij dat woordje drie keer achter elkaar had gezegd, kon hij het in zijn

bedje niet meer uithouden. Heel stilletjes, om zijn vader en moeder niet wakker te maken, stond hij op, trok al de warme kleren die hij had over elkaar aan — en dat waren er een heleboel: hij werd er zo rond van als een tonnetje! — en sloop naar buiten.

Hu, wat was het daar koud! Maar wat was de wereld mooi! Heel diep blauw was de lucht. Prachtig fonkelden de sterren, honderdduizend miljoen sterren. En het mooist van allemaal was de zilveren maan, die zo helder scheen, dat de sneeuw schitterde alsof ze bezaaid was met diamantjes. En toen Sampo, de Lappenkleuter, naar boven keek, kon hij heel duidelijk de top van de Kebnekaisse zien.

„Ik geloof eigenlijk niet, dat het zo héél ver weg is,” zei hij tegen zichzelf. „Als ik mijn rendier haal en dat voor mijn sleetje span, en ik vraag hem heel hard te lopen, zo hard als hij kan, dan kom ik er best. Waarom zou ik het niet proberen? Als het niet lukt, ga ik terug, heel gewoon.”

Zo gedacht, zo gedaan.

Sampo haalde zijn eigen rendier, een diertje, dat een beetje op een hert lijkt maar bij de Laplanders het werk van een paardje of een ezel doet. Hij haalde zijn sleetje en spande er het rendier voor.

Toen ging hij zelf in de slee zitten, klapte met zijn zweep en riep:

„Vooruit, mijn vriendje! Loop naar de top van de Kebnekaisse. Jij weet vast de weg veel beter dan ik. En haast je, want vanmiddag om twaalf uur moeten we er zijn!”

Nog voor hij was uitgesproken had het rendier het al op een lopen gezet. Nee maar, wat kon dat diertje lopen. Zijn hoeven klapperden op de hardbevoren sneeuw, zijn dunne pootjes bewogen zo vlug, dat je niet kon zien of het er twee of vier of acht of zestien had, en zijn mooie, zachte, donkere ogen keken naar de top van de Kebnekaisse, de hoogste berg uit de omtrek, ja, de hoogste berg van heel Lapland.

Het wist precies, dat het daarheen moest. En het liep zo vlug, dat Sampo 't volgende ogenblik al zo'n eind de helling was opgereden, dat hij, toen hij omkeek, het huisje niet eens meer kon onderscheiden.

„Goed zo, mooi zo, vooruit!” riep hij tegen het rendier. En toen begon dit nóg veel harder te lopen. 't Leek wel of het vleugels aan zijn pootjes had. Maar dat was toch niet zo. 't Rendier liep gewoon over de grond. En toen het bij een grote dikke steen kwam — een rotsblok was het, wel zo groot als de wasketel van je moeder en dan nog een beetje groter — toen gunde

het zich niet de tijd om daarom heen te lopen. Met één sprong was het op de steen en met de volgende sprong was het er weer af. Het sleetje trok het rendier achter zich aan.

Toen draafde het rendier weer verder, en het sleetje hobbelde en bobbelde en ratelde achter hem aan. Net als toen de tocht begon. Maar toch: nee, 't was niet helemaal hetzelfde. Want de slee was, toen hij met een schok op het rotsblok terecht kwam, omgekanteld en toen hij er, met een tweede schok, weer af kwam, was kleine Sampo eruit gevallen. En nu draafde het rendier langs de helling van de Kebnekaisse naar boven, naar de top, met een lege slee achter zich aan. Naast het rotsblok lag kleine Sampo, met zijn neus in de sneeuw!

„Brrrr!” zei het kleine kereltje en bijna was hij gaan huilen. Maar de eerste de beste traan die uit zijn oogjes te voorschijn kwam bevroor onmiddellijk en rolde als een harde kleine knikker langs zijn wang naar beneden.

Dat was helemaal geen prettig gevoel. Maar toch ging het, met een tweede, een derde, een vierde en een vijfde traan net zo. En dus hield Sampo maar gauw weer op en keek om zich heen. Als hij naar boven keek, zag hij de top van de berg.

Als hij naar beneden keek, zag hij, heel in de diepte, het dal waar zijn huisje lag, maar dat kon hij helemaal niet meer onderscheiden. En dus besloot hij door te lopen, want nu hij zo'n eind op weg was, zou het jammer zijn geweest terug te gaan. Hij schoot niet erg vlug op. Zijn beentjes waren maar klein, de berg was ontzettend hoog. En wat lag er toch een sneeuw, lieve tijd, wat een sneeuw. Jammer, dat hij zijn sneeuwschoenen niet aan had!

Al gauw werd hij moe. En toen hij weer naar boven keek, merkte hij, dat de top van de Kebnekaisse — 't was de aller-aller-hoogste berg in de hele omtrek! — nog helemaal niet dichterbij was gekomen. 't Leek eerder, of hij nog verder af was dan een ogenblik geleden. En toen gebeurde er iets, wat nog veel vervelender was. Sampo merkte, dat er iemand — of iets, hoe moest je het noemen? — achter hem liep.

Die iemand of dat iets zag er helemaal niet vriendelijk uit. 't Had vier potten om op te lopen, en Sampo had maar twee beentjes en die waren niet eens erg groot. Daardoor kwam die ander snel dichterbij. Hij had twee grote ogen en twee grote oren en een heel grote bek, met geweldig grote tanden er in.

Jullie zult wel hebben begrepen, dat het een wolf was. Maar omdat huilen toch niets hielp en weglopen onmogelijk was, hield Sampo zich flink en hij zei:

„Hela, grijsvel, ga eens een beetje opzij. Je loopt me in de weg en ik heb haast, want ik moet naar de top van de Kebnekaisse, om mijn vriend, koning Hussii, goede morgen te zeggen en te vragen hoe hij heeft geslapen.” „Hahaha!” lachte de wolf. „Moet jij naar koning Hussii? Zo, zo. En weet je ook hoe laat het eigenlijk is?”

Daar moest Sampo heel even over nadenken. Wat had vader ook weer verteld? O ja, tussen elf uur 's morgens en één uur 's middags mocht niemand op de Kebnekaisse een ander kwaad doen en dus zei hij gauw:

„Vijf minuten over elven; ik heb daarnet de klok horen slaan.”

„Hm, zo,” zei de wolf en keek een beetje teleurgesteld. Maar toen zei hij vriendelijk: „Weet je wat? Ga jij maar op mijn rug zitten, anders kom je nooit op de top van de berg. Ik zal je er brengen en straks zal ik je ook weer naar beneden dragen. En als het één uur is, of vijf minuten over enen, dan ga ik ontbijten. Hoe ik dat doe, zul je wel zien.”

„Goed,” zei Sampo, „dat merk ik dan wel.”

Gauw klom hij op de rug van de wolf en hij dacht bij zichzelf: 't Is nog lang geen één uur. Tegen die tijd zullen we wel verder zien.

De wolf kon verbazend hard lopen, bijna net zo hard als het rendier. In minder dan geen tijd kwamen Sampo en hij op de top van de Kebnekaisse. En — daar zat koning Hussii, precies zoals Sampo's vader had gezegd. Maar wat was die koning groot! Gewoon verschrikkelijk, zo groot als hij was! Toen Sampo naast hem stond, reikte zijn hoofdje tot de enkel van de koning, zijn armpjes zouden te kort zijn geweest om het been van de koning te omspannen en hoe het gezicht van koning Hussii er uitzag, dat kon Sampo niet goed zien, zo hoog zat het. Maar dat het een erg lelijk gezicht was, kon Sampo toch wel merken. En dat de baard van de koning uit ijspegels bestond, zag hij ook.

Nog veel lelijker dan de koning zelf waren zijn dienaren, die om hem heen stonden. Dat waren wolven en beren en veelvraten en ratten, en lelijke, akelige, nare roofvogels. En er waren kabouters met lange neuzen en rode ogen en scheve monden. En ook kobolden, die nog véél lelijker waren: hoe ze er precies uitzagen, kan ik je niet vertellen, maar je kreeg gewoon buikpijn als je naar ze keek.

En er was één oude toverheks en die was het lelijkst van allemaal. 't Is maar goed, dat je die nooit hebt gezien, want dan zou je vannacht vast niet kunnen slapen.

„Misschien had ik toch maar beter in mijn bed kunnen blijven,” dacht Sampo. Maar die gedachte kwam te laat en dus zei hij tegen zichzelf:

„Toch wel leuk, dat ik hier ben. Eens kijken, wat er nu verder gebeurt.” Er gebeurde van allerlei.

De dienaren van de koning moesten vertellen wat voor ondeugende streken ze hadden uitgehaald. Wie er ondeugend was geweest, kreeg een cadeautje en wie weleens een enkele dag had laten voorbijgaan zonder anderen te plagen, kreeg straf. Daarna werd er een plaaglied gezongen, dat vreselijk lelijk klonk, zó lelijk, dat Sampo zijn oren dichtield met allebei zijn handjes. En toen begonnen de dieren, de kabouters, de heks en de grote koning zelf plannen te maken voor het volgende jaar. Ze wilden nog veel brutaler en lelijker en ondeugender zijn dan vroeger!

Iedereen maakte plannen, maar de koning schudde aldoor weer zijn hoofd. „Nee, nee, nee!” zei hij telkens weer. „Dat is niet erg genoeg, dat is lang niet erg genoeg. Ik weet iets veel beters. We moeten zorgen, dat de zon, dat vervelende hete ding, dat overall heen kijkt en altijd probeert de mensen aan 't lachen te maken, niet meer terugkomt. We moeten haar, zodra ze haar gezicht durft vertonen, weggagen. Allemaal samen. Ik ben vast met dat werkje begonnen: dat zullen jullie straks merken. Weet jullie, wat ik heb gedaan? Ik heb gezorgd, dat er straks, om twaalf uur, géén zonnestraaltje om de hoek komt kijken, om eens te zien, hoe we het hier maken. Ha, ha, ha! Ha, ha, ha! Ha, ha, ha!”

Koning Hussii lachte en de bergen in het rond dreunden ervan. En toen begonnen alle wolven, alle beren, alle veelvraten, alle akelige, lelijke roofvogels, alle kabouters en alle kobolden ook, te lachen. Zelfs de heks lachte mee. Ze lachte zo akelig schel, dat je haar boven al de anderen uit hoorde. Sampo werd er duizelig van. Hij hield allebei zijn handjes voor zijn oren. Hij stond te trillen op zijn benen. En weer rolden er een paar ijs-knikkers langs zijn wangen, want helemaal per ongeluk, zonder dat hij 't zelf wist, was hij opnieuw begonnen te huilen.

Maar toen, opeens, schoot hem wat te binnen.

Wat de koning daar zei kon niet waar zijn. Het kon onmogelijk waar zijn! Dus ging Sampo, de Lappenkleuter, heel rechtop staan. Hij deed een paar

stappen naar voren, hij zette zijn handjes aan zijn mond, om beter te kunnen roepen, en toen de koning was uitgelachen en zijn dienaren ook klaar waren met hun gegrinnik, schreeuwde hij, zo hard als hij kon:

„Je staat te liegen, koning Hussii, zo groot als je bent! Jij en je dienaren en de lelijke heks, die daar bij je zit, kunnen een heleboel. Maar die zonnestraal komt. Je zal het zien. Ze komt!”

„Wat zeg je daar?!” riep koning Hussii. Hij had moeite Sampo te ontdekken, omdat die zo klein was, bij hem vergeleken. Heel goed moest hij kijken; eigenlijk zou hij een vergrootglas nodig hebben gehad om hem goed te onderscheiden. Maar toen kreeg hij hem toch in de gaten, en hij riep:

„Wat zeg je daar, klein mirakel? Wil jij beter weten dan ik wat ik kan en wat mijn vrienden en dienaren kunnen? Wel heb ik van mijn leven! Ik zal je . . .”

„Ja, dat moet u dan maar doen!” riep Sampo terug, nog voordat hij had gehoord wat de koning wilde doen. „Maar je liegt toch. Je liegt. Je liegt!”

„Wat!” schreeuwde de koning nog eens, nu nog veel harder dan de vorige keer. En nu begonnen al zijn vrienden en dienaren (noem ze zelf maar op!) mee te schreeuwen. En de heks, die de lelijkste van allemaal was, schreeuwde mee. „Wat!!!”

„Ja, je liegt!” riep Sampo weer. En nog altijd stond hij, heel parmantig, midden voor de troon van de grote, machtige koning Hussii. „Je liegt! De zonnestraal komt wel. De zon zal haar sturen. Dat is zo zeker als dat op de avond van deze dag de geboorte van het Kindje Jezus zal worden herdacht.”

Toen schrok de koning. En al zijn dienaren en vrienden schrokken ook. Zelfs de lelijke heks schrok. Want zo lelijk en slecht en ondeugend ze waren: voor de naam van het Kindje Jezus hadden zij eerbied. De koning boog zijn hoofd. De wolven en de beren en de veelvraten keken naar de grond. De kabouters staken hun duim in hun lelijke grote mond. De kobolden deden hun ogen dicht. En de heks sloeg, voor de eerste keer, haar handen voor het gezicht, alsof zij zich schaamde.

En toen, juist op dat ogenblik, was het twaalf uur in de middag, en daar keek, in het Zuiden, een zonnestraaltje om de hoek van de aarde, om te zien hoe de mensen in 't Noorden het maakten.

't Was maar een kleine zonnestraal. En toch verspreidde zij over de einde-

loze sneeuwvlakten en over de helling van de hoge berg de Kebnekaisse een sluier van heel teer roze en goud. Zo teer en zo mooi als niets anders op aarde is, behalve de glimlach van een moeder en de stralende ogen van 't Kindje Jezus.

Doodstil was het op de Kebnekaisse. Zó stil, dat je een speld zou hebben kunnen horen vallen, zelfs als hij in de sneeuw was terechtgekomen. Dat alles duurde maar één ogenblikje.

Toen had de zonnestraal genoeg gezien. „Dag!” riep ze, en ze verdween weer uit het gezicht, want ze was teruggegaan naar de zon om die te zeggen, dat ze zo gauw mogelijk moest teruggaan naar Lapland, omdat de mensen en de dieren het daar zo verschrikkelijk koud hadden.

Tegelijk met de zonnestraal was ook de sluier van roze en goud verdwenen. En omdat de zilveren maan naar bed was gegaan toen de zonnestraal kwam en de reine, kleine sterretjes hun ogen hadden dichtgeknepen en meenden, dat hun werk was afgelopen, was het nu pikkie-stikkie-donker geworden. En koud dat het was, koud! Nee maar, wat was het koud!

Ik moet gauw naar huis gaan, dacht Sampo. Straks is het één uur in de middag en dan eet de wolf me op, of de koning slaat me of de boze heks doet me kwaad.

Hij draaide zich om en begon de berg af te hollen. Maar zijn voetjes zakten in de sneeuw, zijn hoofdje duizelde; hij was bang, dat hij zou vallen.

Ik moet harder lopen, veel harder, dacht hij. Maar hij liep helemaal niet meer. Hij was bepaald al gevallen, want hij merkte opeens, dat hij lag. Maar hij lag niet op de grond; hij lag in zijn eigen bedje en zijn vader en moeder stonden bij hem.

„Word eens wakker, kleine Sampo,” zeiden ze allebei. „Vandaag is het feest. Het is Kerstmis. Het Kindje Jezus is geboren.”

Sampo ging rechtop zitten en keek zijn ouders aan.

„Ik weet het,” zei hij. „En zo zeker als het Kindje Jezus op aarde is geboren, zo zeker zal geen boze koning met zijn vrienden en zijn dienaren ooit het licht en de warmte kunnen verjagen.”

Zo zeker als het Kerstmis wordt, elk jaar weer, zo zeker mogen wij moed houden, ons leven lang.

De terugkeer van Ulla

AN RUTGERS VAN DER LOEFF-BASENAU

Noorwegen is een groot, heel groot land. In het Zuiden schijnt in de winter de zon op de besneeuwde hellingen; al heel vroeg bloeien er katjes en anemonen en sneeuwkllokjes en het leven is er 's winters niet zo héél veel anders dan in vele andere streken. Maar in het Noorden is het 's winters donker, pikkedonker, en de zon komt in lange tijd niet boven de horizon uit en de mensen worden er een beetje wonderlijk van.

In het heel kleine vissersstadje, waar Jon woont, zijn de mensen eraan gewend geraakt zes weken lang in het stikdonker te leven. Zes weken lang zien ze geen zon, en dan opeens, aan het eind van die zes lange, duistere weken, komt er een dag waarop een heel, héél klein kapje van de zon, donkerrood, met zware stralen, boven de IJszee uitkomt. Er is in het stadje een oude vesting met zware kanonnen op de wallen, en al eeuwen daveren er kanonschoten over de grauwe, donkere zee op dat eerste ogenblik waarop de zon zich weer vertoont. En niet alleen kanonschoten weerklinken dan ter begroeting van de lang verbeide zon, maar ook jubelende kinderstemmen en rinkelende sledebellen en zo nu en dan het gehinnik van een geluidloos in de dikke sneeuw voortdravend paard. O, het is een dag waarop ieder zich verheugt. De mensen zijn de duisternis moe, ze snakken naar het licht. Ze hebben een soort winterslaap geslapen en worden nu wakker. Toch moeten ze nog lang geduld hebben, want het duurt nog een hele tijd voordat het een uur per dag licht is. Eindelijk, eindelijk is het lente! En dan wordt het zomer, een zomer van zon en licht en glinsterende zee. Een zomer vol wakkere mensen, die bijna niet kunnen slapen en die de handen vol werk hebben, vissersschuiten die uitvaren en met rijke vangst terugkeren, karren vol vis die naar boven rijden, waar de vis op grote droogrekken te drogen wordt gehangen. Het is een bruisend en fonkelend leven dat daar in de zomer geleefd wordt. De zon schijnt

er dag en nacht, krijgend cirkelen de meeuwen boven de vissersschuiten en juichend worden de thuisvarende vloten verwelkomd.

Maar met de herfst komt de duisternis weer en met de duisternis de eeuwige sneeuwstorm, die er huilt en loeit om de hoeken van de huizen en door de donkere straten waar slechts hier en daar een lantaarn brandt, dag en nacht omwarreld door sneeuwvlokken. Heel hoog ligt de sneeuw in de straten, meters hoog. Diepe geulen zijn gegraven naar de voordeuren van de huizen en achter de ramen brandt licht. De mensen slapen en wachten. Wachten op de zon en op het licht. De diepste duisternis valt omstreeks Kerstmis. Maar het Kerstfeest wordt daarom met des te groter vreugde gevierd, want het is immers een feest dat licht belooft ook in de diepste duisternis waarin het menselijk hart kan geraken. En misschien is dat een beetje gemakkelijker te begrijpen voor mensen die zelf voor een groot deel van het jaar verstoken zijn van het gewone wereldse licht dat de zon ons schenkt. Want zij weten uit ervaring dat na die vreselijke duisternis altijd weer de zon komt met zo'n vaste regelmaat, dat hun vertrouwen in het hemels licht er ook een beetje door gesterkt wordt. En dat is maar al te nodig in ons mensenleven.

Dat ze het Kerstfeest daar in het Noorden met zo'n bijzonder grote vreugde vieren komt natuurlijk ook omdat ze denken: kijk, nu is de helft van de donkere tijd alweer voorbij, we gaan het zonlicht alweer tegemoet. En ze ontsteken zoveel kaarsen als ze maar kunnen, in de huizen en in de kerk, ze maken het zo feestelijk en zo plechtig en vreugdevol als het maar kan en iedereen verheugt zich.

Op kerstavond worden de paarden voor de sleden gespannen, ze krijgen hun mooiste tuig aan, en hun zilveren bellen rinkelen door de besneeuwde stilte. Zachtjes wiegelen de kaarslantaarns en grillig licht valt op de geweldige sneeuwwallen ter weerszijden van de platgetreden weg. De mensen hebben hoge pelsmutsen op en zitten tot hun neuzen in bonten zakken. Zo rijden ze naar de kerk om de middernachtdienst bij te wonen. Ook Jon zal dit jaar weer met zijn vader en zijn moeder en zijn broers en zijn zuster naar de kerk rijden voor de plechtige kerstdienst, in twee grote sleden, bespannen met de vier prachtige paarden van zijn vader, die de rijkste vishandelaar van het stadje is. Hij loopt de hele morgen al met een gevoel van gespannen verwachting door het huis rond. Een keer loopt hij even naar buiten om vlakbij huis met de andere jongens in de zwartblauwe

duisternis wat te spelen. Ze klimmen op het dak van een ingesneeuwde loods van zijn vader om er aan de andere kant met grote salto's mortales af te springen. Ze vallen in de diepe, zachte sneeuw, soms bijna tot aan hun hals. Ze hebben hun laarzen uitgetrokken en lopen op hun dikke, wollen sokken om minder diep in de sneeuw te zakken.

Opeens — Jon wil juist weer het dak opklimmen — voelt hij dat er in de duisternis iets langs hem heensuist. Hij hoort een zacht, dof geluid, als van paardhoeven in de sneeuw. Hij vraagt of de anderen iets gehoord hebben? Neen. „Och, jö, dat kan toch niets zijn. Schiet op!”

Jon klimt naar boven en springt, klimt en springt, maar hij heeft geen rust meer. Stel je voor, dat het een van hun paarden is, die los is gebroken. Soms worden paarden ook wonderlijk van de donkere tijd, net als mensen. Hij heeft het nog nooit meegemaakt, maar hij heeft er al dikwijls van gehoord. Ze worden opeens wild en breken los, ze galopperen weg in de duisternis, verdwalen en vriezen dood. Hen te gaan zoeken is een hopeloos werk.

Als het eens Ulla was, of Balder? Zonder iets te zeggen draaft Jon weg, naar huis, naar de paarden. Zodra hij de hoek om is, ziet hij al de zwak verlichte deuropening van de paardenstal. Lauwwarm slaat de lucht hem tegemoet. Zijn vader en de knecht staan samen te praten. Jons hart slaat hem in de keel. Als het maar niet Ulla is, als het maar niet Ulla is! De mooie, jonge merrie, die zo vurig is en die kan dansen voor de slede, op haar hoge, fijn gebouwde benen, en die hinnikt van vreugde als hij, Jon, haar komt borstelen, 's morgens vroeg, voordat hij naar school gaat. Als het maar een van de anderen is, maar niet Ulla!

Natuurlijk is het Ulla wel. Ulla is de jongste en het minst gewend aan de donkere tijd. Het vorige jaar was zij nog een veulen. Ulla heeft de voortdurende duisternis niet kunnen verdragen. Zij is wild geworden van het donker en van het eeuwige huilen van de wind om de hoeken van de stal. Zij is losgebroken, heeft de deur opengetrapt en is gevluht. En zal nu vermoedelijk ergens in de nacht doodvriezen.

„Onvindbaar,” hoort hij zijn vader tegen de knecht zeggen. „Je moet het maar niet eens proberen. Het zou gekkenwerk zijn.”

De knecht vloekt. Jon vlucht weer de duisternis in. Hij bijt zijn tanden op elkaar. Ulla mág niet doodvriezen, Ulla mág niet doodvriezen. Ulla is veel te lief en te mooi en te jong. Zij moet terugkomen en vanavond moet zij

mee naar de kerk en kersthooi uit de ruiven van de stallen eten. Ja, een heel enkele keer — hij weet dat wel — gebeurt het toch dat een paard de weg naar huis weer weet te vinden, ondanks sneeuw en duisternis. Maar dat is zo zelden.

Hij loopt langs de loods waar de jongens nog aan het spelen zijn. Hij hoort hun stemmen helder en toch gedempt in de stilte van de sneeuw. Hij loopt door. Na een kwartier is hij aan de rand van het stadje. Maar hij wil verder. Gisteren is hier door de ploeg nog een weg gebaad, met grote sneeuwwallen aan de kanten. Nu is alles alweer dicht gesneeuwd en hier en daar zakt hij tot aan zijn middel in de sneeuw weg. Om de paar minuten roept hij: „Ulla!” met zijn hoge zangerige jongensstem. Het kán toch zijn dat Ulla hem hoort en hem weet te vinden? Als ze nog niet al te ver weg is. Maar hij roept en hij roept en hij hoort niets. Zijn stem gaat verloren in de grote zwarte stilte. Hij zwoegt door de sneeuw, valt zo nu en dan, worstelt weer op uit de diepe gaten die hij daarbij maakt en begrijpt opeens dat hij op deze manier natuurlijk ook verdwaalt, evenals de merrie. Hij probeert zijn eigen sporen terug te zoeken, tast rond in de duisternis en roept nog steeds Ulla. Maar alles blijft stil en zwart en na enkele stappen terug kan hij zijn spoor niet meer vinden. De tranen bevroren hem in zijn wimpers. Er is weer wind komen opzetten. Morgen zullen ze wel weer midden in de sneeuwstorm zitten.

Wat moet hij doen? Hij is zo moe en hij weet niet eens welke kant hij op moet lopen om naar huis te komen. Als ze thuis maar wisten dat hij was weggegaan, dan zouden ze hem later op de dag wel gaan zoeken, op ski's en met fakkels. Maar nu dachten ze natuurlijk dat hij bij zijn vrienden was. En Ulla — Ulla, die natuurlijk even ongelukkig is als hij! De tranen stromen nu langs zijn wangen en bevroren op zijn leren buis. Hij strompelt nog door, maar zakt telkens tot aan zijn middel weg. Had hij zijn grote, platte sneeuwschoenen maar aangetrokken inplaats van die nare, zware vetleren laarzen. Hij kan niet meer. Hij laat zich vallen in de sneeuw en kijkt naar boven in de ondoordringbare duisternis.

Opeens schieten er vlammen langs de hemel. Grote vuurtongen golven door het duister, dat geen duister meer is . . . Alles is verlicht, de sneeuw is blauwwit, en de gehele omgeving is scherp te onderscheiden. Het Noorderlicht! Als een laaiend vuur staat het aan de hemel, met felblauwe en groenig gele stralenbundels, waarvan de weerschijn flakkert over de

sneeuw. Jon houdt de adem in. En dan opeens gilt hij het nog één keer uit, zo hard hij kan: „Ulla!” Een zacht gehinnik van niet zo heel ver weg beantwoordt zijn roep. Dadelijk roept hij weer. Wéér gehinnik. Jons hart bonkt van vreugde. Als ze elkaar vinden en als het Noorderlicht dan nog even blijft, kunnen ze samen naar huis komen. Hij weet dat het licht even plotseling weg kan zijn als het gekomen is. Weer roept hij, en dan, om de hoek van een zwart elzenbosje, komt Ulla aandraven. Hij stapt haar tegemoet en even later staat zij met haar zachte snoet tegen zijn mouw te wrijven. Hij voelt de warmte van haar adem. Het paard is overdekt met kleine ijspegeltjes, zó heeft het dus gezweet. Opeens gooit het dier zich in de sneeuw, rolt heen en weer op zijn rug, trappelt met de hoeven in de lucht en is één bewegende zwarte massa in de witte sneeuw. Dan staat ze weer op en gaat luid hinnikend in een wijde kring om Jon heen galopperen. Het schuim komt haar om de mond en befrist in witte vlokken op haar borst, terwijl zij haar wilde vreugde uit over het licht en het wederzien. De hemel staat geweldig en brandend boven hen.

Jon klakt met zijn tong. Ulla bedaart en komt zachtjes naar hem toe.

Jon grijpt haar bij het gebroken halster. De weg naar huis is nu gemakkelijk te vinden. Na een poos zien ze al de eerste lantaarn van het stadje. Even later zijn ze op de gebaande weg. Jon springt op Ulla's rug, zij zet er een draf in en samen rijden ze de lauwe stal binnen.

Ulla mag die avond niet voor de slee gespannen worden. Zij is oververmoeid.

Terwijl de andere paarden naar buiten worden gebracht, blijft Ulla eenzaam in de stal achter. Jon brengt haar een grote portie lekkere haver, maar ze eet er niet van. Hij vindt, dat zij er lusteloos en verdrietig uitziet. Hij klopt haar op de hals met de dikke ruige wintervacht, aait haar en praat een beetje.

„Ik begrijp het wel,” zegt hij zachtjes. „Ik begrijp het best, hoor!”

Hij is al helemaal gekleed voor de kerk, hij heeft zijn pels aan en zijn dikke bonten muts met de oorkleppen op. En daaronder zit zijn mooie pak van zwaar zwart laken. Hij draagt voor het eerst een witte stijve boord, prettig is het niet, maar een plechtig gevoel geeft het wel en dat is toch óók wat. „We gaan naar de kerk,” vertelt hij aan Ulla, „het is jammer dat je niet mee mag, want het is leuk om alle andere paarden te zien. Van de rest begrijp je toch niks.”

Ulla kijkt hem van opzij aan. Zij draait een beetje haar fijne hals en haar oog glanst vochtig en heel donker. Het weerspiegelt het licht van een der stallaars en Jon weet opeens niet meer zo zeker of zij er niets van begrijpt. Aarzelend, bijna beschaamd streelt hij even haar zachte lange neus en dan opeens blijft zijn hand liggen. Hij voelt het warme en levende, en plotseling weet hij wat hij doen moet.

Hij rent de stal uit, het huis in, waar vader in het voorportaal zich juist in zijn pels hijst.

„Vader, hoef ik niet mee naar de kerk? Ik wil vannacht bij Ulla blijven. Ik ga bij haar slapen, dan is zij niet alleen.”

Zijn vader kijkt hem even verbaasd aan, hij staat eigenlijk op het punt te gaan lachen, maar als hij de jongen in zijn ogen kijkt, ziet hij dat het ernst is. Jon wil Ulla in de kerstnacht niet alleen laten, nu zij het juist zo moeilijk heeft gehad.

„Maar je hebt je er zo op verheugd,” zegt zijn moeder, terwijl zij haar hoofd met de zwart wollen sjaal achter vaders rug om steekt. „Denk eens aan de kerstboom met alle kaarsen en aan het zingen en het versierde altaar.”

„Ik wil toch bij Ulla blijven,” zegt Jon. Hij weet het nu zelfs veel zekerder dan eerst. Juist omdat het daar zo fijn is, wil hij haar niet in de steek laten, in die eenzame stal en in het slechte licht van maar een paar armzalige lantaarns.

„Goed jongen,” zegt zijn vader. „Je zult zelf het best weten wat voor jou dit jaar de beste kerstviering is. Kom, moeder, het is tijd om te gaan.”

En zo kwam het dat, terwijl de predikant zijn kerstpreek hield voor de gehele verzamelde gemeente in de feestelijk verlichte kerk, de jongste zoon van vishandelaar Pedersen in een schemerige stal oog in oog stond met een kleine, dodelijk vermoeide merrie en haar trachtte te verzekeren dat na de duisternis heus het licht zou wederkeren. Altijd, altijd . . . Of Ulla er iets van begreep is niet te zeggen, maar Jon zelf had de waarheid hiervan nog nooit zó duidelijk beseft. Eén ding is alleen jammer: het paard zei natuurlijk niets terug, en daarom duurde het ook niet lang of de jongen sliep als een roos in het warme, zachte hooi dat hij onder de gloeiende zon van de afgelopen zomer zelf van de zomerwei had helpen binnenhalen.

Met Kalle naar huis

D. A. CRAMER-SCHAAP

Over het duinpaadje loopt Kees Appelboom.

Hij loopt heel hard, want hij weet dat het laat is.

Het is niet prettig de klas binnen te komen als de les al begonnen is.

Meester zal opkijken uit het leesboek, hem over zijn brilleglazen aankijken en zeggen: „ga maar gauw zitten,” alle jongens zullen naar hem kijken, en Jaap Glijnis, die lelijke stiekemer van de eerste bank, zal een lelijk gezicht tegen hem trekken.

Als meester het ziet, krijgt Jaap een standje, maar meestal ziet meester het niet. Meester is eraan gewend dat Kees te laat komt, en hij zegt er niets van omdat hij heel goed weet dat hij het niet helpen kan. Welke andere jongen woont midden in de duinen en moet een uur lopen om op school te komen? Geen eentje immers!

Nu gaat het duinpad opeens steil naar boven, hij moet wel langzamer lopen, met grote passen, terwijl het zand onder zijn klompen wegzinkt. Als je de top van het duin bereikt hebt en omkijkt, kan je het boerderijtje zien liggen. Heel klein lijkt het vanaf het hoge duin.

Tegen de zijmuur groeien stokrozen en het grasveldje, waarop de geit graast, lijkt zo groot als vaders zondagse zakdoek, alleen is de zakdoek wit, en het weitje groen.

Maar Kees kijkt niet om, hij rent met grote sprongen het duin af. Als hij heel hard loopt, kan hij misschien toch nog tegelijk met de andere jongens naar binnen gaan. Er zijn dagen dat alles je tegenloopt, dat heeft hij al vaak ondervonden.

Op zo'n dag heeft moeder zelfs geen plakje kaas gelegd op de boterhammen, die zij hem elke morgen in een buultje meegeeft. Op zo'n dag valt er een inktklodder op het schone blad van het dicteeschrift en begint het op de grote weg, waar het altijd waait, te stortregenen.

Maar er zijn ook geluksdagen, en zo'n geluksdag is het blijkbaar vandaag. Als hij op de grote weg gekomen is, waaraan de boerderij van Siem Tesselaar ligt, die tachtig koeien melkt, rijdt de auto van de dikke boer juist het hek uit. De rode wijzer staat uit naar links, de boer moet dus ook naar Schoorl. Meestal ziet boer Tesselaar hem niet, die heeft wel wat anders aan z'n kop dan naar een kleine jongen te kijken, die hard loopt omdat hij bang is te laat op school te komen, maar vandaag stopt de Ford vlak naast Kees, de boer steekt zijn rode hoofd door het raampje en zegt: „meerijden?” Kees krijgt er subiet een kleur van.

Hij zegt niets, daar is hij veel te verbaasd voor.

De boer verwacht ook geen antwoord, het portier zwaait open, en even later zit Kees op de voorbank.

De wagen bromt, de wagen schudt, er knarst wat, en dan glijden ze voort over de straatweg. Wat dat vlug gaat!

Dat is nog wat anders dan hard lopen, ook al heb je de wind in je rug.

De dikke handen van Tesselaar liggen op het stuurwiel en hij kijkt strak voor zich uit, hij zegt niets en Kees zegt ook niets, die voelt alleen maar hoe hard ze gaan en denkt: „nu nog de hoeve van Kieft en dan de bocht om, de kerk voorbij en dan zijn we er al!”

Eigenlijk gaat het hem veel te vlug naar zijn zin.

Maar dan zegt de boer opeens, en Kees moet goed luisteren om het te verstaan, want het is of hij het niet tegen hem heeft, maar zomaar voor zichzelf praat: „Asta is weg.”

Het moet even tot Kees doordringen.

„Asta?” . . . Dan begrijpt hij het en hij schrikt ervan.

Asta is de grote herdershond op „Hoeve Golfstroom”.

Kees kent Asta opperbest en Asta kent hem ook.

Als hij uit school komt en langs het grote hek gaat, ligt Asta er vaak met zijn neus op zijn voorpoten te slapen. Als hij dan fluit komt hij kwispelstaartend naar Kees toe. Dat zal hij voor geen andere jongen doen!

Het hele dorp kent Asta van Tesselaar, en is er trots op dat hij op de Winertentoonstelling in Amsterdam de gouden medaille gewonnen heeft. „Gestolen?” vraagt Kees zakelijk en kijkt de boer van terzijde aan.

„Weet ik niet.” zegt Tesselaar. „Maandag met melkenstijd is hij nog mee naar het land geweest. Sindsdien hebben we hem niet meer gezien.” En dan hebben ze de school bereikt.

Alle jongens zien Kees uit de auto springen. Maar voor hij hard naar ze toeloopt, zegt Kees netjes, zoals moeder het hem geleerd heeft: „Dank je wel voor het meerijsen, Tesselaar.”

De boer broemt wat, dan steekt hij opnieuw zijn hoofd uit het raampje en zegt „... als je hem soms tegenkomt...” Dan schudt de wagen, er knarst wat en even later is de Ford de hoek al om.

Zwijgend voegt Kees zich bij de jongens. Hij hoort het maar half als Jaap Glijnis zegt: „Wat moest Tesselaar van je hebben, dat je mee mocht rijden?”

Hij moet nog aldoor aan Asta denken, die nu al twee dagen weg is. Maandag, met melkenstijd — dat is dus om zes uur — was hij er nog, en sindsdien is hij spoorloos verdwenen.

Die ochtend is het hem onmogelijk zijn aandacht bij het dictee te bepalen, en hij maakt meer fouten dan meester van hem gewend is.

Steeds ziet hij Asta voor zich en het is maar goed dat het woensdag is en zij maar een halve dag school hebben.

„Moeder!” is het eerste wat hij roept als hij om één uur de kamer binnentapt, „moeder, Asta van Tesselaar is weg!”

Maar moeder schijnt het bericht helemaal zo belangrijk niet te vinden. „Zo'n rijke boer kan best een andere hond kopen,” zegt ze, „en wie weet, misschien komt hij nog wel terug.”

„Nou...” zegt Kees, weinig overtuigd, en hij wilde maar dat vader thuis was om het geval met hem te bespreken. Maar vader werkt bij een boer in de polder, die komt pas vanavond om zeven uur terug.

Vader zou er meer belangstelling voor hebben.

„Wat ga je vanmiddag doen?” vraagt moeder, als ze samen voor de schaal met aardappels en de kom met „doop” zitten.

Als moeder zo vraagt „wat ga je doen?” dan moet hij op zijn hoede zijn, daar steekt altijd wat achter: een opdracht, waaraan hij zich moeilijk zal kunnen onttrekken, als het eenmaal uitgesproken is.

Daarom zegt hij rad wat hij onderweg al bedacht heeft: „Sparappels voor je zoeken in het duin.”

Tegen dit plan heeft moeder inderdaad geen bezwaar.

De brandstof is duur en schaars. Al stoken ze verre van zuinig, en al maken ze de schoorsteen vuil, een boet vol sparappels is niet te versmaden.

„Dat is goed,” zegt ze, „als je maar zorgt, dat je om zeven uur binnen bent. Vader en ik wachten niet met de pap.”

„O, lang en breed,” zegt Kees, blij dat het plan niets in de weg gelegd wordt. Het is zijn bedoeling in het duin niet alleen sparappels, maar ook Asta te zoeken.

Is hij hem niet meermalen in z'n eentje tegengekomen in de bossen achter de Waterleiding?

Nog geen kwartier later is hij, een grote zak over zijn schouder, op weg. Hij kent de duinpaadjes op een prik.

Vandaag gaat het regelrecht in de richting van het strand.

De lucht is blauw en boven zijn hoofd krijsen de meeuwen.

Een konijntje schiet vlak voor zijn voeten het pad over en weer moet hij denken dat Asta misschien net zo'n konijn achtervolgd heeft tot ver in het duin.

En liggen er niet overal strikken en klemmen, waar ook een hond niet veilig voor is?

Maar hoe dikwijls hij ook stilstaat om te luisteren, het is allemaal tevergeefs. Geen hond hoort hij janken. Het gekrijs van de meeuwen is het enige geluid dat hij hoort.

Het wordt nu toch tijd de zak te gaan vullen, die nog altijd slap over zijn schouder hangt.

„We wachten niet met de pap,” heeft moeder immers gezegd, en naar de zon te oordelen is het al vijf uur geweest.

Wacht, hij zal toch nog even het klimduin opgaan, vanwaar je Alkmaar en de zee kunt zien liggen, daarna zal hij de zak gaan vullen.

Moeizaam werkt hij zich naar boven, een pad is er niet. Bij elke drie passen zakt hij er zeker twee terug. Hij trekt zich op aan een bos helm en dan heeft hij eindelijk de top bereikt.

Op zijn buik ligt hij te kijken. Niet naar Alkmaar, en het groene, met sloten doorsneden land, maar naar de met hei begroeide dalen en de gele duintoppen en de verre golven van de Noordzee.

En dan, juist als hij zich moedeloos weer naar beneden wil laten glijden, hoort hij een zwak geluid. Zijn het de meeuwen, of is het enkel maar verbeelding? Net zoals hij zich vaak verbeeldt, dat hij hier de golven kan horen breken op het strand.

Maar dan hoort hij het weer — een ver gejang, gevolgd door een korte blaf.

Hij tuurt, en tuurt . . . ziet hij daar, in dat duindal, temidden van het groen geen kleine lichte vlek?

„Asta!” roept hij uit alle macht, en dan luistert hij weer.

Het antwoord komt, heel duidelijk! Het komt van rechts, uit het lage dienbosje. Dan veert Kees overeind, hij springt met geweldige sprongen de helling af, zodat het zand hoog opstuift. Hij verliest zijn zak, maar dat merkt hij nauwelijks.

„Asta!” roept hij opnieuw, en nu klinkt het blaffen al iets duidelijker.

Eindelijk heeft hij de eerste bomen bereikt, een vreugdegehuil klinkt hem tegemoet, even houdt hij in en kijkt rond. Dan ziet hij in een greppel, geen vijf meter van hem af, een spitse kop en twee ogen, die onafgebroken op hem gevestigd zijn.

Het is Asta en het is net zoals hij gedacht heeft: een strik maakt dat hij daar zo bewegingloos blijft liggen.

Gelukkig dat hij verstand heeft van strikken. Meermalen is hij met vader mee geweest om ze te zetten.

Hij knielt naast Asta neer, die hem met een lange roze tong dankbaar de handen likt.

„Stil maar, jongen, stil maar!” hij betast voorzichtig de gevangen poot, en een ogenblik later is Asta vrij.

Woest springt hij tegen Kees op, maar als zijn vreugde eindelijk bedaard is, gaan zij meteen op weg, terug naar de boerderij, waar de boer en de boerin nu al zolang ongerust zijn.

Wel loopt de hond kreupel en ziet hij er mager en haveloos uit, maar dat zal met wat goede zorg weer spoedig in orde zijn.

Dat is een vreugde op „Hoeve Golfstroom”, als de boerin het bekende blaffen hoort! Als zij naar de deur snelt, wordt zij door Asta bijna ondersteboven gelopen. Ook de boer heeft in de stal de bekende stem gehoord. Asta wordt niet moe tegen beiden op te springen, tot hij eindelijk uitgeput moet gaan liggen.

Op Kees let niemand. Pas als Asta zijn bak met melk heeft leeggeslobberd, die de boerin haastig voor hem heeft ingeschonken — hoe lang heeft het arme dier niet honger en dorst geleden — zegt Tesselaar: „Hoe is hij eigenlijk teruggekomen?” en op datzelfde ogenblik zien zij Kees op de drempel staan.

„Heb jij hem gevonden?” vraagt de boerin.

„In het duin in een strik.” zegt Kees, en dan moet hij aan de tafel gaan zitten en alles vertellen.

Het wordt een lang verhaal.

Telkens knikt de boer goedkeurend met het hoofd, en telkens moet de boerin even dankbaar naar de hond kijken, die nu op zijn volle etensbak is aangevallen. Als Kees klaar is, blijft het even stil.

De boer en de boerin wisselen een blik en als zij knikt, staat de boer langzaam op en gaat naar de oude kast, die tussen de beide ramen staat. Kees ziet hoe hij een grote sleutel uit zijn broekzak haalt, dan gaat de kastdeur zover open, dat de hand van de boer er maar juist doorheen kan. Die hand doet op de tast haar werk in de donkere kast en als zij eindelijk weer in het licht komt, schemert er een wit briefje in.

Dan gaat de kastdeur weer op slot, de sleutel verdwijnt in de broekzak en de boer komt naar Kees toe.

„Hier, dat is voor jou,” zegt hij, en hij legt plechtig een briefje van 25 gulden voor Kees neer op het geblokte tafelzeil.

Die blijft er verbaasd naar kijken.

„Is dat voor mij?” vraagt hij.

„Dat is voor jou,” zegt de boer.

„Omdat je de hond teruggebracht hebt,” zegt de boerin. „Maar je moet er zuinig op zijn en het niet dadelijk uitgeven.”

Kees is zo verbaasd, dat hij helemaal vergeet te bedanken.

Hij weet dat hij dat geld nooit zal mogen houden. Daarom is hij ook niet zo blij als de boer en de boerin verwacht hebben.

„Wat ga je ermee doen?” wil de boer weten.

Kees haalt zijn schouders op.

„Aan moeder geven,” zegt hij, maar dan staat hij ook meteen haastig op, want de groene pendule met goud op de schoorsteenmantel heeft zeven slagen laten horen, zeven uur. En heeft moeder niet gezegd dat zij niet met de pap zullen wachten? „Ik moet naar huis,” zegt hij.

De boerin praat nu zacht met de boer, die knikt en gaat de kamer uit.

„Je moet nog even wachten,” zegt de boerin, en naast het geld legt ze twee koekjes voor Kees neer.

Nu vergeet hij niet te bedanken!

Twee kerstkransjes zijn het, met echte boter gebakken en dik met suiker bestrooid.

Hij zet er meteen zijn tanden in, want hij heeft honger van de tocht.
Wat die Tesselaar toch lang op zich laat wachten!
Kees wiebelt van het ene been op het andere.
Daar zal wat zwaaien als hij straks thuiskomt!
Maar dan komt de boer weer binnen en Kees ziet verbaasd wat hij in zijn hand heeft: een kuiken! Maar geen gewoon kuiken, en opeens begrijpt Kees wat het is. Tesselaar heeft toch immers kalkoenen op het erf lopen, en dit kan niet anders dan een kalkoenuiken zijn.
„Hier,” zegt de boer, en hij zet het kuiken in Kees’ handen, „dat is nou speciaal voor jou. Dat moet je grootbrengen en zien dat je het met Kerstmis in Alkmaar of Schagen verkoopt. Een vette kalkoen is tegenwoordig veel geld waard. En je moeder heeft er niets over te zeggen, het is enkel en alleen voor jou. Begrepen?”
Een ogenblik later loopt Kees op het duinpaadje.
Het kalkoenuiken houdt hij onder zijn jasje, telkens moet hij ernaar kijken.
Hij heeft altijd naar een dier van hemzelf verlangd, een hond of een tamme kraai, en nu heeft hij zo’n mager reuzekuiken en hij is er blij mee.
Dom is het niet, het heeft verstandige oogjes en het heeft Kees al twee keer venijnig in zijn arm gepikt!
„Kop in, Kalle!” zegt hij en nu heeft hij zonder dat hij erover hoefde te denken het beest meteen zijn naam gegeven.
Doodstil houdt Kalle zich nu.
Buiten adem komt hij de kamer binnen.
Vader en moeder zitten aan tafel.
De pappan staat in het midden en de borden zijn leeg.
„Waar kom jij vandaan?” Moeders stem klinkt hard, en vader mompelt iets van „laatkomers” en „de hond in de pot”. Ze kijken niet naar Kees, die bij de deur blijft staan, zo boos zijn ze.
„Leg de zak met sparappels maar in de boet,” zegt moeder.
Wat me die Kees schrikt. De zak . . . die ligt ergens bij het klimduin, vanaf het ogenblik dat hij Asta hoorde janken, heeft hij aan de hele zak niet meer gedacht.
„Ik heb geen zak,” stottert hij. Verontwaardigd draait moeder zich om. Nu wordt het haar toch te bar: uitgaan om sparappels te zoeken en dan veel te laat en zonder zak thuiskomen!

„Je gaat zonder eten meteen naar je bed!” zegt ze, en dan ziet ze wat Kees onder zijn jasje verborgen houdt. Kalle steekt een verbaasd kopje naar buiten.
„En die vogel breng je subiet naar buiten!” laat zij er nog boos op volgen.
„Dat is geen vogel,” zegt vader, die er verstand van heeft, „mijn kop af als dat geen jonge kalkoen is!”
Kees knikt. Als altijd heeft vader het weer bij het rechte eind.
„Hoe kom jij aan een kalkoen?” vraagt moeder achterdochtig. „Ik heb nog nooit gehoord dat er in de duinen kalkoenen zijn.”
Dan vertelt Kees van zijn tocht door het duin, van Asta en de strik, en van de vreugde op „Golfstroom”. Het is een lang verhaal, maar vader en moeder luisteren aandachtig.
„Dus daarom hebben ze je een kalkoen present gegeven,” zegt moeder.
„Tesselaar wist wel wat hij deed: jonge kalkoenen zijn zo teer, dat je ze bijna nooit groot krijgt! Je moet ze gaan vangen als het regent, want ze kunnen niet tegen nat worden, je mag ze niet teveel en niet te weinig voer geven. Voor een nest kalkoenen heb ik al die zorg wel over, maar voor één zo’n scharminkel, nooit!”
„Ik vind het nou net iets voor Kees hem toch groot te krijgen,” zegt vader met zijn rustige stem en hij knikt zijn zoon eens toe, want de jongen staat er zo sip bij.
„En als het Kerstmis is,” gaat vader voort, „dan gaan we samen naar de Schager markt, dan mag jij zelf je vette kalkoen aan de man brengen. Je zult er nog een bom duiten mee verdienen.”
„Goed,” zegt moeder, die niet zo kwaad is als zij er uitziet, „en dan mag je het geld ook voor jezelf besteden. De pap is op, maar in een paar boterhammen zal je wel trek hebben,” en ze snijdt onder het spreken een dikke snee af, boter erop, dan een lik stroop en ze schuift hem Kees over de tafel toe.
Maar die wil eerst Kalle verzorgen.
„Zet hem maar in een kistje in de boet,” zegt vader, en hij gaat met Kees mee om hem ook nog wat mais van de kippen te geven.
„Moeder meent het zo kwaad niet,” zegt hij als zij samen zijn, „maar zij was boos omdat je zo laat kwam en ook om de zak . . .”
„Ik weet precies waar ik hem heb laten vallen,” zegt Kees, „toen ik Asta voor het eerst hoorde. Ik zal de zak morgen wel gaan halen, vader.”

Dan staan ze samen te kijken hoe Kalle gulzig de mais oppikt. Eerst als hij achter zijn boterhammen zit, moet Kees aan het briefje van vijf en twintig denken, en hij schuift het vader toe. „Dat gaf Tesselaar me ook nog,” zegt hij. „Maar jongen,” zegt moeder hoofdschuddend, „en daar kom je nu pas mee voor de dag. Ik geloof dat dat magere kuiken je nog meer schelen kan, dan het geld, dat we zo goed kunnen gebruiken.

Nooit werd een kalkoen zo goed verzorgd als Kalle van Kees Appelboom! Als Kees 's morgens zijn brood zat te eten, nam hij hem op zijn knieën en voerde hem stiekem, want moeder mocht het niet zien, de helft van zijn boterham.

Bij elk donker wolkje werd Kalle in huis gehaald en hij mocht pas weer naar buiten als de zon scheen. Strijk en zet waren Kees' laatste woorden voor hij naar school ging: „Zal je goed op Kalle passen, moeder?”

Kalle werd dan ook dik en rond en groeide als kool.

Het was een aardig beest.

Hij had zijn plaatsje in het gezin veroverd en 's nachts sliep hij, toegedekt met een oud stuk deken, aan het voeteneind van Kees' bed.

Al spoedig begon hij zijn dons te verliezen, terwijl hij nog geen veren had. Hij zag er armzalig en verwaaid uit en Kees stond doodsangsten uit dat zijn lieveling kou zou vatten.

Op school kostte het hem moeite bij de les te blijven, voortdurend zat hij aan Kalle te denken, en de schoolbel had nog niet geluid, of hij stormde het lokaal uit. De lange weg naar huis legde hij in een draf af, hij gunde zich zelfs geen tijd een praatje tegen Asta te houden, die vaak in het zonnetje voor het hek lag. Hij had pas rust als hij Kalle op het hekje van het voortuintje zag zitten. Zodra Kalle hem gewaar werd, rende hij Kees tegemoet en bedelde om te worden opgetild.

„Een hond kan niet trouwer zijn dan Kalle,” zei Kees dikwijls tegen vader. Nog een paar weken en de nieuwe veren begonnen te komen, mooie stevige veren en nu maakte Kees zich niet meer zo ongerust.

Maar spoedig begon een andere zorg hem te kwellen. Het leek wel of met de veren Kalle's avontuurlijke aard begon boven te komen. Meermalen ging hij eens een kijkje nemen op het duin achter het huisje, en Kees had hem al een paar keer moeten gaan zoeken.

„Je mag nooit in je eentje de duinen ingaan,” zei hij, maar Kalle was heel ongehoorzaam en stoorde zich weinig aan het verbod van het baasje.

„Ik zal blij zijn als het Kerstmis is en wij dat lastige beest kwijt zijn,” zei moeder om de haverklap.

Maar toen Kalle volwassen was, werd hij ook rustiger. Hij liep deftig wormen te zoeken in de tuin en als Kees hem vergeleek met de kalkoenen, die op het erf van Tesselaar rondliepen, dan moest hij met trots vaststellen dat geen enkele bij zijn Kalle halen kon.

„Ik wed dat je wel veertig gulden voor hem krijgt,” zei vader, als hij voelde hoe vet het dier was.

„Mag ik die heus zelf houden, vader?” vroeg Kees, en hij dacht aan al de heerlijke dingen die hij voor veertig gulden zou kunnen kopen, en die hij zo bitter nodig had.

Eindelijk was de week voor Kerstmis aangebroken.

Vader zei: „Kees, ik heb woensdag vrijaf gekregen om naar de Schager markt te gaan. We kunnen mooi meerijsen met Kieft, die om acht uur op de straatweg langs komt. Moeder gaat ook mee met de kippen; als jij dan voor Kalle zorgt, komt alles in orde.”

Kees kon die dinsdagavond bijna niet in slaap komen, hij moest aldoor naar Kalle kijken en het was of het nu eerst tot hem doordrong dat het de laatste maal was, dat hij zijn vriendje daar aan het voeteneind zag zitten. Maar toen stelde hij zich weer alle dingen voor die morgen zijn eigendom zouden worden, en met die gedachte viel hij eindelijk in slaap.

De volgende morgen was hij al vroeg wakker.

Ze troffen het niet, boven zijn hoofd hoorde hij de hagelstenen op de dakpannen kletteren en de wind gierde om het huisje.

Moeder was beneden al druk bezig, hij hoorde haar met pannen rammelen en hij rook de benauwde lucht van de petroleumlamp, die zij had aangestoken.

Kalle sliep nog, en ineens dacht Kees hoe stil het zou zijn als ze hem bij hun terugkeer uit Schagen niet op zijn gewone plaatsje op het hek zouden zien zitten. Maar dan zag hij het padvindingsmes voor zich, dat hij vast van plan was zich aan te schaffen. Zelfs Jaap Glijnis was niet in het bezit van zo'n mes!

Om kwart voor acht trokken zij de deur achter zich dicht.

Het was nog donker. Een felle halve maan stond aan de hemel, en Kees huiverde toen de wind hem in het gezicht blies. Vader en moeder liepen voorop, de mand met de kippen tussen zich in, achter hen kwam Kees met Kalle in zijn armen. Het dier was zo zwaar, dat hij halverwege stil moest staan om even te rusten. En wat die Kalle warm was! Hij voelde niet dat hij zijn zomerjasje aan had en koude handen kreeg hij ook niet. Die zaten lekker verborgen in Kalles veren. Toen ze op de straatweg kwamen, stond de vrachtauto al te wachten.

Vader en moeder klommen in de cabine naast de chauffeur, na eerst de mand in de wagen geschoven te hebben, waar ook Kees zich een plaatsje zocht op een stapel kisten.

Het tochtte er ieljik en hij sloeg beschermend zijn armen om Kalle. Hij knoopte hem ook nog zijn eigen das om, „want je mag geen kou vatten,” zei hij.

Langzaam begon het licht te worden.

De duinhellingen waar ze langs reden, werden geler en geler en de maan verbleekte.

Zij staken bij Zijpersluis met de pont het kanaal over, waarover de wind met gure vlagen blies en reden langs de kronkeldijk op Sint Maarten aan. Het zeil van de wagen klapperde en telkens moest Kees zich vastgrijpen, om bij een scherpe bocht niet van zijn kistjes geslingerd te worden.

Toen zij Sint Maarten met zijn oude kerk achter zich gelaten hadden, was de duisternis verdwenen. Duidelijk zag Kees de beide hoge torens van Schagen in de verte oprijzen.

„Kijk,” zei hij tegen Kalle, „het Wiel is warempel al dicht gevroren. Misschien rijden we met Kerstmis wel schaatsen op het ‚Zwanemeer.’” maar toen zweeg hij verschrikt, het was hem te binnen geschoten dat het voor Kalle geen vrolijk Kerstfeest worden zou.

Toen hij gauw aan het begeerde padvindingsmes denken wilde, leek het hem lang zo begeerlijk niet meer!

Al gauw bereikten zij de eerste huizen van het stadje. Haastig deed hij Kalle de dikke das af, hij wilde niet dat de grote mensen hem zouden uitlachen. Voor 't café „De Gouden Engel” op de Markt stopte onverwachts de wagen. Kees schoof van de kisten af, en kwam onzacht op de bodem terecht, maar in zijn val zorgde hij er toch voor dat hij Kalle geen pijn deed.

Voor vader en moeder uitgestapt waren, stond hij al op straat op hen te wachten.

„Je moet zelf maar met het beest naar Igesz gaan,” zei vader. „loop maar gerust door naar de keuken en probeer hem daar te verkopen. Ze zijn er niet krenterig. Igesz betaalt je wel de prijs die hij waard is, dan gaan moeder en ik vast door naar de kippenmarkt.”

Kees bromde wat en liep langzaam met zijn kalkoen naar het grote witte hotel. Voor de ramen zaten mensen aan tafeltjes te ontbijten, maar hij bleef niet staan kijken.

Hij ging de draaideur door, kwam in de grote vestibule waar mannen in het zwart met bladen vol koppen koffie hem haastig voorbij liepen, en hoorde ergens duidelijk eieren sissen die gebakken werden.

Daar werd hij aan zijn mouw getrokken; toen hij omkeek zag hij dat het moeder was.

„Ik vergat nog je te zeggen dat je veertig gulden moet vragen,” fluisterde zij. „en je mag je niet verder dan tot vijf en dertig af laten dingen. Dat is ook nog een mooie prijs.”

Toen verdween ze weer haastig.

Kees vervolgde zijn weg naar de keuken.

Hij keek naar Kalle op zijn arm en streelde zacht de glanzende veren.

Daar stond hij op de drempel van de grote lichte keuken.

Een man met een witte muts op was bezig eieren te bakken en een jonge man, die met hem stond te praten, keek om, zag Kees staan en kwam naar hem toe.

„Aha! Nog een kalkoen!” zei hij en hij pakte Kalle zomaar bij zijn poten. Kalle, niet gewend aan zo'n behandeling, begon verontwaardigd te schreeuwen.

„Hoeveel moet je er voor hebben?” vroeg hij.

„Veertig gulden,” zei Kees, terwijl hij nieuwsgierig om zich heen keek. Daar zag hij aan een haak nog vier kalkoenen hangen, geplukt, stijf en koud.

„Veertig gulden! Vijf en twintig kan je er voor krijgen!”

„Nee!” zei Kees.

„Nou goed dan. Dertig! Een mooi bod!”

„Nee, nee!” zei Kees haastig, en weer keek hij naar de geplukte beesten, „dertig is te weinig.”

„Nou, vijf en dertig dan. Maar ik ga er geen cent boven.”

Kees keek naar zijn schoenen. Hij voelde dat Kalle bezig was aan de knopen van zijn jasje te pikken.

„Nee, ook voor vijf en dertig niet,” zei hij weifelend.

„Maak dan dat je de deur uit komt!” schreeuwde de jongeman, „je bent niet goed wijs!”

Kees maakte dat hij weg kwam.

Op de kippenmarkt vond hij zijn ouders.

„Wat is er?” vroeg zijn moeder. „Heb je hem nog? Wou hij 't er niet voor geven?”

„Ik . . . ik wil liever de markt eens op gaan,” stotterde Kees.

Op hetzelfde ogenblik sprak een man, die een kip wilde kopen, moeder aan en Kees liep vlug door.

Van kraampje tot kraampje ging hij.

Nee maar, wat was er veel te koop!

Maar de messen die er lagen, waren toch het allermooist.

Hij zag er een net als hij zich altijd gedroomd had: met een kurkentrekker en een boor, alles compleet.

„Hoeveel moet die kosten?” vroeg hij de koopman.

„Zes gulden,” fluisterde die, „maar omdat jij het bent, krijg je hem voor vijf!”

„Ik kom straks misschien terug,” zei Kees, „als ik mijn kalkoen verkocht heb.”

Een oude juffrouw leunde tegen het hek van de kerk.

Zij keek opmerkzaam naar Kalle.

Met kleine dribbelpasjes kwam ze naar Kees toe.

„Een mooie kalkoen!” zei zij, „hoeveel vraag je ervoor?”

Kees drukte Kalle dicht tegen zich aan, hij had het gevoel of iedereen hem zijn vriendje af wilde nemen.

„Ik . . . ik geloof niet dat ik hem verkoop,” zei hij.

Toen hij voor de tweede maal bij zijn moeder met Kalle terugkwam, vroeg zij: „Wou de oude juffrouw waarmee je stond te praten de kalkoen kopen?”

„Ja,” zei Kees onverschillig. „maar dat was helemaal niets! Ik geloof dat ik het nog maar eens ga proberen.”

„Doe dat,” zei zij, „maar je kunt het best naar de poelier op de Lagezij

gaan. Die zal je vast geven wat je ervoor vraagt. Ik ben de kippen al op drie na kwijt. De mensen kopen vlot zo vlak voor Kerstmis."

„Waar is vader?" vroeg Kees.

„Een kop koffie drinken bij Boontjes. Hij was verkleumd van het lange staan."

„Nu, dan ga ik maar weer," zei Kees.

„Weer liep jij langs de stallen. Jij zag nog een schat van mooie dingen, maar hij bleef geen enkele keer staan om ernaar te kijken.

Eindelijk had hij Raven, de poelier, bereikt.

Toen hij in de winkelkast al dadelijk drie geplukte kippen en een kalkoen zag hangen, maakte hij terstond rechtsomkeert, bang dat Kalle ze zien zou.

„Wat!" riep zijn moeder, toen zij hem voor de derde maal met Kalle op zijn arm terug zag komen. „ben je hem nog niet kwijt? Wou de poelier hem zelfs niet hebben?"

Kees zweeg en liet zijn hoofd hangen.

„Je valt me bar tegen," mopperde zijn moeder. „dat gaat mee naar de markt en kan niet eens één kalkoen verkopen! Vader en ik zijn alle kippen kwijt. Je hebt het goede ogenblik voorbij laten gaan. Nu zal je er geen vijftien gulden meer voor krijgen, ik ben zelfs bang dat je hem weer mee naar huis kunt nemen."

Maar dat scheen Kees al bijzonder weinig te kunnen schelen.

Zijn gezicht klaarde zelfs helemaal op.

Hij stopte Kalle haastig onder zijn jasje en liep vrolijk naast moeder naar

„De Gouden Engel" waar ze vader en Kieft al in de auto vonden.

„Wat zie ik?" zei vader. „heb je Kalle nog? Hoe komt dat nou?"

„Niemand wou hem hebben," zei Kees ontwijkend.

„Zo, dat is vreemd, erg vreemd," zei vader en hij keek daarbij Kees zo olijk aan, dat die maar gauw een andere kant op keek.

Het was net of vader zijn diepste gedachten geraden had.

Maar moeder mopperde: „Hij is me bar tegengevallen. Ik had gedacht dat hij handiger was."

Toen Kees die avond in bed lag, keek hij naar Kalle, die, zijn kop in de veren gestoken, rustig sliep, moe van de opwindende tocht naar Schagen. Hij dacht zonder hartzeer aan alle mooie dingen, die hij had kunnen kopen, als hij gewild had.

„Geen enkele, zelfs het mes niet, was me zoveel waard als jij," zei hij

hardop en daarbij had hij het gevoel of hij een kerstgeschenk gekregen had, zó mooi, dat niemand op de hele wereld zo blij kon zijn als Kees Appelboom op dit ogenblik!

Mario en Mariëtta

MIEN LABBERTON

Mario Astugo is een Italiaanse jongen van ruim elf jaar. Hij woont een eind buiten de stad Salerno. Die zul je op je atlas wel kunnen vinden. De vader van Mario heeft daar een fruitkwekerij. Mario is tot zijn tiende jaar op school geweest. Toen vond zijn vader het welletjes. „De jongen kan me beter in de kwekerij helpen,” zei hij, „ik kom handen te kort. Voor lezen en schrijven heeft hij later tóch geen tijd.”

Mario had het op school prettig gevonden. En hij zou het op de kwekerij ook best prettig gevonden hebben, als zijn vader maar anders was geweest. Hij was een prettige, vrolijke jongen, die Mario, met heldere, donkere ogen en zwart, een beetje krullend haar. Hij floot graag, hij zong graag, en hij speelde graag op zijn klein mondorgeltje, dat hij eens bij een schoolwedstrijd had gewonnen. Al die liedjes, die hij op school had geleerd, vergat hij niet meer. Die had hij lopen fluiten en soms ook wel lopen zingen op de lange weg van de kwekerij naar het schoolgebouw aan het andere eind van de stad, en op menig gezicht was dan een glimlach gekomen, als zo'n man of vrouw die lustige jongen voorbij had zien gaan. En ook in de kwekerij, terwijl hij het kortgeknipte stro er onder moest spitten, of de zwaarbeladen takken van de citroenbomen opbinden moest, zodat ze niet zouden scheuren, stond hij in den beginne vaak helder te zingen of te fluiten. Liedjes over de zee die hij nooit had gezien, over kinderspelen waar hij nu niet meer aan mee kon doen, over sneeuw en ijs in noordelijke landen die hem zo héél ver weg leken te zijn, liedjes ook over de vogels en bloemen en over de meisjes van Toscane, dat schone deel van zijn eigen Italiaanse land. Maar vaak duurde dat zingen en fluiten onder zijn werk niet lang.

„Hou je mond!” zei zijn vader als die langs hem heen kwam, „je bent niet bij de radio. Je moet werken hier en je aandacht er bij hebben. Het leven is geen spelletje.”

101

Dan keek Mario verschrikt en hield zich stil. Want hij was bang voor zijn vader. Die kon zo boos worden om een kleinigheid en hij werd dadelijk hardhandig, en dan regende het slagen. Mario had geleerd respect te hebben voor de grote, sterke, harde handen van zijn vader. Maar sinds hij er niet meer van harte bij zingen en fluiten kon en altijd schichtig moest rondkijken of zijn vader in de buurt was, leken hem zijn werk en de hele kwekerij niet zo prettig meer.

Toch had hij er vriendjes genoeg. De roodgeveugelde lijster zat vaak in de bomen die hij aan het opbinden was en het leek wel of die dan alleen voor Mario een liedje begon te kwinkeleren. Hij vloog tenminste nooit voor de jongen weg. En de wilde bijen staken hem nooit, als hij wat van hun honingraten kwam wegpakken, want Mario was bescheiden, dat wisten ze. „Een páár maar,” zei hij dan lachend tegen de drukzoekende werkbijtjes, „jullie maken ze ook zo lekker! Maar ik zal niemand vertellen waar jullie zitten.” Dan vlogen de dieren gerustgesteld weer voort van bloem tot bloem — dat beetje honing gunden ze hem wel. En de bontgekleurde vlinders waren ook gezellige kameraden. En zo mooi Mario hield van de vogels, de bijen, de vlinders. Hij hield ook van de kleine lieveheersbeestjes met hun zeven zwarte stipjes op het rood van hun dekschildjes. Vaak liep er een over zijn hand. En van de goudtorren hield hij, die zo blonken in de zon, van de rappe grijze eekhorentjes, ja zelfs van de marters en de bunzings. „Ze kunnen het niet helpen,” dacht hij dan, „dat ze als rovers en moordenaars geschapen zijn, maar waarom zou onze Lieve Heer dat toch hebben gedaan?” Op die vraag wist hij geen antwoord. Hij had dat wel graag eens aan mijnheer pastoor willen vragen, maar hij durfde het niet goed. Want dat leek immers net of je iets van de Schepping niet goed vond, en dat mocht natuurlijk niet.

Maar de allerbeste vriend van Mario was het kleine ezelinnetje, dat onder de bomen graasde en dat altijd vriendelijk opkeek als de jongen er langs kwam. Dan streelde Mario even over de witte hals, gaf een klopje op de magere dijen, keek naar de mooie lange oren en zei: „Dag Mariëtta.” Hij was de enige, die voor het witte ezeltje een naam had bedacht en het ook daarbij noemde. Zijn vader zei nooit iets anders dan „Luilak” of „Stijfkop” tegen het dier. Dan kneep Mario vaak zijn lippen samen en kwam er een frons in zijn voorhoofd.

Mario's vader was niet alleen fruitteler, maar ook fruitverkoper. Twee maal

102

in de week laadde hij zijn karretje vol grote en kleine sinaasappelen, mandarijnen en citroenen, pompelmoezen, blauwe en gele druiven en perziken, granaatappels, ananassen, olijven, meloenen en kalebassen, mispels, moerbeien, komkommers en zoete peren en kersen, kweeperen en allerhande noten, al naar de tijd van het jaar meebracht, tot het karretje hoog gevuld was en niet meer bergen kon. Dan haalde hij het witte ezeltje en spande het er voor. „En nou maar vlug wat,” zei hij dan, terwijl hij de zweep liet knallen, „luie vlegel, schiet op, trek aan!”

Eenmaal had Mario het gewaagd te zeggen: „De wagen is èrg zwaar, vader.” Maar een tweede maal waagde hij dat niet meer. Want onmiddellijk na zijn woorden had de zweep geknald en de slag was tegen zijn rug terecht gekomen en had hem hevig pijn gedaan. Hij probeerde te denken dat het bij ongeluk was gebeurd. Hij was toen op Mariëtta toegelopen en had haar in het oor gefluisterd: „Ga nou maar lopen. Als je vanavond thuis komt, krijg je een van mijn boterhammen,” en het ezeltje was werkelijk begonnen de wagen voort te trekken, en Mario was verder gegaan met het bevloeiën van de boomwortels. Hij vond het altijd saaie dagen, die twee waarop het ezeltje niet tussen de boomstammen liep en tegelijk vond hij het rustig dat zijn vader dan weg was. Het was náár, bedacht hij vaak, om het prettig te vinden als je vader weg was. Maar hij kon daar niets aan veranderen. Het was hem dan of de zon klaarder scheen en minder schroeide, of zijn werk vlotter en beter ging, of zijn moeder vriendelijker keek en zelfs de vogels helderder zongen en de bloemen zoeter geurden. Mario wist toen nog niet, dat je leven voor een groot deel afhankelijk is van de vriendelijkheid van anderen.

Op een ochtend dat het weer marktdag zou zijn, in het eind van november, was het wagentje hoger opgeladen dan ooit en aan de randen hingen nog zwaargevulde manden. „Dat zal zwaar zijn voor Mariëtta,” dacht Mario. Hij zag zijn vader aankomen, met het witte ezeltje aan een touw. Het dier was weerbarstig, het wou niet lopen, maar het werd door de sterke kweker meegesleurd. Mario kneep zijn lippen samen. Zó kon Mariëtta best een poot breken, dacht hij angstig.

„Váder!” riep hij.

De man keek woedend om. Zijn ogen vonkten.

„Bemoei je d'r niet mee,” zei hij driftig. „Dat beroerde beest wil weer niet lopen. Maar ik zal d'r die kuren wel afleren.” Meteen daalde de zweep met

een felle slag neer op de rug van het ezeltje, dat steigerde en met de poten sloeg. Mario zag het schuim op de lippen komen. Toen vergat de jongen alle voorzichtigheid. Hij rende met enkele sprongen op de wagen toe en sneed in een flits van een seconde, met het kapmes waarmee hij aan het werk was geweest, het touw door. De ezelin rende weg zo snel ze kon. Maar dat kon Mario niet doen, want zijn vader had hem al vastgegrepen als met een ijzeren vuist. De jongen smeed zijn kapmes in de struiken. Hij trilde van drift en van angst.

Zijn vader lachte. Maar het was geen prettige lach. „Zo?” zei hij. „wou jij de ransel hebben die dat ellendige beest verdient? Mij goed,” en hij hief de zweep al op. „Maar néé, ik weet wat beters. Als ik je sla, kun je misschien niet lopen.” Hij sleurde Mario naar de kop van de wagen toe en lachte weer. Die lach sneed de jongen door zijn hart.

„Vader . . .” begon hij weer, maar de woorden bestieven hem op de lippen, toen hij ging begrijpen, wát zijn vader van plan was. Zijn vader wou hem voor de wagen binden! Zoals anders de ezel aangespannen werd! Hij rukte, rukte vergeefs.

„Ha-ha,” lachte de man. „De ene ezel voor de andere.” Hij trok de riemen nog wat aan. „En nou maar lopen, hè. En vlug wat ook. Trek aan! Ik ben al veel te laat. Trek aan, óf . . .” De zweep striemde. Mario gilte.

Op dat ogenblik schoot er een vrouw uit het huis op hen toe. „Moeder!” wou Mario roepen, maar er kwam geen geluid uit zijn keel. Als zijn vader nu zijn moeder ging slaan? De angst bonsde in zijn borst. En toen kon hij zijn oren niet geloven.

„Wil die ellendige jongen niet?” riep ze met een schelle, kijkvende stem. „Dan zal ik hem wel eens even motes leren! Ga jij naar de druiventerrassen, Alphonso, daar heb ik dieven bezig gezien. Bij de late blauwe, weet je wel? Neem je zweep voor ze mee! Ik ga vandaag wel met de kar, jij kan beter op de druiven passen. Vooruit! Trekken, ezel!”

Maar haar boze stem verhinderde niet, dat Mario het knipoogje zag, dat ze hem gaf. De jongen begon iets te begrijpen. Hij begon ook te lopen, de zware wagen moeizaam achter zich voortslepend. De druiventerrassen waren op het allervørste gedeelte van het terrein!

„Dieven!” hoorde hij zijn vader brullen. „Dieven bij mijn mooiste trossen, die juist rijp zijn geworden! Heb ik ze voor dieven verzorgd en laten groeien?”

„Dat heeft de hemel gedaan,” zei zijn vrouw, „maar daarom hoef je ze nog niet te laten stelen. Wel zès dieven! Wees voorzichtig, Alphonso! Blijf er eigenlijk maar liever vandaan.” Toen rende de man weg zo hard hij kon, het erf over, de kant van de druiventerrassen op. Na enkele ogenblikken konden ze hem niet meer zien.

„Ziezo,” zei de vrouw. „Nou zal ik jou maar eerst eens losmaken. En als jij dan het ezeltje vangt . . .”

Ze had een heel andere stem nu. Ze had de stem, waarmee ze wel eens tegen hem praatte over Zusje, die gestorven was. De kleine Valentia was maar vijf jaar oud geworden.

„Zijn er ècht dieven?” vroeg Mario.

Ze gaf hem geen antwoord. Ze had hem nu helemaal los. Ze zei: „Kün je het ezeltje vangen? Anders duwen we de kar maar samen. Ik heb een plan. Ik ga vandaag met jou naar de stad.”

Mario's gedachten werkten hard. Hij begreep nu, dat zijn moeder dat over die dieven maar verzonnen had, om zijn vader weg te krijgen. Daarom had ze eerst ook gedaan of ze óók boos en driftig op hem was. Ze had het juist allemaal gedaan om hem. Er kwam een warm, een blij gevoel in hem.

„Je vader heeft er zo'n vreselijke hekel aan, om met de kar te gaan,” zei zijn moeder. „Hij kan goed kweken, maar hij kan slecht verkopen. Is dat ónze ezel?”

Aan de overkant van de weg stond een witte ezelin, met wijde snuivende neusgaten en een zwiepende staart.

„Mariëtta!” zei Mario. „Kom maar hier, Mariëtta, kom maar!” Het ezeltje keek hem onafgebroken aan, maar verroerde zich niet.

„Als je vader nooit meer met de wagen hoefde te gaan,” zei Mario's moeder, „dan zou hij een veel beter humeur krijgen, dat weet ik haast wel zeker.”

„Laat mij dan gaan,” zei Mario, „het lijkt mij juist leuk.”

„Dat bedoel ik,” zei zijn moeder. „Je bent haast twaalf. Geen kind meer.”

Mario zag opeens hoe blauw de lucht was. Hij riep opnieuw: „Mariëtta! Kom dan! Kom dan bij Mario, Mariëtta, gaan we fijn naar de stad!”

„Durf je?” vroeg zijn moeder. „Of moet ik mee?”

„Ik durf best.”

„Je belt maar aan de huizen of je klopt als er geen bel is, en je vraagt of ze fruit willen hebben. Er ligt ook een bel in de kar. Dan weten ze al dat je er

aan komt. Kijk, ik heb er al eens een lijstje van gemaakt, met de prijzen. Je vader brengt altijd veel te weinig geld mee. Hij gaat veel te gauw naar de markt en daar willen ze alles goedkoop hebben. 't Is zulk mooi fruit.” „Ik ga wel aan de huizen,” zei Mario. „Kom nou, Mariëtta, we moeten opschieten.”

De ezel was al veel dichterbij gekomen. De jongen dreef het dier nu zachtjes naar de kar toe en het liet zich gewillig inspannen. Zijn moeder reikte hem het lijstje toe.

„Hier, doe je best. Ik wil wel meegaan, maar ik ga liever terug. Om . . . om je vader.”

„Ik red me wel,” zei Mario.

De jongen begreep op dat ogenblik vele dingen. Bovenal begreep hij dat hij moest tonen flink te kunnen zijn. Een zoon, waar zijn moeder wat aan had. En zijn vader ook.

„Ik red me heus wel,” herhaalde hij.

„Je moet maar niet boos op hem zijn.” Zijn moeders stem was zacht. „Hij is veel beter dan hij dikwijls lijkt. Hij houdt van je. Hij . . . hij is zo geworden na het sterven van onze kleine Valentia.”

„Ik ben niet boos,” zei Mario. Hij had het lijstje staan lezen en stak het in zijn broekzak. „Dan gaan we nou maar. Addio, moeder. Allee, Mariëtta, hort! Vooruit! Ik zal mijn best doen, addio! A rivederci!” (= tot weerziens!)

Ze stond hem nog even na te kijken. Haar lippen prevelde een gebed. Toen liep ze rustig terug naar huis en begon koffie te malen.

Toen Mario die namiddag thuiskwam, rammelde hij van de honger. Maar vóór hij op zijn pannetje met dikke groentensoep aanviel, trok hij een dikke knoedel uit zijn zak. In zijn bonte zakdoek had hij zijn geld geknoopt. Hij schoof het zijn vader toe.

„Asjeblijft, vader, de kar is helemaal leeg.”

„Nogal glad! Wou je soms met een volle kar terugkomen?” De man knoopte de zakdoek los.

„Dekselse aap!” riep hij uit. „Zovéél heb ik er nooit voor gemaakt! Hoe heb je dat gedaan?”

Mario grinnikte tegen zijn moeder. „Gewoon,” zei hij, „met een mooi praatje en een appeltje toe voor de kleine kinderen. Dat vonden de vrou-

wen leuk. Ik heb vandaag wel honderd keer gezegd, dat mijn vader de beste fruitkweker van heel Italië is. Dan kan je wat duurdurder zijn, hè, en ze willen het tóch hebben."

„En 't is wáár ook," zei zijn moeder.

Zijn vader streek met de hand over zijn ogen.

„Ik zou best drië keer in de week kunnen gaan," zei Mario, „om de andere dag."

„En ik dan?" vroeg zijn vader.

„Dan hoeft ù natuurlijk niët!"

„Laten we 't maar eens proberen," zei zijn moeder.

„Minder granaten en méér citroenen," zei Mario zakelijk. „Ik kwam citroenen te kort."

„Heb je ook lopen fluiten?" vroeg zijn vader.

„Nou en óf! Dan loopt Mariëtta veel harder, vader, echt waar. Fluiten, en bellen. Tingeling-ting-ting! Dan komen ze uit hun huizen lopen en ze lachen."

„Ik heb die bel nooit gebruikt. Nou, fluit dan voortaan die andere dagen in de tuinen ook maar. Je moeder houdt er van."

Toen begon Mario aan zijn tweede pannetje soep. Ze had hem nog nooit zo goed gesmaakt. En het was onder het eten daarvan, dat er een gedachte in hem opkwam. Méér dan een gedachte: een plân. Het kwam door iets, dat hij in de stad had gezien.

Het was eerst nog een vaag plan. Maar in de weken die volgden, werd het hoe langer hoe helderder in hem. En eindelijk, op de 20e december, wist hij precies wat hij zou doen.

Toen zijn moeder die middag de grote schuur in kwam, omdat ze een was-teil nodig had, bleef ze verwonderd staan.

„Wat doe jij nou?" vroeg ze.

Mario keek niet op van zijn werk. „Ik maak een kerstboompje," zei hij, „dat zet ik morgen op de wagen." Hij nam een paar mandarijntjes en hing die tussen de takken van een mooi gevormde kleine cypres, die hij achter in de tuinen had uitgegraven en in een bakje gezet. Er hingen al rode appeltjes en allerlei kleine glinsterende zakjes in. Hij nam nu een handvol noten en rolde die door goudstofpoeder.

„Maar dat doen we hier niet, kind!"

„Nee," zei Mario. „Maar in andere plaatsen wel. En in onze stad ook wel. Die zien er een beetje anders uit, maar dat hindert niet. Toen ik de eerste keer met de wagen ging, heb ik er al een plaat van gezien in een winkel. En we hebben er op school wel van gelezen."

„En voor wie is-ie dan?"

„Dat . . . dat weet ik nog niet."

„Voor jezelf?"

„Nee." Zou hij alles vertellen, wat hij ging doen? Nee, maar niet. Liever als hij terugkwam morgen.

„Wat zit er in die zakjes?"

„O, hazelnoten en rozijnen en vijgen en paranoten. Van alles."

Zijn moeder had geen tijd meer, haar werk wachtte. Ze pakte de teil, wierp nog een blik achterom en ging weg. Mario werkte ijverig door. Toen het boompje naar zijn zin klaar was, pakte hij al zijn kistjes en manden vol fruit en begon de kar op te laden. Midden in, op een verhoging, stond het boompje. Het was een alleraardigst gezicht. Voorzichtig gooide hij over alles heen een zeil. Al was vader de laatste tijd veel aardiger, hij moest dit toch maar niet van te voren zien, vond Mario. Als hij morgen terugkwam, met een lege wagen en zonder boompje, zou hij al de lire's uit zijn spaarpot bij het geld doen. Dan kwam vader er niet zoveel aan te kort. De volgende morgen vroeg ging hij. De kar was zwaar. Zijn moeder stond hem na te kijken, met een glimlach om haar mond. Hij moest Mariëtta helpen en duwde de wagen. Halverwege de stad bleef hij, zoals hij altijd deed, even stilstaan bij het Mariabeeldje dat daar stond, in een nis aan de kant van de weg. Maria droeg haar kindje op de arm. De kleine Jezus strekte zijn armpjes uit en lachte stil. Onwillekeurig knikte Mario tegen het kindje. „Ik ga naar de stad," zei hij. Hij wou eerst nog meer zeggen, maar het hoefde niet. Hij had opeens het gevoel dat Maria en de kleine Jezus wel wisten wat hij van plan was.

In de stad ging hij een andere weg dan gewoonlijk. Niet de brede straten, niet langs de grote huizen. Hij zocht de kleine smalle straatjes, waar hij haast nooit wat verkopen kon, omdat het goedkoopste fruit de moeders, die hiër woonden, nog te duur was. Maar vandáág!

Op het kleine ronde pleintje, waar veel van die straatjes op uitkwamen, ging Mario staan. Er dromden dadelijk kinderen om hem heen, die nieuwsgierig en verbaasd naar het mooie boompje starden. Mario luidde zijn

bel en riep: „Vandaag gratis fruit voor alle kleine kinderen! Vandaag gratis fruit voor alle kleine kinderen! Om der wille van de geboorte in Bethlehem! Vandaag gratis fruit . . . !” en hij reikte ieder kind twee vruchten toe. Tegelijkertijd keek hij scherp toe. Want had hij zich niet voorgenomen het boompje te geven aan het liefste kind dat bij zijn wagen komen zou?

Het ging als een lopend vuurtje rond. Uit de kleine huisjes renden ze aan. De bellenjongen! De bellenjongen geeft gratis fruit! Omdat het haast Kerstmis is! Hier! Mij ook! Ik ook! Ik heb nog niets!

Mario gaf, en gaf, en gaf, en keek ze één voor één scherp aan. Soms dacht hij: „Diè!” Maar dan zag hij weer, hoe juist dit kind een kleinere opzij duwde en er niet om gaf dat het viel. Een ander probeerde twee keer wat te krijgen. Een derde wou zelf in de kisten graaien. Een vierde drong zich wild en vloekend door de anderen heen. Een vijfde wou er vandoor gaan met de bel. Naar het mooie boompje keken ze niet meer, het was niets dan begerigheid wat hij zag. En toen na verloop van tijd alle kistjes en manden leeg waren, stond het boompje eenzaam op de wagen — Mario had geen enkel kind lief genoeg gevonden om het eraan te geven. Een beetje triest zette hij Mariëtta aan tot lopen. Hij moest nu maar naar huis gaan. 't Was toch wel fijn, dat ze allemaal dat fruit hadden gehad, die kinderen die nooit zoiets kregen . . .

Maar Mario floot niet op de terugweg. Hij had het zich anders voorgesteld. Hij had alle kinderen blij, maar één kind stralend blij willen maken. Eén kind dat de liefste zou zijn geweest. Nu moest hij thuis het boompje maar weer aftuigen en het weer in de grond zetten. „Hrrt! Mariëtta! Loop een beetje harder!” Maar het ezeltje vertraagde haar gang, en tenslotte bleef het stilstaan.

Mario keek om zich heen. Nee maar, die Mariëtta toch! Wat een schrander ezeltje was ze! Ze was blijven stilstaan, omdat ze hier altijd even stilstonden, bij het Mariabeeldje en het Jezuskindje in hun nis aan de kant van de weg. De zon viel over Maria's blauwe mantel en het kindje lachte stil. En opéens viel alle teleurstelling van Mario af. Het werd licht binnen in hem. Er waren maar twee dingen die hij denken kon. Het eerste was, dat hijzelf, als hij ook bij die kinderen in de stad had gehoord, precies eender zou hebben gedaan als zij. En het tweede was, dat hij zijn boompje aan het kindje Jezus ging geven.

Hij streelde Mariëtta, omdat ze was blijven stilstaan, en tilde het boompje

van de kar. De appeltjes, de mandarijnen, de zakjes en de noten bengelden zachtjes en vriendelijk heen en weer. Mario deed het hekje van de nis open en zette het boompje aan de voeten van Maria neer.

„Alstublieft,” zei hij, „voor het kindje. Omdat het de liefste is van ons allemaal.” Toen sloot hij het hekje weer. Mariëtta begon vanzelf weer te lopen. Mario sprong op de lege kar en floot. Een half uur later was hij thuis. „De kar leeg?” vroeg zijn vader.

„Ja, maar ik heb vandaag alles weggegeven, omdat het Kerstmis wordt. In de kleine straatjes. Ik zal u mijn spaarpot geven.”

Zijn vaders lippen knepen zich samen en zijn handen balden zich tot vuisten. Heel even maar. Toen ontspanden ze zich weer.

„Zo?” zei hij, „zul je mij je spaarpot geven? Maar niet meer dan de helft ervan, versta je. We zijn toch tegenwoordig de firma Astugo en zoon, waar of niet?”

Op dat ogenblik wist Mario met grote zekerheid, dat hij, hoe oud hij ook worden zou, deze dag van vandaag nóóit zou vergeten.

Kerstmis in de haven van Cadiz

ANRUTGERS VANDER LOEFF-BASENAU

Judy werd wakker met een vreemd gevoel. Het duurde even voordat ze wist waardoor het kwam.

„We liggen stil, we liggen still!” juichte ze opeens en zij gooide haar magere beentjes over de rand van haar smalle scheepskooi.

Op haar blote voeten stond zij nog even doodstil, een beetje voorover gebogen alsof zij naar iets luisterde. Zij kon het bijna niet geloven, maar het was waar! De „Elizabeth” lág stil. Zij rolde niet en stampte niet, zij wiegde zelfs niet op een zachte deining, er kraakte nergens iets in haar houten wanden, er ratelde geen ketting, er renden geen vlugge voeten op dek.

Alleen de meeuwen schreeuwden. Als donkere schaduwen vlogen ze voorbij de patrijspoort van Judy's hut. De vorige avond was de zee nog ruw, de wind floot in het want en zij had van haar vader de patrijspoort moeten sluiten. Vader had er niets van gezegd dat ze dicht bij land waren. Vader zei helemaal niets tegenwoordig. Het was moeilijk met vader te leven sinds moeder dood was.

Judy had een smal, bleek gezichtje, het was niet gebruind zoals dat van de anderen aan boord, ook al voer zij nu al ruim drie maanden aan boord van de „Elizabeth”. Zij mocht van haar vader alleen onder geleide van hem of van de 1ste of 2de officier aan dek komen, maar geen van de drie had ooit tijd voor haar. Daarom zat zij altijd maar te lezen of haar lessen te leren aan de grote groene tafel in de kajuit, onder het rek met alle glazen die voortdurend zachtjes rinkelden. Vader had wél tijd haar lessen te overhoren en hij was er verschrikkelijk streng mee, veel strenger dan de schooljuffrouw thuis in Newcastle, Maine.

Judy mocht nooit met de matrozen spreken, Judy mocht nooit in het vooronder komen, Judy mocht nooit in een van de masten klimmen, terwijl thuis in het bos achter het grote weiland toch geen boom haar hoog genoeg

was geweest. En toen had vader altijd alles goed gevonden, wanneer hij thuis was tussen zijn zeereizen in. Het leven was eigenlijk verschrikkelijk prettig geweest, totdat die dag was gekomen waarop kapitein Bradley had aangekondigd dat hij op de volgende reis zijn vrouw wilde meenemen. Hij kon niet zo lang buiten haar. Dat kon Judy zich wel voorstellen, maar als vader moeder meenam, moest zij het immers zonder moeder stellen? En moeder, haar mooie, zachte moeder aan boord van dat grote houten zeilschip, op de woeste zee, maanden lang tussen de werelddelen zwerfend, in storm en nacht en ontij, dat kon zij zich niet voorstellen.

„Het is niks voor moeder,” had Judy, die toen nog maar acht was, tegen haar vader gezegd. Zijn kleine blauwe ogen hadden haar alleen maar even aangekeken en alle rimpels van zijn bruin gezicht hadden een beetje vreemd getrokken.

„Je moet het goedvinden, Judy,” had hij gezegd. „Ik kan niet meer zo lang zonder haar. Dat kunnen kleine meisjes niet begrijpen.”

Judy was geschrokken van de pijn in zijn gezicht. Het zou dus wel nodig zijn.

„Bovendien,” had Vader gezegd. „jij bent nu langzamerhand zo'n groot meisje geworden dat je het ook wel eens zonder moeder kunt stellen. Tante Adeline en oom Howard zullen het je op hun farm heel goed geven en je kunt de afstand naar school nog best lopen, zodat je niet óók nog van school hoeft veranderen.”

Toen waren er zes maanden voorbij gegaan; Judy was inmiddels negen jaar geworden, er waren drie kalveren geboren en zij was op partij gevraagd bij Susy Hotchkiss en tante Adeline had haar daarvoor de mooiste jurk cadeau gegeven die zij ooit had gehad. Een witte jurk was het, met kantjes en borduursels en volannetjes, en als je hem aan had, was het net alsof je een vlinder was die wilde dansen.

Toen was er op een dag het bericht gekomen dat de „Elizabeth” de thuishaven weer zou binnenvallen. Judy verheugde zich zo verschrikkelijk, dat haar hart er pijn van deed, en tante Adeline vond het goed dat zij voor vaders en moeders thuiskomst haar mooie witte jurk zou aantrekken, omdat het nóg feestelijker was dan de partij van Susy Hotchkiss, ook al was die tien jaar geworden.

En toen — nee, hoe minder zij er aan terugdacht hoe beter, want zij had het gevoel dat er een lange, lange tijd was geweest dat de hele wereld zwart

was geworden met geen enkel gaatje voor een beetje licht er in. Vader was thuis gekomen zonder moeder. Moeder had de zee niet goed kunnen verdragen, zij was ziek geworden en gestorven. Ergens in het blauwe water tussen de eilanden van de Indische archipel hadden ze haar in een stuk zeildoek gewikkeld en het graf van een zeeman gegeven.

„In het water, vader?” had Judy geschrokken gevraagd.

Hij had haar weer aangekeken met een gezicht dat nog veel pijnlijker was vertrokken dan toen hij haar had gezegd dat hij moeder mee op reis zou nemen omdat hij niet meer zo lang buiten haar kon. En hij had niets gezegd. Sinds die verschrikkelijke dag van zijn thuiskomst, alléén aan boord van de „Elizabeth”, had hij bijna nooit meer iets gezegd, in elk geval nooit meer dingen die niet echt nodig waren. Hij kon wel zeggen: „Judy, nu ga jij met me mee op reis.” En: „Judy, eet je bord leeg.” „Judy, kom hier.” „Judy, wanneer won generaal Lee de veldslag bij . . . ?” En „Judy, die som is fout.”

Eergisteren nog had zij een som fout gemaakt. Er waren twee maaiers die samen een veld moesten maaien en de een werkte twee maal zo hard als de ander. Na drie uur was er nog een derde maaier bij gekomen om te helpen en die werkte weer twee maal zo hard als de een. In hoeveel tijd . . . ? Natuurlijk had ze 'm fout. Zij had zo'n verschrikkelijk heimwee naar het weiland thuis gekregen, ze had gedacht aan de boterbloemen en aan de witte madeliefjes, en aan de was die er elke maandag op werd uitgespreid en zo lekker rook. En toen ze goed aan het huilen was van heimwee en verlangen naar huis, dacht zij ook nog aan de schommel en aan bloeiende seringgen tegen de wit geschilderde voordeur van hun oude huis en aan het witte houten kerktorentje op de heuvel boven de zee. En toen — ja het was misschien een zonde om er aan te denken, maar zij had opeens aan haar nieuwe witte jurk gedacht en hoewel zij helemaal geen ijdel meisje was, haatte zij plotseling haar dikke, prikkerige sloop, en zij háatte haar duffelse jekker, stijf en donkerblauw, die zij altijd helemaal tot boven aan toe moest dichtknopen als zij even aan dek kwam. En het had niets, helemaal niets geholpen dat zij zich had voorgehouden dat thuis in Newcastle helemaal geen seringgen bloeiden op 't ogenblik en dat de duisternis al vroeg op de middag inviel, veel eerder dan waar zij nu waren, en dat het er waarschijnlijk stormde en regende of sneeuwde en dat er ook nergens groen grasland was dat nodig gemaaid moest worden door drie mannen en dat

dus die hele huilbui om die som aanstellerij en onzin was.

„Die som is fout,” zei vader die avond. „En wat zijn dat voor vlekken op je schrift? Je moet die bladzij overschrijven. Je moet netjes leren werken, anders kun je van de zomer je examen voor de volgende klas niet doen.” Dat waren een heleboel woorden in vaders mond. Zij had hem aangekeken en opeens had zij geweten waarvoor hij bang was. Als zij zou zakken, zou zij misschien niet meer mee mogen op de volgende reis. Dan moest hij weer alleen varen.

„Maar wat hééft hij aan me?” dacht zij opstandig. „Hij heeft bijna nooit tijd voor me. Ik wil zakken en dan kan ik weer thuisblijven.”

En toen had zij die som overgemaakt, zij had op haar lippen gebeten en hij was goed geworden. Maar ik wil tóch zakken, had zij gedacht, ik haat mijn dikke trui en m'n jekker en de zee en alle harde wind en het schip waarop mijn moeder is doodgegaan.

Dat laatste was eigenlijk de hoofdzaak, hoewel zij probeerde er zo weinig mogelijk aan te denken. Vroeger was zij trots geweest op de „Elizabeth”. „Mijn vader is kapitein op de mooiste zeilbark van de hele Maine-kust,” had zij altijd gezegd. De grote mensen zeiden het immers zelf.

Maar nu was zij bang voor het schip geworden, niet om het donderend geklapper van de zeilen, niet om het fluitend gieren van de wind in het tuig, maar om het eeuwige kraken van de wanden en binten, om het geheimzinnig geknaag van de ratten in de nacht, om het slingeren en stampen dat haar moeder niet had kunnen verdragen. En misschien ook om het akelige, mufte, ingeblikte voedsel, de harde scheepsbeschuit, het zoute spek . . .

Misschien, misschien, als dit werkelijk een haven was waarin ze lagen, als zij zich niet tóch vergiste . . . misschien konden ze dan wel verse vruchten kopen en groenten. Misschien mooie, glimmend rode appels, want het zou morgen Kerstmis zijn. Het stond op de kalender, ook al wilde vader er niets aan doen. Vader wilde nooit meer iets vieren. Zelfs zijn eigen verjaardag niet. En de das die zij toen voor hem gebreid had, had hij weggestopt in een la.

Judy's gezichtje was niet alleen mager en bleek, maar het was ook een beetje bitter. Zij had voor een klein meisje, eenzaam tussen al die mannen aan boord, geen vrolijk, gemakkelijk leven. Alleen Ellis — Ellis, de timmerman, was haar enige troost. Hij was oud en zijn benen waren krom en

zijn ogen traanden, maar in zijn werkplaats op het middendek kon zij soms uren lang op een krukje zitten en het gezellig hebben. Het rook er lekker naar teer en verse houtkrullen, naar verf en vernis. Hij zei dat ze hem deed denken aan zijn kleindochtertje op de wal, en soms kneep hij haar in haar wang en dan voelde zij zich helemaal warm worden. Vader kneep nooit meer in haar wang. Het enige wat vader nog wel eens deed, dat was haar hand vasthouden 's avonds, wanneer zij in bed lag en eigenlijk wel wilde slapen. Dan zat hij maar op de rand van haar kooi, een beetje gebogen en zwijgend en hield haar hand vast. Zij wist bijna zeker dat hij aan moeder dacht. Maar hij sprak nooit over haar. Nooit één woord. Het was alsof vader had vergeten dat een mens zijn tong had gekregen om te spreken.

„Het verdriet vreet de kapitein z'n hart weg,” had zij de zeilmaker tegen Ellis horen zeggen. En Ellis had geknikt, maar niets geantwoord.

Wat kun je gek veel denken in een paar minuten, dacht Judy, terwijl zij in haar kleren schoot. Maar zij dacht er niet aan haar gezicht en handen te wassen in haar kleine tinnen waskom, voordat zij naar dek rende om te zien waar ze waren.

En toen — *toen zag zij het!* Zó overweldigd werd zij door de verblindende witheid van die vreemde, grote stad daar op de rotsen dat zij zich sprakeeloos voelde worden. Stil sloop zij naar haar vader die aan de reling stond te kijken en voorzichtig schoof zij haar kleine hand in de zijne.

Samen stonden ze zwijgend te kijken naar die stad die Cadiz heette, maar dat hoorde Judy pas later van Ellis. Ze keken naar de hoge witte muur die rondom de stad was gebouwd en die de zee tegenhield, ze keken naar de witte torens en minaretten die omhoog rezen, naar de wirwar van huizen, hoger en hoger op de rotsen gebouwd, en alles leek stralend wit in het licht van de zon, onder een helder blauwe hemel. Het leek een droomstad waarin iedereen sliep en die door een uitgestoken hand tot ver in zee werd gehouden, met de wijde haven in een windstille kom tussen veilige muren. Na al deze maanden van ruw weer op zee lag deze stralend lichte stad hier als een symbool van rust en veiligheid in een voor Judy veel te dreigende en kolossale wereld. Het was alsof deze stille haven haar pijnlijk kloppend hart in watten pakte en tot rust bracht. De „Elizabeth” kraakte en kreunde niet, er was geen gebonk van hout en ijzer te horen, geen geklapper van canvas en touw, niets van al dat onophoudelijk en veel-

soortig rumoer van een oude barkas die door de wereldzeeën zijn smalle weg zoekt.

Judy's vermoeide kleine geest en verlangende ogen zagen in Cadiz een visioen van puur licht en heerlijkheid, een soort voorportaal van de hemel met muren en straten van goud en edelstenen. Dit is mijn kerstcadeau, dacht zij, ik hoef niets anders meer te hebben, *dit is mijn kerstcadeau*.

„Zó ongeveer ziet het er misschien bij moeder uit,” zei ze met een heel schuw stemmetje naar omhoog. Maar toen liet vader haar hand los en ze stond alleen.

Later op de dag kwamen er onder rode zeilen kleine bootjes aangevaren die sinaasappels en grapefruits en ananassen verkochten. En gelukkig ook rode appels. Ellis kocht een hele zak vol rode appels voor haar. „En vanavond kom je een beetje Kerstavond vieren in mijn werkplaats,” zei hij zacht, terwijl hij zijn grijze krullenkop krabde.

Judy verliet de hele dag de reling niet. Niets kon haar visioen van die morgen bederven. Niet het langzaam wegstervend licht, niet de wetenschap dat de eigen matrozen van de „Elizabeth” door grauwe bochtige straatjes gingen slieren en hun zuur verdiende geld gingen kapot maken op een manier waar de oude Ellis zijn hoofd over schudde. Ook Ellis trachtte haar droom te verstoren:

„Cadiz is een oude zondige stad, Judy. Héél oud. Koning Salomo kwam hier al handeldrijven om ivoren en gouden geschenken te kopen voor zijn zevenhonderd vrouwen. En Hannibal is hier ook geweest — hij heeft hier al zijn mannen en zijn olifanten bijeengebracht voordat hij de Alpen overstak en tegen Rome optrok. En de Romeinen zelf — die hebben hier een muur gebouwd. De Romeinen waren knap in het muren bouwen. Ik weet niet hoé veel ze er wel hebben gebouwd, óveral in de wereld. Hier in Cadiz leefden ze graag, ze hielden van weelde en zonde en van veel te lekker eten. En omdat het hier zo dwaas en zondig toeging, heeft de Heer toen de hele stad vernietigd. De Moren zijn gekomen en hebben alles platgebrand en geplunderd. En de Moren hebben die witte heidense toren gebouwd die je daar ziet en ze hebben geprobeerd alle Christenen te verjagen. O, er is machtig veel gebeurd in deze oude stad en op de voorportalen der hemelen lijkt ze helemaal niet. Geloof dát maar van je oude Ellis. Ik zal je wat vertellen,” en hij deed alsof het iets erg bijzonders was dat hij zelf had uitgevonden, „het klimaat heeft een grote invloed op

mensen en kinderen en té veel zon en warmte is even kwaad voor ze als te veel mist en kou.”

Kon er dan ooit ergens in de wereld te veel zon zijn, vroeg Judy zich af, terwijl Ellis hoorbaar aan zijn oude pijp zoog. Zonder zon zou die mooie stad niet zo wit kunnen schitteren onder de blauwe hemel en zonder zon konden al die torens niet zo glinsteren. Was het dan slecht om warm te zijn en pret te maken en zo nu en dan eens erg lekker te eten?

Judy zuchtte. Het zou Kerstavond zijn en er zou helemaal niets bijzonders gebeuren. Nooit, nooit, nooit in haar leven zou ze meer feest mogen vieren en blij kunnen zijn.

„Vader wil niets!” zei ze opeens tegen Ellis. Ellis wist het wel, maar Judy had er nog nooit met hem over gesproken. „Vroeger met moeder waren er zoveel prettige dingen en nu is er helemaal niets leuks meer.”

De oude Ellis fronste zijn zware wenkbrauwen.

„Je vader is een arme, arme man, Judy,” zei hij een beetje streng. „Je moest hem helpen.” Maar toen voegde hij er vriendelijker achter aan: „Je helpt hem al door hier aan boord te zijn.”

Judy zweeg. Zij schaamde zich en zij wist waarom; zij was blij toen Ellis zijn pijp tegen de reling ging uitkloppen. Toen hij terugkwam, was zij verdwenen.

Het lichtende visioen van de witte stad had in Judy iets losgemaakt. Zij had het gevoel dat er iets met haar gebeurd was, dat zij stukken ouder was geworden en iets had beleefd wat de andere kinderen thuis nooit zouden beleven — iets dat groter en lichter en mooier was *juist* na al die donkere moeilijke maanden op zee. Het gaf haar een intens warm, blij en veilig gevoel dat zoiets mogelijk was en zij wist dat niemand dit haar kon afnemen, zelfs vader niet, die haar alleen liet staan. Duidelijker dan op het ogenblik dat hij wegliep, eenzaam en met gebogen hoofd, voelde zij dat zij nu groter was dan „alleen maar een kind”. Maar wat moest zij doen? En nu zei Ellis dat zij haar vader moest helpen, want dat hij een arme, arme man was. Maar om haar vader te helpen was zij toch nog te klein. Zij kon alleen maar bij hem blijven. En toen schoot er met een akelig soort pijn iets door haar heen: ik moet mijn best doen niet te zakken voor de volgende klas. Als ik slaag, kan ik aan boord blijven.

Zij rende naar beneden, naar haar hut en gooide zich op haar kooi. Zij

stootte haar schenen, maar zij voelde het niet. Zij beet in haar kussen en stompte tegen de houten wand onder de patrijspoort. Blijven varen, dat betekende: weg weilanden met madeliefjes en boterbloemen, weg schommel en seringenstruiken en witte was op groen gras, weg alle veilige vriendelijkheid van een leven thuis.

Maar op zee was ook een soort veiligheid, een ander soort veiligheid: de met groen laken overtrokken tafel in de kajuit, de werkplaats van Ellis, zelfs vaders hand wanneer zij 's avonds in bed lag — en nu dit laatste, dit grote, nieuw ontdekte: dat zij nu wist dat er zulke heerlijke dingen bestonden als die witte stad die Cadiz heette.

„Misschien ziet het voorportaal van de hemel er tóch wel zo uit,” fluisterde zij opeens. „Ellis weet ook niet alles, al verbeeldt hij zich wel veel.”

Die avond — het was immers Kerstavond — had de oude Ellis het een beetje feestelijk gemaakt in zijn werkplaats. Hij had groene slingers opgehangen en een schaal rode appels op tafel gezet met kaarsjes eromheen. En hij had een fluitje, dat hij voor haar had gesneden, in een mooi papertje gepakt en naast de schaal gelegd. Daarna was hij gaan zitten wachten. Maar het duurde lang eer Judy kwam.

Eindelijk ging Ellis kijken. Op kousevoeten liep hij over de dekplanken en voordat hij het trapje af wilde gaan, keek hij door de glazen koekeuk boven de kajuitstafel. En toen zag hij iets waar hij lang naar bleef staan kijken, ook al schaamde hij zich een beetje. Hij zag voor de kale tafel met niets feestelijks erop de kapitein zitten met Judy naast zich, zij hield zijn hand vast en zij aaide hem met haar andere hand over zijn donkerblauwe lakense mouw. De kapitein huilde en dat had Ellis hem nog nooit zien doen, ook niet op de dag dat hij zijn vrouw een graf in de golven had gegeven. Judy veegde voorzichtig zijn gezicht af met een grote witte zakdoek en zij zag ernaar uit dat zij van plan was hem nooit in de steek te laten. „Dat is goed zo,” fluisterde de oude Ellis tegen zichzelf. „Dat is best zo. Beter dan dat ze bij de timmerman haar toevlucht komt zoeken en als een klein kind haar pakje komt halen.”

Hij sloop terug op zijn oude kromme benen en nadat hij de groene slingers had weggehaald, at hij in eenzaamheid een rode appel op, maar hij was helemaal niet treurig. „Het is een beste Kerstavond,” zei hij tegen zichzelf. „Judy heeft er eindelijk iets van begrepen. De kapitein zal een goeie doch-

ter aan 'r krijgen. En de hemel houde haar langer in leven dan haar moeder. Amen." En toen ging de oude Ellis met een tevreden gevoel naar kooi.

De volgende morgen las tot aller verbazing kapitein Bradley aan zijn mannen het Kerstevangelie voor, net als vorige jaren. Niemand had het verwacht, want iedereen wist hoe somber en ongelovig de kapitein was geworden na de dood van zijn vrouw. Geen zondagsdienst had hij meer gehouden sindsdien en nu opeens deze Kerstwijding. Bovendien liet hij tabak uitdelen.

De oude scheepstimmerman zat erbij met een gezicht alsof hij van niets wist, en kleine Judy zat fier op de voorste rij, tussen de eerste en tweede officier en keek haar vader onafgebroken aan. En maar héél even dacht zij aan haar witte jurk en aan de kerstboom thuis waar op deze dag vrolijke kinderen omheen zouden dansen.

Toen haar vader kwam bij: „Vreest niet, want ziet, ik verkondig U grote blijdschap die al den volke wezen zal" hoorde zij hem de woorden heel langzaam en duidelijk zeggen. „Vreest niet, want ziet, ik verkondig U grote blijdschap . . ." Haar vader was bang geweest en hij had de blijdschap gemist, net als zij — dat wist zij sinds gisteravond. „Vreest niet!" Nee, zij zou geen donkere maanden op zee meer vrezen sinds zij het lichtende Cadiz had gezien en vader zou misschien ook niet meer bang zijn voor de eenzaamheid, nu hij wist dat zij bij hem zou blijven.

Die avond lichtte de „Elizabeth" het anker. De zeilen werden gezet juist toen de grote vuurtoren van San Sebastian zijn licht begon uit te stralen en de vele vaartuigen in de haven hun rode en groene boordlantaarns hadden opgehangen. Terwijl de „Elizabeth" de open oceaan opvoer, zag Judy de vrolijke lichtjes van Cadiz in de schemering hangen als donkere, rijpe vruchten. Maar het visioen vol hemels licht zou voor altijd in haar blijven leven.

Herberg 'De Rozelaar'

ELISABETH ZERNIKE

Het huis waar Emmy was geboren lag hoog in de bergen, zodat het naar beide kanten uitzicht had in het dal. Maar aan de voorkant was een grote, vlakke weide, een boomgaard en een moestuin. Daar stonden de lange tafels en banken, waar 's zomers de wandelaars wel kwamen rusten en waar ze melk of bier dronken. Emmy's vader en broers zouden het bord wel hebben willen slopen, waarop met ruwe, ongelijke letters geschreven stond: Herberg 'De Rozelaar' —, maar Emmy wist dat haar moeder, die nu al tien jaar dood was, juist plezier had gehad in de herberg — en ze kon dat ook zo goed begrijpen.

Er waren niet veel wandelaars meer langs de weg, die twee stadjes met elkaar verbond, de meeste mensen kwamen en gingen nu per auto. Maar wie te voet omhoog was geklommen, en het grote witte huis zag liggen, die gunde zich ook de tijd, er een ogenblik te rusten en van het wijde uitzicht te genieten. En Emmy bediende hem graag. De broers zeiden dat ze wel wat beters te doen hadden — er was altijd werk in de stallen en op het land — maar Emmy hield ervan, vreemde mensen te zien. Ze keek naar hun kleren en hun houding, maar het meest naar hun gezicht, hoe ze praatten en lachten. Haar hart klopte een beetje anders dan gewoonlijk, als ze naar hen toeliep, en vroeg wat ze wilden drinken. Soms antwoordden ze: „Limonade," of: „Koffie," en dan moest het meisje zeggen: „Dat hebben wij niet, alleen melk en bier," en soms lachten de vreemden daarom. Dan gebeurde het wel dat Emmy aan haar vader vroeg: „Waarom nemen we niet wat meer in huis voor de mensen?" Maar haar vader antwoordde altijd: „De mensen? Ze moeten tevreden zijn."

En eigenlijk begon Emmy liever niet over deze dingen, want als ze erover praatte, voelde ze zo duidelijk, dat zijzelf niet tevreden was. De tafels en banken waren oud en verveloos; als de koeien voor het huis graasden, dan

kon een dame met mooie schoentjes toch eigenlijk niet door het gras lopen. En dan het bord met de naam van hun huis . . . Haar moeder had de letters geschilderd op een ongeschaafde plank, maar zeker had ze bedoeld dat de schilder uit het dorp zou komen om het over te doen. Haar bord had maar tijdelijk moeten zijn, en nu stond het er al twintig jaar! En een rozeboom groeide er alleen op moeders graf — waarom niet hier, bij het huis? Tegen die kale witte muur moesten de bloemen opklimmen, donker- en lichtrode rozen. En tussen de bedden in de moestuin moesten dahlia's groeien, en ook nog andere bloemen, viooltjes en margrietten. Maar deze dingen kon ze niet allemaal zeggen, want haar vader gaf weinig antwoord, en Hans en Ewald, de broers, hielden van plagen en noemden haar Roosje, of Emma-flora, als ze over bloemen sprak. Zijzelf praatten liever over het vee en het werk. Ze daalden alleen af naar de stad, als ze iets nodig hadden dat Michel, de postbode, niet kon meebrengen: een stuk gereedschap, of wat eenvoudig huisraad. Ze kwamen nooit uit nieuwsgierigheid hun berg af, om de mensen te zien in hun stedse huizen en ongemerkt naar binnen te gluren. En dan de winkels . . . die hadden voor Emmy nu juist zoveel bekoring! Ze zag daarin van allerlei, dat ze zich graag voorstelde in haar eigen huis. Niet de prachtige glimmende meubelen, de tafels en leunstoelen en kasten, die kon ze zich helemaal niet denken in hun donkere keuken, waar het gezin altijd huisde — maar de kleine dingen: een tafelkleedje en een bloem-vaas, een beschilderd presenteerblad en een plaat aan de muur.

Twee kamers waren er op de eerste verdieping, die haar moeder bestemd had voor logé's. De mooie gordijnen, die nu opgevouwen in de kast lagen, hadden er eens voor het raam gehangen — gordijnen die moeder zelf had geknoopt. De bedden waren goed geweest, en zelfs stond er in iedere kamer een wit geschilderde wastafel! Maar de matrassen en dekens waren al lang voor andere bedden gebruikt — in de linkerkamer werd het hooi opgetast, in de rechter stonden de sleden, een gebroken kruiwagen, een kinderstoel; er lag oud paardetuig en een stapel schapevellen, die naar de leerlooier moest. — Er kwam nu zelden of nooit meer een gast. Beneden in het dorp stond immers een hotel, en de postauto's reden van de ene stad naar de andere. „Ons huis is een boerderij,” zei Emmy's vader; „het is niet geschikt voor herberg.”

Dat had hij lang geleden ook tegen zijn jonge vrouw gezegd, maar die had haar zin doorgedreven. „De vreemdelingen vinden alles goed,” had ze ge-

zegd, „als hun kamer maar schoon is en de lakens van hun bed helder gewassen zijn — en daarvoor kan ik zorgen.”

Ze had nog voor veel meer gezorgd. Ze zette kanten stroken aan de lakens, en hing haar mooiste gordijnen voor het raam. — Dat de trap naar de eerste verdieping uitmondde in de karnkamer, dat hinderde niet, zei ze, „de stedelingen snuiven de geur op van melk en gras en denken bij zichzelf: ‚nu zijn we buiten.’”

Ja, zolang Emmy's moeder leefde, kon de herberg wel bestaan naast het boerenbedrijf, maar toen ze dood was . . . Toen bleef er voor de man niets anders over dan werken, en de jongens, Hans en Ewald, werden groot en wilden ook werken, liefst op het eigen land. Zo kreeg de vader twee knechts en hij moest wel zijn veestapel uitbreiden, om die sterke jonge kerels tevreden te stellen. Hij kocht een stuk bosgrond, ze velden de bomen, lieten er planken van zagen, en bouwden zelf een nieuwe schuur, een stal. Gasten voor de herberg? — onzin — jonge dieren in het voorjaar, lammereen en geitjes en kalveren, leven genoeg — maar mensen met schone witte handen hadden ze niet nodig.

Toch was er die zomer één gast geweest, een jonge vrouw. Ze was op een middag gekomen en had dadelijk naar boven willen gaan, „om te rusten” zoals ze zei. Maar Emmy had wel moeten antwoorden dat de kamer nog niet klaar was, waarop de vreemdelinge even haar ogen had gesloten en gezegd had: „Goed, ik zal wachten; een half uur?”

Nooit had Emmy zich méér gerept. Ze keerde met een forse zwaai haar matras om, legde schone lakens op het bed, veegde de vloer aan, haalde een van de witte wastafeltjes te voorschijn, en dacht onderwijl aan alle mooie dingen uit de winkels. Nu moest ze een vaas met bloemen op de ronde tafel kunnen zetten, en een kleedje spreiden over het nachtkastje. En dan een plaat hangen aan de muur, een plaat met kleuren — rood en groen, en een zwarte lijst eromheen. Geraniums in rode potten, en dat zachte fluweelgroen van de bladeren. — Een half uur, had de vreemde gezegd. O, Emmy kende zo goed het gebaar, waarmee de stadsmensen op hun polshorloge keken! Het halve uur was bijna om, maar er groeide winde in de heg achter het huis, en ze kon dat kleine bruine melkkannetje nemen, bruin met het wit van de bloemen, dat stond toch ook mooi samen. Ze zou gauw gaan plukken — en ze kon wel dat mooie gordijn over de tafel leggen, het was immers net kant.

Haar hart klopte voelbaar, toen ze weer naar de vreemde toeliep. „Het is klaar,” zei ze, en wees de weg, de keuken door, en toen de karnkamer. Haar vader zat op de karnstoel, en ze zei tegen hem: „Ik ben dadelijk terug.” — Ze was van haar werk opgestaan om de gast te bedienen, maar ze voelde zich niet schuldig. Even zag ze een ongewone uitdrukking in haar vaders gezicht, toen liep ze rustig, voor de ander, de trap op en deed de kamerdeur open. Zelf was ze een ogenblik verrast, de late middagzon scheen naar binnen en wierp een rode gloed over de kale muur, en de windekelken waren even wit als het beddelaken. „Heel goed,” zei de vreemde dame, „en dank je wel voor de bloemen.” Toen was Emmy weer naar beneden gelopen.

En nu was het winter — de dag voor Kerstmis. In de keuken stond een kleine spar in een oude melkemmer — straks zou Emmy er de kaarsjes insteken. Versierselen of geschenkjes had ze niet voor de boom, maar daaraan dacht ze niet, ze was tevreden met het kaarslicht en het groen. Vader en de broers kwamen binnen en stampten de sneeuw van hun schoenen. „We zijn vroeg klaar,” zei Ewald, „en dat is maar goed, want we krijgen nog veel meer sneeuw.”

Ze keken door het kleine raam naar de dichte, grijze lucht. Emmy schepte de soep op, ze moest aldoor denken aan de briefkaart, die Michel haar die morgen had gebracht, maar ze wist niet, hoe erover te beginnen. De gast van die zomer had dus toch haar belofte gehouden. Onder het eten werd er niet veel gesproken. Daarna ging Hans nog naar de koeien kijken, en Ewald schepte de pas gemaakte boter in potten en borg ze in de kelder. Maar een uur later zaten ze allen om de kerstboom. De vader zei: „We hebben geen slecht jaar gehad,” en ze praatten over het vee. Onderwijl hield Emmy haar hand met de briefkaart in een plooi van haar rok verborgen. Ze luisterde maar met een half oor naar het gesprek van de mannen, ze keek lang en aandachtig in het gele licht van de kaarsen. Toen vroeg Ewald, en trachtte haar blik op te vangen: „Heb jij ook een goed jaar gehad, Emmaflora, met je herberg?” Ze hield de kaart bij het licht van de boom. „Dit heb ik gekregen van die dame. Ze schrijft dat ze terug wil komen, met een vriendin, en een paar weken wil blijven — of dat goed is? En als het niet kan” — Emmy keek plotseling haar vader aan — „als het niet kan, dan moet u dat bord maar

eens weghalen, en de oude banken en tafels mag Hans opstoken onder de voerketel voor de dieren."

Waar kwam nu die prop in haar keel vandaan, en de tranen achter haar ogen? Ze kon niet verder praten en draaide haar hoofd af, alsof het zachte kaarslicht te fel was voor haar blik.

Het bleef een ogenblik stil, toen zei Ewald: „Je zult nooit een goede boerin worden, je wilt het niet, geloof ik."

Maar de vader zei: „Stil, het kind aardt naar haar moeder, ik heb het van de zomer gezien, toen ze met haar gast door het huis liep, ze heeft dezelfde houding als moeder, en dezelfde oogopslag. Weet je wat ik nu ineens denken moet? Het is bijna Kerstnacht. Als wij de stal waren binnengekomen, waar het kindje Jezus is geboren, dan zouden we het eerst gekeken hebben naar de koeien en de ezels; maar Emmy, en jullie moeder ook, die zou haar eigen bed hebben afgestaan aan Maria. Emmy kan wel een goede boerin worden, want ze heeft hart voor de dieren, maar liever nog verzorgt ze de mensen. En daarom geloof ik dat het oude bord van moeder niet weg moet, we zullen het liever wat schaven en opverven. En we zouden een schuur kunnen bouwen voor het hooi, zodat Emmy de kamers kon gebruiken."

Er viel een lange stilte. In de stal loeide een koe, langgerekt en slaperig. De kaarsen aan de boom brandden met hoge vlammen.

„We zouden ook," zei Ewald, „een klein huis kunnen laten bouwen voor Emmy, een paviljoen voor haar gasten."

„Dan krijgt ze van mij een rozeboom," zei Hans.

Emmy sloeg haar ogen naar hem op, waarin nog altijd de tranen beefden. Ze zag een houten huis voor zich, met een balkon waarlangs rozen groeiden.

En meteen daarop kwam ze in gedachten de stal binnen. Maria zat op het stro en speelde met haar kindje. Zij, Emmy, dorst niet te naderen, maar ze zei: „Uw bed is gespreid," en ze dacht eraan, dat ze bloemen had neergezet, en dat de lakens helder wit waren.

Toen borg ze haar gezicht in haar handen en schreide.

Vader klopte haar zachtjes op haar schouder. „Kom, kom," zei hij, „we hebben nu immers een gelukkig Kerstfeest."

De vis

M. HESPER - SINT

Languit lag Simon op de houten bank, die hem overdag als zitplaats en 's nachts als bed diende. De hardheid deerde hem niet, hij was wel gewend aan een hard bed. Maar deze avond wilde hij niet slapen, want na vele donkere nachten was er het maanlicht, dat een zilveren band spon door de smalle muurspleet, hoog in de ruwe stenen kerker, tot de muur naast de bank.

Hoeveel weken was hij hier nu al? De jongen was de tel allang kwijtgeraakt. Een rilling doorhuiverde hem. Hij wist dat het de koorts was, die iedere avond opkwam en die hem beurtelings deed rillen en in gloeihitte neerliggen. Het kwam door zijn gewonde voet, die niet wilde genezen en, als op zovele avonden dat hij, door de koorts gekweld, rondwoelde, zag hij het gebeurde weer voor zich.

Ze waren samengekomen in de schuur van Jona, de wijnbouwer. De keizer liet de Christenen fel vervolgen en velen waren al gruwzaam ter dood gebracht. Daarom vergaderden de mannen telkens op een andere afgelegen plaats en deze schuur in de wijnbergen leek zo veilig. Hij werd immers 's winters nooit gebruikt en ze waren, apart, er stil heengeslopen.

Maar het verraad loerde altijd aan alle kanten, het verraad, *verraad, verraad* ook zelfs vlakbij de Heer geweest. Welke opvolger van Judas zou hen hebben aangebracht? Ze hadden die avond geluisterd naar een van de oudste mannen, die zelf als kind nog door de Heer van zijn blindheid was genezen. Midden onder het slotgebed was een van hen met een ruk opgestaan en naar een kier tussen de planken van de wand gesnel, omdat hij meende geruchten te horen. Geschrokken waren toen allen opgesprongen en hadden doodstil geluisterd. Aan de voet van de berg was licht gekletter van wapens geweest en gegons van stemmen.

Zulke ezels! dacht Simon.

Naar alle kanten waren de mannen gevlucht. Maar hij, Simon, was gestruikeld over een scherpe steen, hij had zijn hiel lelijk gewond en toen hij, hinkend, verder sloop was het te laat en werd hij gegrepen. Met nog twee anderen was hij nog diezelfde nacht naar de stad en in de gevangenis gebracht. Zijn vader was dus gelukkig ontkomen.

Maar hij was sindsdien in de kerker, aan de muur geketend, wachtend op wat . . . ?

O, als hij toch niet geketend was, dan zou hij proberen te ontsnappen. Hij was zo smal en tender voor zijn zeventien jaren, hij kon best door die spleet kruipen. Ach nee, je kon toch ook niet als een vlieg tegen die hoge muur oplopen? Hij zuchtte diep, de gedachten woelden door zijn koortsige hoofd. Nu zou hij wel ter dood worden gebracht. Hij streed met zichzelf, want hij had zo graag voor zijn Heer willen *leven* . . .

Zuchtend, met een kreun van pijn, omdat de ijzeren band om de enkel de gezwollen voet knelde, draaide hij zich om naar de maanbeschenen muur. Toen zag hij op de grauwe steen, wat in het schemerdonker nog aldoor voor hem onzichtbaar was gebleven: een vis, moeizaam in de muur gekrast.

Een vis! Dat was het geheime teken van de Christenen. Hier had dus eerder een Christen gezucht, een *broeder* . . .

Een gevoel van grote rust en vrede daalde in het hart van de jongen. Wat anderen vóór hem hadden doorstaan, kon hij óók! Ineens besefte hij, dat het niet genoeg was voor zijn Heer te willen leven, dat hij ook bereid moest zijn voor Hem te sterven.

Toen hij zich weer omwentelde, zag hij door de spleet ook een ster en het viel hem in, dat het wel ongeveer de geboortenacht van de Meester moest zijn.

Wat was er voor geschuifel bij de deur? Zo laat kwam de bewaker nooit. Schoof de grendel zo zacht? Of verbeeldde hij het zich maar? Simon was gaan zitten en keek gespannen naar de deur.

Werkelijk . . . die ging open, langzaam en voorzichtig. Wat had dat te betekenen?

Het was de bewaker. Deze legde de vinger op de lippen, sloot onhoorbaar de deur, legde een lange stok neer, zette toen een kleine lantaren, die hij onder zijn mantel verborgen had gedragen, naast Simons voeten en ontsloot de ketenen. Toen zei hij, zó zacht dat de jongen scherp moest luiste-

ren: „Om wille van de Meester, Wiens geboortenacht het is, kom ik je bevrijden. De hele wacht is stomdronken, ik heb meegelald en gedaan alsóf.” Grimmig vervolgde hij, opstaand: „Vreemd, dat ze juist deze nacht zich wilden bedrinken!”

Toen scheurde hij een reep van Simons gehavende kleed en hing deze, met behulp van de stok, aan de rand van de muurspleet.

Simon, volkomen overrompeld door de onverwachte gebeurtenis en vol verheugde verbazing zelfs hier een broeder-Christen te ontmoeten, had gezwegen, maar zei nu, bezorgd: „Ge zult moeite krijgen . . .”

De man schudde het hoofd. „Laten ze dat raadseltje maar oplossen, er zijn meer wonderen gebeurd en het maakt ze bang. Mij gebeurt niets, maar jij zult verder jezelf moeten redden. Kun je lopen?”

Simon deed enkele stappen. Hij verbeet de pijn, de vrijheid lokte. De bewaker voerde hem door vele gangen, toen ontsloot hij een poortdeur, maar voor hij deze opentrok, legde hij de hand op het hoofd van de jongen en zei zacht: „De Heer behoede je.” En voordat Simon een woord van dank kon uiten, had de man hem naar buiten geduwd en de poort gesloten. Toen werd Simons waakzaamheid gewekt. Het was zaak snel uit deze omgeving weg te komen. Maar waar bleef hij in deze vreemde stad? Het kon nog niet zo héél laat zijn en hij moest wachten tot de volgende morgen, bij het kriecken van de dag, de poorten werden geopend. Hij moest de stadsmuur zien te vinden en daar in de buurt een schuilplaats zoeken. Huiverend in zijn gescheurde kleren strompelde hij voort, de pijn was ondragelijk. Hij liep en liep . . . en vond de rand van de stad niet. Ging hij misschien in een kring? De enkele nachtwandelaars durfde hij niets vragen. Juist wilde hij weer een hoek omgaan, toen er vóór hem een groot tumult losbrak. Vloeken, geschreeuw, hij zag een glimp van een kluwen vechtende soldaten, die blijkbaar een wijnhuis waren uitgesmeten. Snel trok hij zich weer om de hoek terug en hinkte, hinkte . . . zo snel hij kon. Waarheen . . . ? Hij zag een kleine stenen poort en dook erin. Diep erachter lag een maanbeschenen hof. Toen hij in het donker stond uit te hijgen, schrok hij hevig van een diepe stem, die zacht vroeg: „Wie is daar?” Juist wilde hij weer vluchten, toen een deur onder de poort verder openging waardoor hij in het licht van een lamp kwam te staan, die door een oude, gebarde man werd omhoog geheven. De oude keek hem van het hoofd tot de voeten doordringend aan en zei: „Ge zijt wel in nood? Kom binnen.”

Maar honger, ontbering, pijn en angst waren teveel geweest, bewusteloos zakte Simon ineen.

Hij ontwaakte na korte tijd en vond zichzelf, vol verbazing, liggend op een bank met zachte kussens, met een smaak van wijn in de mond. Bij zijn voeten stond de oude man en wreef met zachte, maar toch stevige bewegingen het vuil uit de wond, terwijl een jongere man er uit een kruik, voorzichtig, warm zoetgeurend water over goot. Het deed pijn, maar luchtte toch op. Toen wond de oude man er een reep linnen omheen en de ander drenkte deze rijkelijk met het water. Dat deed goed! De jonge man zette de kruik neer, strekte zijn rug en zei lachend: „Wat hebt ge nu voor een vreemde vis gevangen, Antonius?”

„Als het al een vis is, is hij lelijk in de mazen van het net blijven hangen,” luidde het antwoord. Met een handgebaar wees de oude man op de andere voet, waarvan de enkel ook geschaafd en ontveld was en duidelijk de sporen van de ijzeren ring toonde. Hij wreef er wat balsem op en wikkelde ook deze in. Doodstil lag Simon, maar zijn gedachten vlogen: Weer die vis, was het een grapje, of wat bedoelden ze? Ondertussen gluurde hij door zijn oogharen rond en zag dat hij in de werkplaats van een houtsnijder lag. Op een plank stonden poppen en ander speelgoed, en enkele dozen. En daar, op de tafel, nog niet helemaal gereed, stond op een voetstuk een fraai gesneden vis. Wéér de vis . . . Antonius liet de ander wat werk zien. Van de plank nam hij een rijkbesneden doos. „Besteld door Nero zelf,” zei hij.

De ander floot even door de tanden. „Ge durft.”

„Hoe dichterbij 't gevaar, hoe minder verdacht,” lachte Antonius. „Hier Jacob, dat is vrolijker.” Door twee latjes langs elkaar te schuiven bewoog een vrouwenfiguurtje heen en weer, alsof ze deeg rolde. Nu wist Simon ook hoe de ander heette, die hartelijk lachte en zei: „Ge bedenkt ook telkens weer iets anders, het is werkelijk aardig. Wilt ge nog niet gaan slapen, Antonius? Dan ga ik weg.”

Antonius schudde het hoofd. „Blijf gerust nog wat,” zei hij en vervolgde toen, zeer zacht fluisterend: „Ik wil wakker zijn op het heilige uur.”

Simons scherpe, jonge oren hadden het toch verstaan. Een schok ging door hem heen en het kleine gerucht deed de mannen omzien. „Kijk, onze jonge vriend is wakker.” De oude man goot uit een kleine kruik iets in een beker en gaf deze aan Simon. „Bitter, maar goed voor de koorts,” zei hij,

glimlachend, en terwijl de jongen het bittere goedje dapper slikte, haalde de oude man een schotel melk, brak wat brood, doopte het in en voerde Simon. Het smaakte hem heerlijk. „Wil je ook wat brood, Jacob?” vroeg de oude man.

„Een jonge maag is altijd hongerig,” klonk het lachend. Toen aten de mannen ook een stuk brood en dronken een beker wijn. Plotseling was er buiten weer geschreeuw. Simons handen grepen wild in de kussens en hij wilde zich oprichten, maar de oude man hield hem tegen. „Stil, stil, het zijn maar dronken soldaten. Vertel liever eens van wie je een zoon bent!” Zou hij het zeggen? Zou hij werkelijk bij Christenen zijn? „Spreek maar, mijn zoon, ik zal je niet verraden, wat je ook hebt misdaan,” klonk het zacht.

„Ik ben Simon, de derde zoon van Justus, de wever. Ik heb niets misdaan. Gij . . . gij zijt toch Christenen?”

Antonius zag de angst in de jongensogen en knikte geruststellend. „De Heer zij gedankt, dat Hij je hierheen voerde.”

„Het is het tweede wonder vanavond,” zei Simon en toen vloeiden de belevenissen als een stroom van zijn lippen. De mannen luisterden ernstig en toen Simon was uitgesproken, zei de oude man, zich tot Jacob wendend: „Wil jij bij zonsopgang naar mijn zuster gaan, Jacob? Haar dochter Anna zou dezer dagen komen om mijn huisje met bezemen te keren. Dat zusterskind ga je halen, dat wil zeggen: haar kleren; het meisje ligt hier al.” Hij wees op Simon.

„Prachtig!” riep Jacob. „Ge zijt toch een slimme vos! Hij zal die paar vlassige baardharen goed moeten afsnijden en met dat smalle bleke gezicht in de hoofddoek zal hij werkelijk een meisje lijken. Zacht spreken, zodat je stem niet overslaat, nicht Anna!” Jacob schaterde, hij kreeg er hoe langer hoe meer plezier in. „Haha, Antonius, nu zult ge zelf moeten schoonmaken.” Toen lachten ze alle drie, maar Simon zei, dat hij best vrouwenwerk wou doen als zijn voet beter was. „Komt wel goed,” suste Antonius en Jacob zei: „Ik zal Izaäk, de kameeldrijver, als hij met de karavaan uittrekt, een boodschap meegeven voor Justus.”

„Zouden ze me hier niet vinden?” vroeg Simon, die liever zo ver mogelijk was gevlucht. Antonius schudde het hoofd. „Er komt wel eens meer een vrouw mij helpen en het treft nu zo, dat ik Anna juist verwachtte. Blijf in huis, ze zullen je bij de poorten zoeken, niet als dienstmaagd in het huis

van de oude Antonius.” Het was waar. Later zou hij weer terug kunnen gaan, misschien nog wel als meisje. De Heer was met hem, hij moest op Hem vertrouwen.

Antonius, die door een venster naar de stand van maan en sterren had gekeken, zei: „Het zal ongeveer de tijd zijn. Wil je mee de hof in?” Simon knikte. Antonius sloeg hem een wollen kleed om en Jacob droeg hem als een kind naar buiten, de ommuurde tuin in, waar nu, in de winter, zelfs nog wat geur van kruiden hing. Hij zette de jongen voorzichtig neer op de gezonde voet en steunde hem.

Zo stonden ze daar op het geboorte-uur van de Meester.

Doodstil was het nu overal. Het leek of alles wat leefde de adem inhield op dit heilig ogenblik. De mannen dachten aan het Kind van Bethlehem, in armoede geboren, in ellende gestorven voor hen en voor allen die Hem wilden aannemen. Ze sloegen de ogen op naar de hemel met de glanzende maan en de millioenen fonkelende sterren, nietig voelden ze zich, stofjes in het oneindig heelal, maar toch: kinderen Gods, die mochten getuigen van hun Verlosser. Zacht zei de oude man: „We zijn nog met te weinigen, vervolgd en bespot, maar het zaad wordt gestrooid en het zal eenmaal vruchten dragen tot in alle uithoeken van de aarde.” In Simons hart begon een diepe gloed te branden, hij was misschien een van de geringste volgelingen van de Meester, maar toch mocht hij blijven leven om te zijn: drager van het Licht.

En met deze heerlijke gedachte viel hij, overmand door zwakte en vermoeidheid, plotseling in slaap. Hij wankelde, maar Jacob greep hem en behoedzaam werd de jongen teruggedragen en ter ruste gelegd.

De kerstboom met één kaars

MARIJKE VAN RAEPHORST

„Frank Costerus,” klonk de stem van de Wijze Uil, „kom naar voren en zeg langzaam en duidelijk de Bosvolkspreuk.”

Frank, een tengere tienjarige jongen, liep in de richting van de Bosraad en bleef toen verlegen staan. Hij wist dat het gewoon de clubleiders waren, maar zij leken als Beer en Toveraar toch wel erg vreemd. En vooral die Wijze Uil!

„Goed Bosvolk is eerlijk en moedig.”

Zijn stem beefde een beetje. Tussen al deze stevige hollandse kinderen, die hij nog nauwelijks kende, voelde hij zich helemaal niet zo moedig.

„Goed Bosvolk helpt graag anderen.

Goed Bosvolk is eerlijk.

Goed Bosvolk is gehoorzaam.

Goed Bosvolk . . .” Hij haperde. Hoe was nou toch die laatste?

„Vertrouwt op God!” zei een heldere meisjesstem achter hem. Geërgerd keek hij om. Hij was er zelf immers ook wel opgekomen. En nu telde het misschien niet. Maar de Uil schudde al zijn wijze kop. „Ga maar verder, naar de Toveraar,” bromde hij goedmoedig.

Deze zwaaide geheimzinnig met een dun stokje. „Wat heb jij dit hele jaar uitgevoerd, jongeman? Niet op school, maar in je vrije tijd?”

„Gezwommen, boeken gekeken en . . . gelezen . . .” weer haperde hij. Onmogelijk kon hij toch vertellen dat hij dikwijls urenlang op zijn lievelingsplekje had gezeten, een dikke overhangende tak boven de poel, op het terrein van hun ruime indische huis. — Want als hij dáárover ging praten, zag hij tegelijkertijd alles weer voor zich. De oude Sābi, die gehurkt op hem zat te wachten, in de schaduw van de oude boom, om hem, als hij te laat was, nog stiekem een hapje eten te geven. Hij zag Moesje, smal en wit, op de bank in de voorgalerij, met die lieve glimlach om haar mond,

voor hem, terwijl ze toch bijna altijd pijn leed. In gedachten hoorde hij de zware stappen van zijn vader, die meestal een beetje kwaad en opgewonden was — „Wáár is de jongen, de jongen moet dit — hij zou dát!”

Vaders komst betekende altijd: zo vlug mogelijk wegglippen naar je plekje en zorgen dat die veilige schuilhoek nooit ontdekt zou worden . . .

„Postzegels verzamelen,” zei hij vlug. Want hij herinnerde zich ineens, dat hij dat zware album ‚Van de hele wereld’ wel mee in de boom sjouwde.

„Postzegels — en steentjes en —”

„Genoeg!” viel de Toveraar hem in de rede. „Niet gek, niet gek, ga maar verder!”

En zo werkte Frank alle vragen netjes af en stond eindelijk met de andere zeven „ingewijden” voor het V.C.J.C.-huis. Het meisje dat hem zo onverwacht geholpen had bij het slot van de spreuk, kwam naast hem.

„Je was toch niet kwaad?” vroeg ze, en haar blauwe ogen lachten. „Ik stond zo in spanning en had alles stilletjes met je mee gezegd. En toen jij haperde vloog het er zo maar uit!”

Hij merkte dat zij ouder was dan hij, minstens twaalf. Maar hij was fijn lang. —

„t Gaf niet,” antwoordde hij kort en keek verlegen voor zich. „Wat was dat nou met die bakjes?”

„O, de kerstbakjes! Goed, dat je ’t zegt. Kom gauw mee, dan kunnen we kiezen, heb jij je kaartje daar?” Zij voelde voortvarend in de zak van zijn monty-coat en las langzaam: „Mevrouw van Velde-Smits.” Toen diepte ze haar eigen kaartje op. „Ik heb een mijnheer, kijk, van Kranenburg, 88 jaar oud. Zou die van jou oud zijn?”

Voor hij antwoordde liep zij hem al vooruit, de gang weer terug, naar de kamer waar op een tafel alle kerstbakjes stonden die het Bosvolk naar zieke ouden van dagen zou brengen. Liesbeth, want zo heette het meisje, nam vlug twee van de mooiste.

„Hier, jij dit voor je mevrouw-tje Van Velde — er staat een kaars in, dat’s leuk voor d’r! En ik neem dat met die sinaasappels en vergulde noten. Eet je sinaasappels als je 88 bent?”

Zij lachten samen en gingen achter de anderen aan, op stap. Want de afspraak was dat de bakjes, dadelijk na de inwijding van de nieuwelingen, weggebracht zouden worden. Als de eerste „goede daad”.

143

„Heb jij een boom thuis?” vroeg Liesbeth onderweg aan het nieuwe vriendje. „Wij wel, een kleintje. Mijn moeder zegt dat een grotere boom wel gekund had, maar wat je erin hangt wordt dan zo duur. Omdat het zoveel is, snap je?”

Frank knikte. Hij had in Indië ook altijd een klein boompje van zijn moeder gekregen. Het werd door Sâbi op een tafeltje naast zijn moeders rust-bank gezet. Dan konden zij er samen van genieten. Zijn vader kwam dan wel eens kijken en gaf hem een cadeautje, een boek of een zaklantaren. Maar 't was gek, die dingen konden hem met Kerstmis veel minder schelen dan bijvoorbeeld op zijn verjaardag. Hij verlangde dan alleen naar de brandende kaarsen en het vertellen en de muziek van de pick-up!

„Heb jij een boom?” vroeg Liesbeth opnieuw.

„Mijn moeder is dood en ik woon nu met m'n vader bij grootmoeder. Maar die is zo treurig omdat moeder er niet meer is — en daarom heeft ze niet aan een boom gedacht, denk ik — en vader gaf er al nooit om, in Indië — en we hebben toch het Kerstfeest van het Bosvolk, met een boom!” Hij zei het allemaal vlug achter elkaar. Hij wist dat hij daarom al dadelijk naar die club gebracht was door zijn vader. „Dan heeft de jongen wat vertier, hij léért wat en op feestdagen is hij niet zo alleen.” Nu was zijn eerste feest deze vreemde Kerstmis in Holland. —

Liesbeth zweeg; terwijl ze voorzichtig het bakje met de sinaasappels en het sparregroen voor zich uitdroeg, probeerde zij het te verwerken. Geen moeder meer, een grootmoeder die altijd treurig was, een vader die niet om een kerstboom gaf —, wat zou de kerstboom van het Bosvolk dan veel voor hem betekenen! Morgen, de 24e! Zij keek opzij en zag zijn magere ernstige gezicht en de moeite die hij had om de kaars met de kerstmannetjes netjes op hun plaats te houden. „Als ze bij jou thuis dan helemaal niets doen, dan kom je maar bij onze boom,” zei ze ineens. „Dat vindt mijn moeder vast goed! Ik heb ook goudhamsters!” voegde ze er in één adem bij.

De jongen schoot in de lach. Het verband tussen Kerstmis en de goudhamsters begreep hij niet helemaal, maar die beesten wou hij wél graag zien! En dadelijk begon hij haar te vertellen wat hij vanuit zijn boom in de poel, in Indië, allemaal had ontdekt.

Zij luisterde aandachtig, benijdde hem nu toch een beetje, om alles wat hij al had beleefd. Ze vergat bijna de narigheid. —

En zo stonden zij al heel gauw in de brede gang die naar ether rook en waar zusters met grote witte mutsen op geluidloos rondliepen.

„Jullie moet naar zaal 4,” zei een oude verpleegster, toen zij de kaartjes van de kinderen gelezen had. „Daar zijn ze alle zeven!”

Bevreemd keken de kinderen de zaal binnen. Twaalf hoge smalle bedden, zes aan iedere kant. In het eerste lag een mager vinnig vrouwtje, dat vlug overeind kwam en hen een voor een nieuwsgierig opnam. „Kom maar hier!” riep ze dringend met haar hoge stem, „kom maar gauw hier, laat maar 's kijken!” De zaalzuster keek op de kaartjes en het bleek dat de kleine Miep Vinken het bewuste bakje had. Zij liep vlug naar het bed en antwoordde beleefd op de hele reeks vragen die het oudje afvuurde. Zij trok zelfs de houten stoel onder het bed uit en ging erbij zitten. „Aardig zijn en niet dadelijk weghollen!” had de leider die middag gezegd. En zo vond ieder kind zijn eigen mevrouw. Alleen Liesbeth moest naar een andere zaal, naar haar 88-jarige mijnheer Van Kranenburg.

Frank Costerus stond stil naast het laatste bed. Het schemerde al in de zaal, die maar aan één kant ramen bezat. In het bed waren de kussens hoog opgestapeld en diep weggezonden daarin lag een vreemd geelbleek gezicht. Het dunne grijze haar was in twee stijve vlechtjes verdeeld en deze stonden opzij uit als bij een klein schoolmeisje. Uit de ingevallen mond staken twee grote gelige tanden recht vooruit. Haar ogen waren gesloten. Gefascineerd bleef Frank kijken. Hij vond het griezelig, akelig, een beetje viës zelfs, en toch liep hij niet weg. Hij stond daar maar met het bakje in zijn handen en keek . . . Ook nog toen de kinderen, het een na het ander, de zaal weer uitwandelden. De zuster kwam naar de donkere hoek en knipte het lampje boven het bed aan.

„Kom omaatje, er is bezoek voor je,” zei ze vriendelijk en heel luid. „Ze is een beetje doof,” beduidde ze Frank.

De ogen gingen open en bleven verbaasd op de jongen rusten. Toen op het bakje met het groen, waartussen de vrolijke zelfgemaakte kerstmannetjes en de gotische witte kaars.

„Prachtig,” mummelde ze zacht.

„Wat zegt u?” vroeg Frank beleefd, maar hij griezeld bij de gedachte dat hij heel dicht bij het bed zou moeten komen.

„Voor wie is dat?” zei ze, nu iets duidelijker.

„Geef het maar!” drong de zuster aan.

Hij deed een stap naar voren en zette het kerststukje vóór haar op de deken. De kaars drukte hij iets vaster in het groen en toen trok hij een mannetje overeind. Angstvallig vermeed hij het haar aan te kijken.

Als hij gekeken had, zou hij hebben gezien, dat de ogen in het oude gezicht steeds levendiger werden. Zij gingen van de jongen naar de kaars en weer naar de jongen. Toen lichtte zij haar magere hand onder de deken uit en greep Franks pols stevig vast.

De jongen schrok zo, dat hij bijna een schreeuw had gegeven. Hulpzoekend keek hij naar de zuster. Doch deze nam rustig het bakje van de deken en zette het op het kastje naast het bed.

Zij knikte geruststellend tegen hem. „Toe maar, zij meent het niet kwaad, omaatje. Ze ziet er alleen een beetje vreemd uit. Maar drie en negentig is ook een hele leeftijd!”

Frank knikte automatisch en probeerde tegen het oudje te glimlachen. Zij bleef zijn arm nog steeds krampachtig vasthouden. Met haar andere hand probeerde zij het kastje te bereiken, want in het laadje — De zuster begreep het al en gaf haar de versleten portefeuille. Langzaam schudde zij de inhoud op de deken. Beduimelde oude foto's . . . Toen pakte zij er, met een stil lachje, één tussenuit en liet deze aan de jongen zien. Het was het portret van een lang mager bruin jongetje, in een wit matrozenpak met allemaal kleine strikjes. Zijn gezicht was erg onduidelijk, maar het oude vrouwtje keek blij van 't portretje naar Frank.

„Ben jij nou teruggekomen,” zei ze duidelijk, „ben jij nou eindelijk bij je grootmoeder terug, na ál die jaren!” Ze mummelde wat onverstaanbare woorden. „Vroeger maakte ik jouw kerstboom in orde, weet je 't nog? En nu kom jij je ouwe grootmoeder verrassen! Het is wel geen echte boom, maar dat geeft niet. De kaars steken we aan, als het Kerstmis is. En dan vieren we saampjes feest. Is het niet?” vroeg ze dringend aan Frank die nog steeds heel stil naast haar stond. „Is het niet?”

Hij werd vuurrood en keek naar de zuster. Maar deze was al weggelopen. Hij probeerde zijn pols los te wringen, maar het omaatje hield hem stevig vast.

„Jij komt met mij Kerstmis vieren,” zei ze nog eens helder, „en dan steken we die mooie kaars aan!” Zij lachte ineens haar twee grote tanden bloot.

„Jij kreeg er vroeger wel dertig, kwajongen!”

Frank rilde even. Hij wilde niet naar dat griezelige gezicht kijken, maar hij moest wel. En toen, ineens, maakte hij met een ruk zijn hand vrij en greep in de zak van zijn monty-coat. Wat zat daar voor kaart? O ja, de spreuk! Goed Bosvolk helpt graag anderen, goed Bosvolk is eerlijk . . . Hij zag in gedachten de lachende blauwe ogen van Liesbeth die hem zo onverwacht geholpen had: „Goed Bosvolk vertrouwt op God.” Hoe kon dat alles zo vlug door zijn hoofd gaan? Misschien stond hij daar slechts enkele seconden, maar hij zag de kersttafel naast zijn zieke moeder, met het prachtige versierde boompje vol kaarsen — hij wist dat het op de Bosvolk-avond reusachtig zou worden, met muziek en het kerst-evangelie en twee verhalen en lekkers en een grote boom — En dan Liesbeth met haar aardige moeder — en de goudhamsters, hij mocht er immers naar toe! Toen dwaalde zijn blik van het wonderlijke oudje in het bed door de grote zaal. Allemaal eendere bedden, kale kastjes, allemaal heel oude en zieke vrouwtjes, zonder kinderen of kleinkinderen. („Jullie gaan naar mensen die bijna nooit bezoek krijgen!” had de leider hun verteld).

De zuster kwam weer teruggelopen. „Komt hier geen kerstboom?” vroeg hij, en zijn stem schoot vreemd hoog uit.

„Die komt in de gang,” vertelde zij hem. „Daar mogen alle patiënten die goed genoeg zijn op Kerstavond heen. En dan wordt er gezongen. Maar omaatje kan haar bed niet uit. Wie dicht bij de deur liggen kunnen er wel wat van zien, want de deur blijft open, zie je.”

Hij keek opnieuw naar het gezicht met de griezelige tanden, en vreemd, het was net of het veranderde. Hij vond het ineens niet zo akelig meer. Hij zag nu hoofdzakelijk de ogen, die nog steeds die glans van blij-herkennen hadden. Ze geloofde echt dat hij dat kleinzoontje was — dat begreep hij nu wel.

Hij knikte tegen haar en liep vlug naar de zuster. „Mag ik dan met Kerstmis even terugkomen, om de kaars aan te steken en bij haar te zitten? Ze wil het graag!”

Hij begreep zelf niet waar hij de moed vandaan haalde, ook niet dat hij het wilde. Terwijl hij het eerst al vreselijk vond haar alleen maar aan te kijken!

De zuster deed niet verbaasd. „Eerste of tweede Kerstdag dan,” zei ze, „tussen zeven en acht. Niet vroeger en niet later!”

„Ja,” antwoordde hij zacht en knikte nog eens achterom naar het bed. „Zegt u het dan even tegen haar?”

„De zuster klopte hem op de schouder. „Jij bent een flinke vent!” zei ze. „Tot ziens.”

In de gang stond Liesbeth trouw te wachten. „Wat moest je toch zolang bij dat vreemde mens in die hoek? Ik dacht dat ze sliep!” zei ze kriegel.

„O, een beetje praten,” antwoordde hij, verlegen ineens. Hij kon zelfs Liesbeth niet vertellen wat er eigenlijk gebeurd was.

„Kom je dan bij ons, tweede Kerstdag? We zijn om zeven uur wel klaar met eten en om acht uur gaan de broertjes naar bed, dus dan gaan de kaarsen uit. Kom jij dan tussen zeven en acht?”

Hij lachte even. „Ze was niet zo erg eng,” zei hij toen.

Thuisgekomen, hoorde hij de zware stem van zijn vader in de huiskamer. Hij bleef bij de kapstok luisteren. „Ik neem de jongen dan maar mee, eerste Kerstdag,” hoorde hij hem tegen zijn grootmoeder zeggen. Er is wel weinig aan voor hem, al die ouwelui, maar goed, 't zijn de vrienden van Tine geweest en zij moeten hem dan toch 's zien! Om een uur of negen zijn we dan wel thuis, uit Den Haag.”

Stil stond Frank tegen de kapstok, zijn jas nog in z'n handen. Tine, dat was zijn moeder — ouwe mensen in Den Haag, hij moest dus mee! Maar hij zou immers naar het omaatje — dan ging hij maar tweede Kerstdag naar het ziekenhuis. Maar de boom van Liesbeth dan en de hamsters en haar moeder die zo aardig was . . . Plotseling brandden er tranen in zijn ogen. O, hij moest weer iets, altijd was dat zo met vader, in Indië immers ook al! Als hij „de jongen” hoorde zeggen, kroop hij al weg. Maar hier kon dat niet. Grootmoeder was toch al zo verdrietig, begon dan natuurlijk weer te huilen om moeder . . .

Hij droogde verwoed zijn tranen. Hij moest naar het ziekenhuis, dat had hij beloofd! Als ze het binnen maar goed vonden. Ineens vertellen was het beste. En Liesbeth — bijna ging hij weer huilen. Toen ging hij resoluut de kamer binnen en deed het hele verhaal. Van de inwijding bij het Bosvolk, de kerststukjes en het vreemde oude mensje in het ziekenhuis, dat toch aardig bleek — zijn belofte en ook van Liesbeth en de hamsters en dat hij bij haar kerstboom mocht komen, tussen zeven en acht!

Zijn vader luisterde geduldig. Toen zei hij: „Dan moet je tussen dat

ziekenhuis en je vriendinnetje toch maar kiezen, want eerste Kerstdag moet je met mij mee.”

Frank werd ineens razend. Het vreemde was dat hij het toch al geweten had en nu, bij de woorden: moet je met mij mee —, dacht hij aan al de keren dat hij iets per se ontmoeten had en het nu niet meer wilde, nooit meer!

„Wat was dat, die inwijding, jongen?” vroeg zijn grootmoeder zacht. Was het de treurige klank van haar stem of de herinnering aan de Bosvolkmiddag, die hem ineens kalm maakte? Hij slikte eens. Stilletjes ging hij de spreuk uit zijn jaszak halen. En hij liet haar zien: de geschilderde kleurige bloemetjes en de belofte die hij had afgelegd.

„Helpt graag anderen,” zei ze hem na. „O, dáárom ga je naar dat ziekenhuis!” begreep ze ineens. Hij knikte en vertelde verder. Het was of hij langzaam maar zeker een overwinning op zichzelf behaalde. Of er een heel lange tijd verstreken was na het ogenblik dat hij, bijna bang, voor de Wijze Uil had gestaan. En dat waren toch maar enkele uren.

Het was een eigenaardig gevoel dat hij het zijn grootmoeder ineens niet meer kwalijk nam dat zij altijd zo verdrietig deed en niet aan een boom gedacht had — dat hij niet kwaad kon zijn op zijn vader, die stuurs in de krant keek terwijl hij vertelde — dat hij het zelfs vergeten kon van de Kerstmis bij Liesbeth en die reuzeleuke hamsters. En dat hij zo zeker als een huis wist dat hij daar zitten zou, aan het bed van dat zielige ouwe omaatje, dat in hem haar kleinzoon terugzag. En dan zou die lange witte kaars branden, tussen het dennegroen, en zij zou dan toch echt Kerstmis vieren! Een kerstboom met één kaars, maar dat gaf niet, zei ze immers . . .

„Hoe laat gaan we eerste Kerstdag?” vroeg hij zakelijk aan zijn vader.

„Om drie uur moet je klaar staan,” zei deze kort.

„Oké,” antwoordde de jongen monter. Hij klom de twee hoge trappen op naar zijn zolderkamer en zocht punaises om de spreuk boven zijn bed te prikken. Terwijl hij bezig was, repeteerde hij de bekende zinnestukjes. Op het laatste bleef hij lang kijken. Er waren paarse crocussen omheen getekend. Goed Bosvolk vertrouwt op God . . . Hij kon het niet beredeneren, maar hij voelde zich ongekend blij. Om de vriendschap van die flinke Liesbeth, om de inwijding vanmiddag en zijn grootmoeder, die het toch goed bedoelde — Ja, óók om zijn vader, die misschien zo kwaad deed omdat hij nog verdriet had om moeder. Maar het zou goëd komen, dat wist

hij nu zeker. De vier en twintigste is ons grote Kerstfeest, dacht hij. En hij knikte onwillekeurig naar het portretje van zijn moeder, naast het bed. Maar op tweede Kerstdag vier ik pas echt Kerstmis, mijn eerste eigen Kerstmis, met één kaars!

De stal van Bethlehem

Kerstspel voor kinderen van 5-9 jaar

D. A. CRAMER-SCHAAP

SPELERS:

Leidster	(volwassene, die de kinderen inleidt en aankleedt)
Maria	(blauwe lap als mantel)
Jozef	(cape, liefst bruin; stok, lantaarn)
Engelen	(kroontje van goudpapier met zilveren ster)
Heraut	(lange met goudpapier beplakte bazuin)
Herbergier	(wit voorschoot)
Waardin	(dimndl-jurkje met schortje)
Kinderen	(zoals ze zijn)
Koningen	(kleurige doeken als mantel, b.v. rood, blauw en geel; kronen, met goudpapier beplakte kistjes)
Herders	(bruine doeken als mantel; stok)

De te zingen liederen zijn o.m. te vinden in „Kinderen van één Vader“, „Stille Nacht“ en/of „Wie zingt mee?“, „Oude en Nieuwe Zangen“ en „Kun je nog zingen, zing dan mee“.

Het spelletje begint met de voorlezing van het kerstverhaal uit Lukas II, 1-14, door de predikant.

Zingen: „Ben je daar weer, mooie boom“.

Leidster: *Iets dat je hoort, kan je vergeten,
ook luistren alle mensen niet.
Maar wat je je het best herinnert,
dat zijn de dingen die je ziet.
En daarom willen wij vanavond
U allen hier graag laten zien,
wat er gebeurd is in de Kerstnacht;
dan blijft het u ook bij misschien.*

152

*Jij, Annie, mag Maria wezen.
Dat is een grote eer, mijn kind.
Een blauwe mantel heeft Maria;
zij moet op reis door weer en wind.*

(Annie — of wie het dan ook is — komt naar de leidster toe en krijgt haar blauwe lap om. Zij gaat zitten op het kleine bankje dat midden in de kring neergezet is.)

En Miesje koos ik uit voor Engel.

(Miesje, die een wit jurkje moet dragen, krijgt haar bordpapieren kroontje op.)

*Je mooie kroontje heb je al.
Nu mag je aan Maria zeggen,
dat zij een kindje krijgen zal.*

(Miesje gaat naar Maria toe en blijft achter haar staan.)

Engel:

*Gegroet Maria! Wees niet angstig,
er wacht u een gezegend lot.
Gij zult een lief klein kindje krijgen,
dat heten zal: de Zoon van God.*

*En eens zal Hij een Koning worden
naar wie de hele wereld hoort.
Ik moest u deze boodschap brengen.*

Maria:

Mij zal geschieden naar uw woord.

Zingen: „Uit hoge hemel“

Leidster:

*Maar jullie weten ook van Jozef
uit Nazareth, Maria's man.
Hij krijgt een stok en een lantaren.
En Jozef, dat mag jij zijn, Jan.*

(Engel komt terug, en Jozef neemt haar plaats in.)

153

Leidster: *De Keizer had wat nieuws verzonnen:
hij wou de mensen tellen gaan.
Herauten bliezen op trompetten
en kondigden de telling aan.*

*Want ieder moest heel vlug op reis gaan
naar 't land, waar lange tijd geleên
voor 't eerst zijn naam was voorgekomen.
Daar moesten dus de mensen heen.*

*Een flinke jongen heb ik nodig
die 't zegt aan Jozef en zijn vrouw.
Ik zoek er een die hard kan roepen!
Nu, Piet, is dat niet wat voor jou?*
(Piet gaat met zijn bazuin rechts voor
Jozef en Maria staan.)

Heraut: *De Keizer wil de mensen tellen
en jullie moet naar Bethlem gaan.
Want daar kwam eeuwen lang geleden
de Koning David toch vandaan?*

Jozef: *Mijnheer, kan dat niet even wachten?
Ik heb toch juist zo heel veel werk.
En 's winters mag mijn vrouw niet reizen,
want ziet u, zij is niet erg sterk.*

Heraut: *De Keizer heeft bevel gegeven
en wat een Keizer wil, dat moet.*

Maria (tot Jozef): *Ach man, waarom zolang te wachten?
Jij gaat toch mee, dan vind ik 't goed.*
(Zij gaan langzaam rondwandelen.)

Jozef (niet te vlug invallen): *Kijk, vrouw, 't begint alweer te sneeuwen.
Zie jij al lichtjes in het dal?*

Maria (wijst): *Het kan zo heel ver niet meer wezen.
Oh! Kijk! Daar is de herberg al!*

154

Zingen: *„Maria, die zoude naar Bethlehem gaan”,
couplet 1 en 2.*

Leidster: *Nu wordt de herbergier gekozen.
Ik wed dat Herman dat wel kan.
Je moet een boze stem opzetten,
want o, wat bromt die norske man.
(Herman met voorschoot af.)*

*Zijn vrouw is ook al niet erg vriendlijk,
die krijgt dit mooie schortje aan.
Zou Willy het niet eens proberen?
Kom, ga maar gauw naast Herman staan.
(Willy af.)*

Jozef (blijft op de wandeling voor de waardin staan): *We wilden hier zo graag logeren,
helaas, we hebben niet veel geld.*

Waardin: *Probeer maar liever ergens anders,
want al mijn kamers zijn besteld.
(Jozef en Maria lopen door, en houden stil
voor de waard.)*

Maria: *Ach, goede man, heb medelijden,
ik kan niet meer, ik ben zo moe!*

Waard: *Hier is geen plaats. De stal staat open,
je kunt wel slapen bij de koe.
(waard en waardin af.)*

Zingen: *„Maria, die zoude naar Bethlehem gaan”,
couplet 3 en 4.
(Onder couplet 3 krijgen de Engelen hun
kroontje, onder 4 komen zij op en stellen
zich op achter Maria en Jozef. Engel I
draagt het kribje, dat hij voor Maria, die
weer is gaan zitten, neerzet.)*

Zingen: *„Nu zijt wellekome”.*

155

Maria: *Al giert de wind ook door de schoorsteen,
al is het kindje bloot gewoeld,
de koe en 't ezeltje, zij zorgen
dat 'in de stal de kou niet voelt.*
Zingen: „Hoe leit dit kindeken”.

Leidster: *De herders, dat zijn flinke kerels,
die zelfs niet bang zijn voor een leeuw.
Ze krijgen elk een wollen mantel;
ze slapen immers in de sneeuw!*
(Hun namen niet noemen. Zij komen op
een wenk van de leidster naar haar toe, en
krijgen mantel en stok. Ze gaan dadelijk
op de grond slapen, worden onder de woorden
van de Engelen wakker, en gaan dan
staan.)

Engel I (tegen de herders): *Je hoeft nu nooit meer bang te wezen,
daar grote blijdschap wezen zal.*

Engel II: „ *Want Christus is vannacht geboren
bij arme mensen in een stal.*

Engel III: „ *En hieraan zal je Hem herkennen,
onthoudt het goed, dus opgelet!
In doeken is het Kind gewonden,
een houten kribbe is Zijn bed!*
Zingen: „Herders Hij is geboren”.

Herder I: *Mannen, 'k blijf niet bij de kudde,
Spits, de hond, past op het vee.*

Herder II: *Als je 't kleine kind gaat zoeken
wil ik ook wel met je mee.*

Herder III: *Doe een warme das om, jongens,
guur en donker is de nacht.*

156

Herder IV: *Zouden wij de kou wel voelen,
nu ons grote blijdschap wacht?*
(Zij lopen zoekend in de kring rond tot
zij de kribbe zien, en er voor knielen.)

Zingen: „Het staldeurtje kraakte”.
(Herders af.)

Leidster: *Nu mogen alle kleine meisjes
ook naar het Christuskindje gaan.
Pas op, hoor: op je tenen lopen,
en heel stil bij de krib gaan staan.*
(Kijken en gaan weer terug.)

*De wijzen komen 't allerlaatste,
je weet al wie ik daarvoor koos*
(De drie jongens komen op, krijgen kroon-
tjes en staf, en blijven bij de leidster staan.)

*Ik kan je geen kamelen geven,
maar wel aan elk een gouden doos.*
(geeft ieder de doos.)

*Ik geef je die geschenken mede,
omdat je van het kindje houdt,
drie kistjes, die je hoog moet dragen
met myrrhe, wierook en met goud.*

Zingen: „Zij zijn naar Bethlehem gekomen”, of:
„Zij zijn drie hooggeboren vorsten”.
(Koningen bieden geknield hun geschen-
ken aan.)

Koning I: *Dit kistje zet ik voor je neder (doet het)
dat kostelijke zalf bevat.*

Koning II: *En wierook breng ik voor je mede,
het allermooiste dat ik had.*

157

Koning III: *Ik breng je goud als schoonste gave
daar heb je nu nog niet veel aan,
maar als je moeder 't wil bewaren
dan zal 't je eens terzijde staan.*
(Koningen staan op uit geknielde houding
en komen hand in hand naar voren.)

Koning I: *Het spel is hiermee afgelopen;
wij hebben erg ons best gedaan.*

Koning II: *En als het Kerstfeest weer voorbij is,
denkt u er dan ook nog eens aan?*

Zingen (allen): „Wij danken u, o Vader“.

Zie voor enkele aanwijzingen blz. 159

Enkele aanwijzingen voor de leiding

Maak van het geheel geen „toneel“, maar tracht alles zo simpel en zuiver mogelijk uit te beelden. Een kerstspel is wat anders dan een voorstelling van amateur-toneelspelers.

Het verdient voorkeur dat allen in een grote kring zitten rondom de open plek waar het kerstspel zich afspeelt. De meespelende kinderen moeten van tevoren niet worden verkleed. Ze komen onder het spel uit de toeschouwers te voorschijn en gaan weer naar hun plaats terug wanneer ze hun taak hebben volbracht. Behalve natuurlijk Jozef en Maria. De kinderen worden dus niet van tevoren, maar bij oproep van hun naam tijdens het spel aangekleed, bij herders bijvoorbeeld door hun een mantel om te hangen. Het is dan ook beter ingewikkelde gewaden te vermijden, zoals „engelenjurken“; een eenvoudig wit jurkje en een kroontje met ster op het hoofd is voldoende.

De „spelers“ moet men niet het gevoel willen bijbrengen dat ze thuis een rol moeten instuderen. Dan lopen we namelijk de kans dat ze de tekst gaan afraffelen. De kinderen moeten tijdens de repetities met de tekst vertrouwd worden gemaakt, zodat het geheel op de uitvoering een ongedwongen en natuurlijk verloop krijgt. Op die manier zullen de kinderen spontaan hun woord doen. Van begin af aan moet er wel op worden gelet dat de intonatie goed is.

Er is wel enige fantasie voor nodig om de kleuren en vormen van de aankleding uit te kiezen. Maar het gaat er meer om, aan te duiden wat wordt bedoeld, dan deze bedoeling letterlijk ten uitvoer te brengen.

INHOUD

6—8 jaar	blz.
VADERS DUBBELE ADVENT <i>M. Hesper-Sint</i>	5
HOE ER EEN KINDJE KWAM IN DE KRIBBE ONDER DE KERSTBOOM <i>Joh^{ns}. Kuiper</i>	12
ALETTA ZOEKT HET KERSTKIND <i>M. H. Graaff-Bresters</i>	20
DE KLEINE ZINGENDE ENGEL <i>Greet Konings</i>	30
SAMPO, DE LAPPENKLEUTER <i>Joh^{ns}. Kuiper</i>	38
DE STAL VAN BETHLEHEM (Kerstspel) <i>D. A. Cramer-Schaap</i>	152
8—11 jaar	
DE TERUGKEER VAN ULLA <i>An Rutgers van der Loeff-Basenau</i>	48
JERRY EN MIDDERNACHT <i>Sterling North</i>	55
DE KINDEREN VAN DE POPPENSPELER <i>G. Jansma-Van Schouwenburg</i>	62
MET KALLE NAAR HUIS <i>D. A. Cramer-Schaap</i>	70
DE VERGETEN KERSTBOOM <i>N. G. J. van Schouwenburg</i>	86
HET CHRISTUSKIND VAN JOOST <i>J. M. H. Spies-Pieterse</i>	94
boven 11 jaar	
MARIO EN MARIËTTA <i>Mien Labberton</i>	101
KERSTMIS IN DE HAVEN VAN CADIZ <i>An Rutgers van der Loeff-Basenau</i>	112
HERBERG „DE ROZELAAR” <i>Elisabeth Zernike</i>	122
DE VIS <i>M. Hesper-Sint</i>	128
STRANDING OP KERSTAVOND <i>H. Th. de Booy</i>	135
DE KERSTBOOM MET EËN KAARS <i>Marijke van Raephorst</i>	142